publicitate
lumeu

COMBINATUL CHIMICO-METALURGIC GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

BAIA MARE

produce:

- Metale neferoase
- Pigmenți metalici
- Laminate neferoase
- Metale rare
- Bicromat de sodiu
- Sulfat de sodiu cristalizat
- Acid sulfuric (contact și cameră)
- Acid clorsulfonic
- Bioxid de sulf lichefiat
- Tiosulfat de sodiu (cal. I și uz foto)
- Sulfat de zinc
- Sulfat de magneziu
- Pământuri decolorante (sondafin și bamarin)
- Fozocrezol

publicitate
lumea

combinatul chimic CRAIOVA

produce

prin chimizarea complexă a gazului metan :

îngrășăminte cu azot pentru agricultură : azotat de amoniu, ape amoniacale, amoniac lichid, uree

acid acetic, butanol, acetat de vinil monomer, polivinil acetat-emulsie, alcool polivinilic

produse organice pentru industria de sinteză și a maselor plastice

2 lei

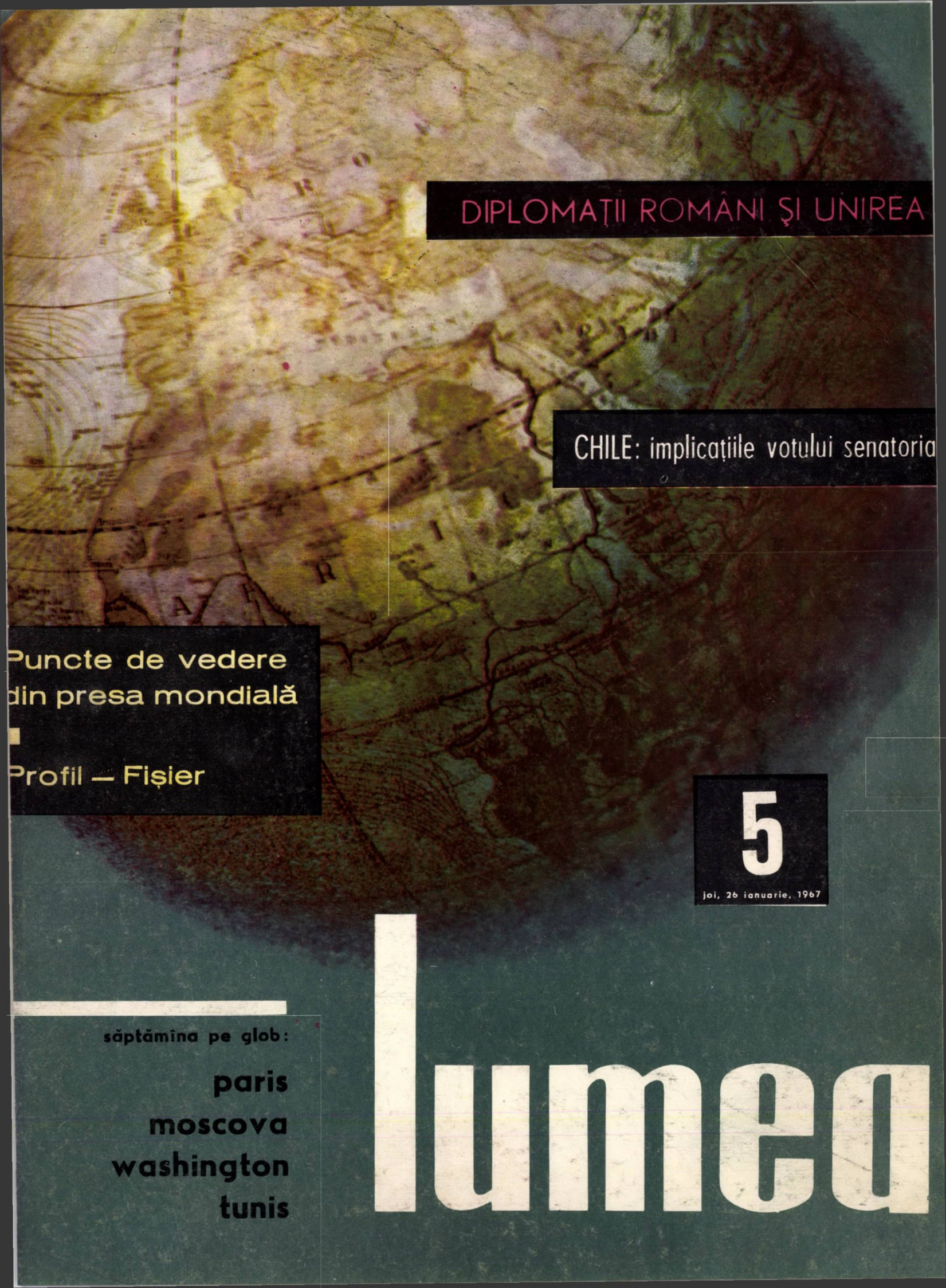

DIPLOMAŢII ROMÂNI ŞI UNIREA

CHILE: implicaţiile votului senatorial

Puncte de vedere
din presa mondială

Profil — Fişier

5
joi, 26 ianuarie, 1967

lumea

săptămîna pe glob:

paris
moscova
washington
tunis

CAI-PUTERE ÎN PREAJMA PIRAMIDELOR. Cablurile de înaltă tensiune care vor lega hidrocentrala de la Assuan de Cairo au ajuns în dreptul piramidelor. De-a lungul văii Nilului, de la sud spre nord, pilonii de susținere poartă liniile de 5 000 kV.

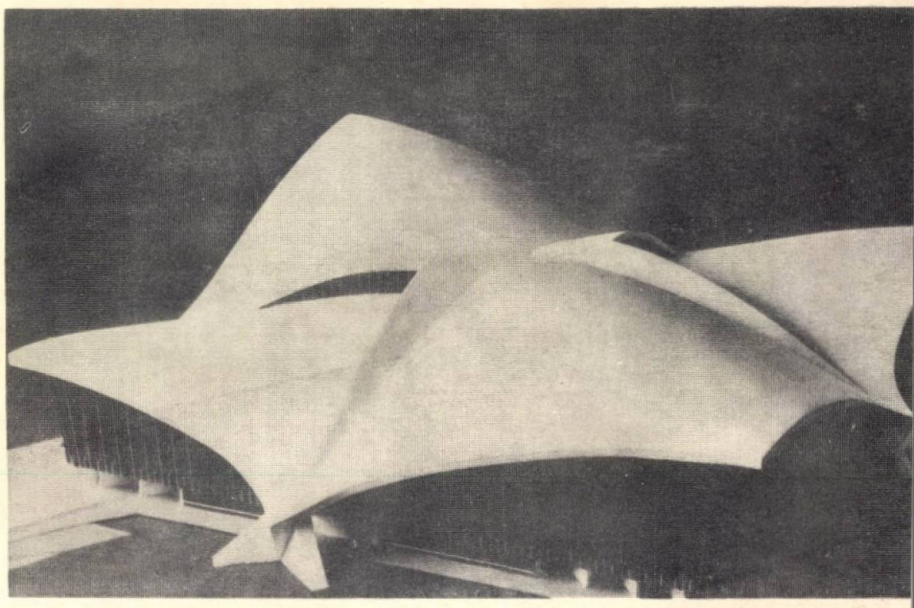

PALATUL DE GHEAȚĂ DE LA GRENOBLE. Sub corola de beton a acestui patinoar artificial, aflat în construcție, hocheiștii și patinatorii vor evolua cu prilejul Jocurilor Olimpice de iarnă din 1968.

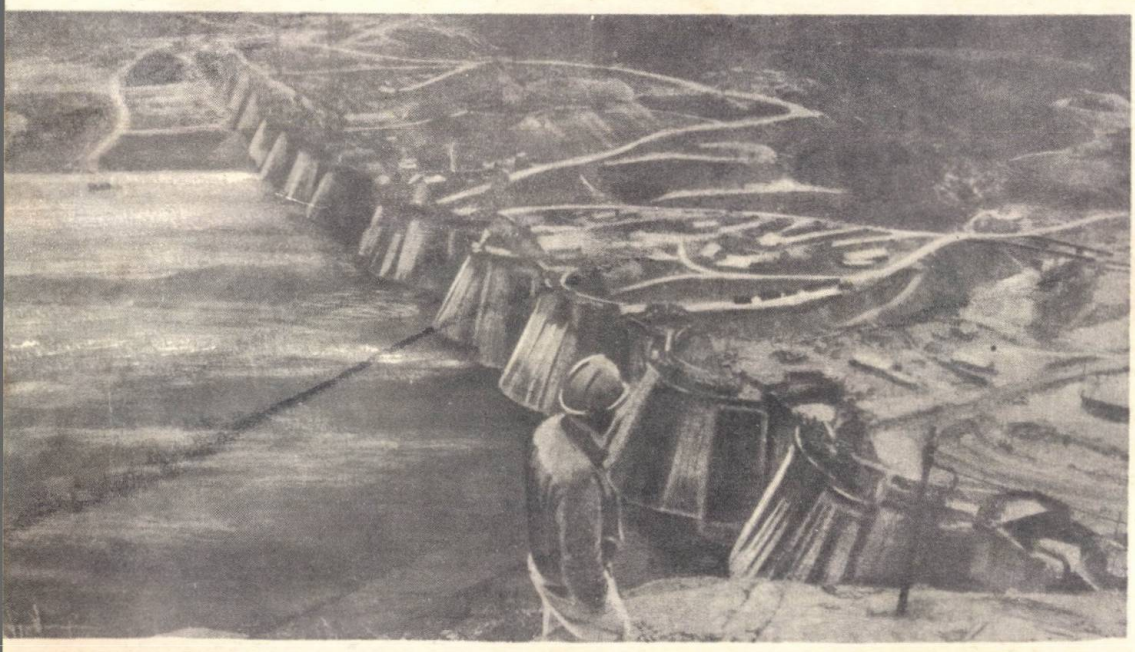

140 MILIARDE METRI CUBI DE APĂ. Acesta este volumul lacului artificial creat prin barajul hidrocentralei de pe rîul canadian Manicouagan. (Ca mărime îl întrece doar bazinul de acumulare de pe Zambezi, în Africa.) Centrala electrică va însuma o putere de 1 350 000 kW.

T. V. ÎN EXCURSIE. Televizorul portativ cu tranzistori „Iunost", realizat recent la Moscova, poate fi folosit în automobil și în excursii. Ecranul de 14×18 cm recepționează imagini la fel de clare ca acasă.

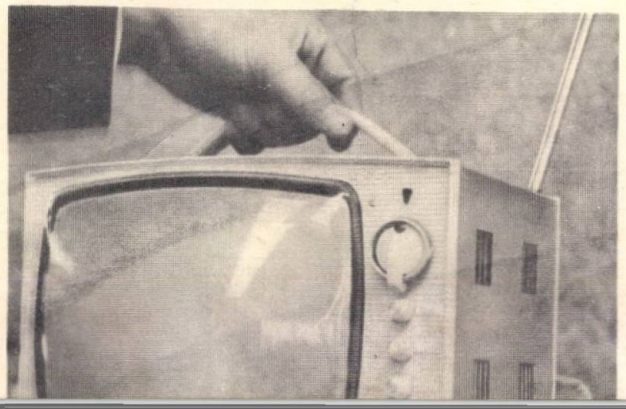

ROBOTUL DĂ INFORMAȚII. Într-un mare magazin din Tokio, cumpărătorii se adresează pentru informații unui robot care dă răspunsuri cu ajutorul a două camere de televiziune.

ANUL V
nr. 5 (170)
26
IANUARIE
1967

sumar

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

2 PARIS — Convorbiri franco-britanice. **Georges Dascal**
3 MOSCOVA — Relații sovieto-italiene. **Vadim Ardatovski**
4 SAIGON — Operațiunea „Deltă". **V. Stamate**
6 WASHINGTON — Realismul nu are audiență. **Felicia Antip**
DJAKARTA — Situația din Indonezia.
8 BELGRAD — Vizita președintelui Kekkonen. **Dr. Ranko Petkovici**
9 LONDRA — Discuții financiare în cinci. **John Gritten**

ARTICOLE

10 Aniversarea revoluției tunisiene. **Cristian Popișteanu**
11 Relațiile franco—vest-germane. Tentative de reanimare. **Radu Pascal**
13 Botswana, Lesotho și relațiile lor cu Pretoria. **Corneliu Vlad**
14 Șocul unui veto. **Eugen Pop**
16 Diplomații Unirii și opera lor. **Mircea Malița**
19 Contactele internaționale și cooperarea între popoare. **Ian Karol Wende**
30 Scriitori diplomați : Voltaire. **Victor Torynopol**

REPORTAJ PE GLOB

20 Micronezia. **E. J. Kahn**

CONTRAPUNCT

22 A crescut micuțul Anastasio... **Teodor Mazilu**
Pseudo-almanah politic — 1967. **James Reston**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

23—26 Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din versiunile cărții „Moartea unui președinte" de William Manchester, publicate de Paris-Match, Look, Stern, Epoca, Sunday Times).
27—30 The Times, The New York Times, Cumhuriyet, Spectator, Rabotnicesko Delo, Le Monde, Combat.

PROFIL

31 Joseph-Désiré Mobutu.

FIȘIER

31 „Clubul celor 10". **N. S. Stănescu**

POȘTA REDACȚIEI

Din actualitatea internațională

comentam etapa parizianã a călătoriei premierului Wilson în țările Pieței comune (pag. 2) ; vizita lui N. Podgornîi în Italia (pag. 3) ; obiectivele operațiunilor militare din delta fluviului Mekong (pag. 4) ; noul buget al Statelor Unite și implicațiile lui politice (pag. 6) ; evoluția evenimentelor din Indonezia (pag. 6)

Actul Unirii Principatelor

constituie un eveniment de însemnătate istorică în viața poporului nostru. O dată cu noul stat unitar a apărut și diplomația română modernă, reprezentată de un mănunchi de străluciți oameni politici cu vederi înaintate, curaj și spirit de sacrificiu, care au consacrat cauzei Unirii toată energia și priceperea lor (pag. 16)

Patru ani au trecut

de la semnarea tratatului de colaborare franco—vest-german. La pag. 11 — sinuoasa evoluție a relațiilor dintre cele două țări după 22 ianuarie 1963

De ce n-a aprobat

senatul chilian călătoria președintelui Frei în Statele Unite ? Despre motivele care au determinat atitudinea diverselor grupări politice — articolul de la pag. 14

Presiunile Republicii Sud-Africane

asupra noilor state independente Botswana și Lesotho sînt nu numai de ordin economic ci și politic și demonstrează că rasiștii de la Pretoria n-au renunțat la vechile lor pretenții anexioniste (pag. 13)

Cele peste 2 000 de insule

răspîndite pe uriașa întindere a Pacificului și cunoscute sub numele de Micronezia fac rareori obiectul unor reportaje în presa mondială. Ce se întîmplă și cum se trăiește pe cele 96 de insule locuite ale arhipelagurilor de corali ? (pag. 20)

Cartea lui William Manchester

„Moartea unui președinte" conține o relatare amănunțită a evenimentelor și întîmplărilor care au precedat, în dimineața zilei de 22 noiembrie 1963, asasinarea lui John Fitzgerald Kennedy (pag. 23—26)

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

PARIS

Corespondență de la Georges DASCAL

Convorbiri franco-britanice

Începute marți la Paris, conversațiile între primul ministru englez Harold Wilson — însoțit de ministrul său de externe George Brown — și generalul de Gaulle, secondat de premierul Pompidou și ministrul de externe Couve de Murville, s-au încheiat miercuri. Aceste convorbiri au permis, după cum a indicat Wilson în conferința sa de presă de miercuri după amiază la încheierea întrevederilor cu conducătorii francezi, să se procedeze la un examen aprofundat al problemei care se află în momentul de față în centrul actualității politice vest-europene : adeziunea Marii Britanii la Piața comună.

Nu mai există nici o îndoială pentru nimeni : Parisul a constituit într-adevăr etapa cea mai importantă în turneul de informare pe care premierul Wilson îl efectuează în momentul de față în capitalele celor șase țări ale Pieței comune. O etapă importantă, pentru că toți observatorii au fost și sînt în continuare de acord în a aprecia că Parisul deține cheia intrării Angliei în C.E.E. De altfel, se remarcă în comentariile ziarelor că partea franceză nu nutrește nici o ostilitate fundamentală, și întreaga presă a citat, ca din întîmplare, rezultatele ultimului sondaj întreprins de Institutul francez al opiniei publice potrivit căruia 54 la sută dintre francezi consideră că se poate realiza un acord cu privire la intrarea Marii Britanii în Piața comună dacă Anglia cere aceasta, și chiar 48 la sută (față de 41 la sută în 1964 și 35 la sută în 1963 — data refuzului opus de generalul de Gaulle cererii de intrare a Angliei în Comunitate) consideră că adeziunea Angliei este conformă intereselor Franței. Numai 14 la sută sînt de părere contrarie. Cum și sondaje englezești arată că 65 la sută dintre cetățenii britanici — față de 40 la sută în 1963 — sînt astăzi favorabili acestei eventualități, evenimentele ar trebui să evolueze rapid, dacă ne-am lua după statistici. Însă realitatea depășește uneori nu numai ficțiunea ci chiar și statistica, mai ales cînd aceasta din urmă pare să înfățișeze lucrurile prea simplist. În privința aceasta, nici unul dintre observatorii politici francezi nu ascunde faptul că tratativele franco-britanice au fost dificile. De altfel, însuși premierul Wilson se referise la eventuale dificultăți în cadrul discursului pe care l-a pronunțat în fața Adunării Consultative a Consiliului Europei la Strasbourg, în ajunul sosirii sale la Paris, subliniind totuși că extrema complexitate a situației care s-ar crea prin adeziunea Marii Britanii la Comunitatea Europeană nu ar trebui totuși să descurajeze eforturile.

La Paris se subliniază că, întrucît din motive politice, tehnologice, industriale și comerciale Marea Britanie, — a cărei economie este greu încercată, — are nevoie de oxigenul european, ea s-a convins de pe acum că „asocierea sa la Europa", cu alte cuvinte — extinderea pieței sale, a devenit o necesitate. Întrebarea este : pe de o parte, în ce fel înțelege Anglia să-și apere interesele sale speciale, cum consideră ea că ar trebui modificate anumite clauze ale Tratatului de la Roma, iar pe de altă parte — ce preț este gata să plătească Anglia pentru a fi primită cu drepturi depline în Comunitate.

În ce privește primul punct, nu vom cita decît un singur exemplu, însă cel mai semnificativ : după cum declara ministrul de externe George Brown într-un interviu acordat publicației lunare franceze *Réalités*, Marea Britanie consideră că unul din aspectele principale ale problemei, și poate cel mai important, îl constituie politica agricolă. Se știe că Marea Britanie își procură cea mai mare parte a produselor agricole de care are nevoie, la prețuri foarte scăzute, din țările membre ale Asociației Europene a Liberului Schimb și de la unii dintre partenerii săi din Commonwealth, mai ales din Noua Zeelandă. Or, politica agricolă a Pieței comune asigură tocmai un tratament preferențial produselor țărilor membre ale Comunității. Deci, la Paris se pune întrebarea : este oare Anglia dispusă să accepte și să aplice aceste principii, ceea ce în mod inevitabil i-ar perturba în mod serios relațiile comerciale cu actualii săi clienți și furnizori și ar provoca creșterea costului vieții pe teritoriul său ? Pe lîngă aceasta, este Anglia gata să renunțe la privilegiul care face ca lira sterlină să fie în momentul de față o monedă de rezervă internațională ? Este ea dispusă să-și realizeze echilibrul balanței de plăți, condiție fundamentală a independenței sale față de Statele Unite ? Este ea convinsă că trebuie să înceteze să mai sprijine politica monetară internațională a Washingtonului ? Din punctul de vedere clar exprimat al părții franceze, răspunsul afirmativ la aceste întrebări ar constitui o dovadă că Anglia are intenția sinceră și fermă de a se apropia de continent. În același timp, s-ar risipi temerile nutrite la Paris în sensul că aderarea Marii Britanii nu ar însemna altceva decît introducerea în Piața comună a ceea ce mai mulți comentatori nu au ezitat să califice drept un „cal troian american". În unele cercuri se manifestă de aceea o oarecare circumspecție — de exemplu cotidianul *Paris Jour* — pentru faptul că la Strasbourg premierul Wilson „s-a eschivat cu abilitate de la abordarea problemei relațiilor cu Statele Unite, fără a aduce în nici un punct soluții concrete".

Pe de altă parte, majoritatea ziarelor franceze au reprodus această frază a premierului Wilson la Strasbourg : „Noi, europenii, nu trebuie să devenim sclavi industriali și să ajungem să depindem din ce în ce mai mult de marile companii americane pentru a ne procura echipamentul tehnic avansat care va fi decisiv pentru industrie în perioada anilor 1970—1980", ceea ce ar însemna, din punctul de vedere al celor mai mulți observatori parizieni, că Marea Britanie manifestă dorința sinceră de a „juca pe cartea europeană" și că ea va proceda în consecință, acceptînd imperativele economice pe care le presupune și le impune aderarea sa.

În ce privește imperativele politice, lucrurile par mai puțin limpezi și mai puțin sigure. Aceasta din două motive : „În primul rînd, această aderare ar fi prematură înainte de a fi progresat dezangajarea politică în Europa. Apoi, și acest al doilea considerent constituie un corolar al primului, Anglia nu a dat încă suficiente garanții ale independenței sale față de Statele Unite" *(Combat)*.

Așa cum remarca, de altfel, recent la posturile de radio-televiziune franceze, ministrul de externe Couve de Murville, o dată cu conversațiile de Gaulle-Wilson a fost pusă pe primul plan o vastă problemă politică, și care implică întreaga orientare a Europei în căutarea unității sale. Va face oare saltul acesta Marea Britanie ? — se întreba *Le Monde*, care consideră că primul ministru englez va avea mult de furcă pentru a-l convinge pe generalul de Gaulle de sinceritatea convertirii lui la ideea europeană. Același ziar observa că discursul lui Wilson a trezit la Paris mai puțin entuziasm decît la Consiliul European la Strasbourg, și că, în capitala Franței, s-a reținut mai ales pasajul în care șeful guvernului englez a spus : „Dacă nu reușim să intrăm în Piața comună, aceasta nu va fi din vina noastră".

Comentînd această frază, ziarul *Le Monde* se credea îndreptățit să afirme : „Unii au ajuns să se întrebe dacă nu cumva scopul esențial urmărit de dl Wilson nu ar fi să arunce asupra altora răspunderea eșecului unei inițiative al cărei succes el nu-l dorește din adîncul sufletului".

„Adevărul este — scrie *Le Figaro* — că Marea Britanie abordează problema relațiilor dintre Europa și America în spirit empiric, adică exact contrariu atitudinii franceze în această privință. În această deosebire de optică constă principalul obstacol pe calea aleasă de dl Wilson. Atîta vreme cît la Paris nu se va înțelege nevoia unui gest care să permită Angliei relaxarea legăturilor ce constituie în primul rînd cauza slăbiciunii sale actuale, dezbaterile rămîn închise într-un cerc vicios pe care nu va fi ușor să-l spargem".

Paris, 25 ianuarie

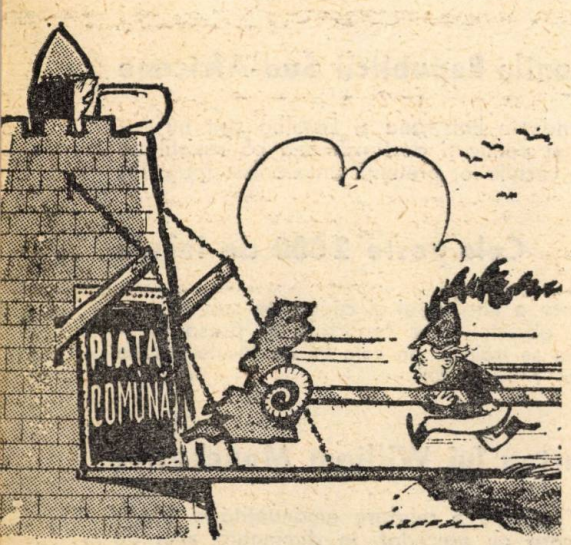

Campania continentală a lui Wilson
Ultimul obstacol...
(Din **Le Canard enchaîné**, Paris)

Roma. Pe aeroportul Ciampino, Nikolai Podgornîi, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., (stînga) este întîmpinat de președintele Italiei, Giuseppe Saragat

MOSCOVA

Corespondență de la Vadim ARDATOVSKI
comentator al agenției de presă **Novosti**

Relații sovieto-italiene

În secolul al XX-lea relațiile dintre Moscova și Roma au evoluat în mod dificil. Asupra lor și-a pus amprenta în mod inevitabil „perioada neagră", cum sînt numiți în Italia anii dictaturii mussoliniene. Au acționat însă, în același timp, și alți factori. Rădăcinile legăturilor dintre cele două țări se află în perioada străveche cînd caravanele venețiene și genoveze soseau în Rusia parcurgînd marele drum „de la Variag spre Grecia". Meșteri italieni, învățați, meseriași erau oaspeți frecvenți ai Moscovei. Iar Italia a fost dintotdeauna un centru de atracție pentru cercurile intelectuale din Rusia. Lenin, Gorki, Gogol, o întreagă pleiadă de mari artiști ruși au trăit în cele mai diferite timpuri în Italia, contribuind implicit la consolidarea legăturilor tradiționale dintre cele două popoare.

Actualmente, acționează alți factori în relațiile dintre Moscova și Roma. Pe de o parte, Italia este una dintre țările membre ale blocului nord-atlantic, respectiv ale organizației militare și politice îndreptată împotriva țărilor socialiste. Pe de altă parte, cauze obiective economice determină Italia să extindă relațiile comerciale cu Răsăritul și, bineînțeles, cu Uniunea Sovietică. Acest stimulent economic se bucură de sprijin în rîndurile poporului italian, care în anii postbelici și-a intensificat lupta pentru democrație și socialism.

Dacă ne referim la relațiile oficiale între U.R.S.S. și Italia, rolul primordial revine domeniului economic. Italia este una din primele țări occidentale care a creat o cameră de comerț specială pentru schimburi cu Uniunea Sovietică. Firme importante, dispunînd de capital de stat și particular, nu mai respectă de mult restricțiile „atlantice" în comerțul cu U.R.S.S. și alte țări socialiste. E.N.I. — concernul de stat al combustibilului, cunoscuta firmă „Fiat", societățile Montecatini, S.N.I.A.-Viscosa, Olivetti, Lanerossi și multe altele au stabilit relații trainice, reciproc avantajoase, cu organizațiile sovietice de export și import. Acordul încheiat cu firma „Fiat" pentru construirea unei uzine de automobile în U.R.S.S. a fost calificat de presa occidentală drept „tranzacția secolului". Se află într-un stadiu de examinare și alte proiecte importante. Au loc, printre altele, convorbiri privind posibilitatea construirii unei uriașe conducte de gaze naturale pornind de la zăcămintele sovietice de gaze naturale, parcurgînd cîteva țări și terminîndu-se în Italia, în apropiere de Triest. Potrivit calculelor preliminare, această conductă ar putea satisface mai mult de o treime din necesitățile de gaze naturale ale Italiei.

Bineînțeles, asemenea acorduri și planuri, în virtutea amploarei și conținutului lor, nu pot să nu aibă și un caracter politic, nu pot să nu contribuie la apropierea între U.R.S.S. și Italia pe toate planurile.

■

Vizita președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., Nikolai Podgornîi, în Italia, constituie una din paginile unei cărți care se scrie de secole. O pagină importantă întrucît pînă în momentul de față nici un conducător al statului sovietic nu a vizitat Italia.

Care sînt urmările posibile ale acestei vizite ? Bineînțeles, înainte de toate, o confruntare inevitabilă a punctelor de vedere asupra principalelor probleme internaționale. Trebuie să recunoaștem că pozițiile Italiei și ale Uniunii Sovietice coincid mult mai rar decît, de pildă, cele ale Uniunii Sovietice și Franței. Probabil că lucrurile așa se vor întîmpla și pe viitor, dar nu poate fi exclusă posibilitatea unei apropieri a pozițiilor.

Aș vrea, în această ordine de idei, să analizez cîteva domenii concrete.

Vietnam. Atitudinea Uniunii Sovietice față de această problemă este cunoscută. Lărgind ajutorul pe care-l acordă Republicii Democrate Vietnam,

→

din agenda internațională

27 ianuarie — 2 februarie

28 ianuarie

La Kinshasa are loc reuniunea „Comitetului celor 11" al Organizației Unității Africane.

29 ianuarie

Alegeri pentru Camera Inferioară a Parlamentului în Japonia. Observatorii consideră că partidul liberal-democrat al primului ministru Eisaku Sato „va ceda ceva teren" în confruntarea cu opoziția socialistă și cu alte grupări politice. În 1966, frontul de opoziție față de partidul liberal-democrat s-a lărgit mai ales ca urmare a nemulțumirilor unor pături populare în legătură cu creșterea costului vieții și cu poziția cabinetului față de problema vietnameză.

30 ianuarie

O delegație a R.A.U. sosește la Londra pentru întrevederi preliminare cu oficialitățile britanice în legătură cu datoriile R.A.U. față de Anglia. (Cifra acestor datorii se ridică la șapte milioane lire sterline).

Congresul Partidului socialist austriac, care se deschide la Viena, își va desfășura lucrările sub semnul noilor condiții intervenite anul trecut : relativa pierdere de voturi în alegerile din 6 martie 1966 și trecerea partidului în opoziție, după 20 de ani de participare la guvern, în coaliție cu partidul populist.

31 ianuarie

După vizitele la Roma și Paris, premierul britanic Wilson și ministrul său de externe, Brown, sosesc la Bruxelles unde își vor continua sondajul întreprins în capitalele țărilor membre ale Pieței comune în legătură cu proiectul Angliei de a adera la Comunitatea Economică Europeană.

2 februarie

În capitala Sudanului se încheie Conferința regională a Organizației O.N.U. pentru alimentație și agricultură (F.A.O.) la care au participat reprezentanți ai 16 țări din Orientul Apropiat. Pe ordinea de zi a figurat ca punct principal examinarea situației agriculturii din această regiune, precum și disponibilitățile alimentare ale țărilor din Orientul Apropiat. (Conform datelor furnizate de F.A.O., se apreciază că producția agricolă a acestor țări crește într-un ritm mult prea lent în comparație cu ritmul creșterii populației).

U.R.S.S. sprijină în mod activ, pe arena diplomatică, platforma R. D. Vietnam și a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud. Guvernul italian caută să nu demonstreze nici un fel de deosebire a poziției sale față de aceea a Washingtonului. Este adevărat, el nu a riscat să acorde un ajutor direct intervenției S.U.A., deși, după cum se știe, asupra Romei se exercită o presiune continuă pentru a obține un asemenea lucru.

Problema germană. Italia este în mod evident neinteresată în înarmarea nucleară a Bonnului, deși în mod oficial ea împărtășește iluzia că „internaționalizarea" forțelor nucleare ale N.A.T.O. nu ar apropia Germania occidentală de bombă.

Securitatea europeană. Aș putea spune că în acest domeniu este posibil un progres. Italia nu și-a exprimat un acord direct în ce privește convocarea unei conferințe generale europene, dar nici nu a respins această idee formulată în cursul Consfătuirii de la București. Cred că cronica diplomatică europeană a anului 1967, din care face parte și vizita lui N. Podgornii la Roma, va fi în mare măsură închinată pregătirilor concrete în direcția convocării unei conferințe europene.

Dezarmarea. Punctele de vedere ale U.R.S.S. și Italiei asupra nerăspîndirii armei nucleare sînt apropiate. Confruntarea lor ar putea avea un rol pozitiv pentru sesiunea Comitetului celor 18 care își va relua lucrările la Geneva și din care fac parte ambele țări.

Noua etapă a relațiilor sovieto-italiene este urmărită cu atenție. Bineînțeles, pozițiile Italiei în N.A.T.O. nu vor suferi schimbări, dar, în virtutea legăturilor sale economice cu Răsăritul, Roma nu poate să nu aibă o influență asupra evoluției lucrurilor în interiorul acestui bloc.

■

Presa internațională a manifestat un mare interes în legătură cu faptul că se prevede o vizită a lui Nikolai Podgornii la Papa Paul al VI-lea, în calitatea sa de șef al statului Vatican.

Acesta nu este primul contact oficial între oamenii de stat sovietici și conducerea Bisericii catolice. Putem aminti vizita lui Andrei Gromîko, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., la Vatican. Dar, după cum scria *Kölner Stadtanzeiger*, întîlnirea lui Podgornii cu Papa „constituie ceva mai mult decît un simplu act simbolic al destinderii între Est și Vest".

Se știe că, în decursul multor decenii, Biserica catolică a participat activ la lupta politică a Occidentului împotriva lumii socialiste. În perioada în care locul lui Pius al XII-lea a fost luat de Ioan al XXIII-lea s-au petrecut schimbări radicale care au permis o anumită evoluție a Vaticanului în direcția realismului politic și a ceea ce noi numim „coexistența pașnică". O mare importanță au avut asemenea acțiuni ale lui Ioan al XXIII-lea cum a fost stabilirea de relații diplomatice cu Cuba, în plină ofensivă imperialistă împotriva revoluției cubaneze.

Papa Paul al VI-lea, sprijinindu-se pe hotărîrile Conciliului, a continuat linia predecesorului său. Vaticanul și-a normalizat relațiile cu Iugoslavia, R.A.U., Indonezia. Există progrese în îmbunătățirea relațiilor Vaticanului cu Cehoslovacia. Autoritatea Vaticanului în rîndul sutelor de milioane de catolici care trăiesc în multe țări din lume nu poate fi neglijată, dacă examinăm raportul de forțe în opinia publică mondială.

De aceea, o mare importanță are poziția Vaticanului în problemele războiului și păcii, concretizată în momentul de față în problema vietnameză. În numeroase declarații și mesaje, Papa Paul al VI-lea a condamnat războiul din Vietnam. Cuvîntarea sa în fața O.N.U., la 4 octombrie 1965, a fost pretutindeni înțeleasă ca o condamnare a politicii Statelor Unite în Asia de sud-est. În repetate rînduri, capul Bisericii catolice s-a pronunțat pentru încetarea imediată a bombardamentelor asupra Republicii Democrate Vietnam, ca unul din primii pași care poate duce spre pace.

Vizita lui Nikolai Podgornîi în Italia este o nouă etapă a politicii consecvente a Uniunii Sovietice îndreptată spre destinderea încordării internaționale, spre construirea unei noi Europe, continent al unor state prietene și colaborînd în mod pașnic.

Moscova, 24 ianuarie

SAIGON

Operațiunea „Deltă"

Delta Mekongului. Zona cu populația cea mai densă din Vietnamul de sud, denumită „grînarul țării". De la începutul lunii ianuarie, comandamentul american din Vietnamul de sud a trecut la efectuarea „operațiunii Deltă", respectiv la încercarea de a trece „prin foc și sabie" această regiune.

În contextul general al războiului agresiv dus de S.U.A. în Vietnam, orientarea recentă spre delta Mekongului are o semnificație deosebită. În tot cursul anului 1966, S.U.A. au căutat să-și extindă influența în trei direcții — în jurul bazelor lor militare, în zona demilitarizată și în regiunea Platourilor Înalte. Ciocnirile militare de anvergură sau mai mici care au avut loc nu au permis comandamentului american să obțină o superioritate pe cîmpul de luptă. Atacurile forțelor S.U.A. au fost respinse și zdrobite de către forțele patriotice atît în zona demilitarizată cît și în regiunea Platourilor Înalte, nemaivorbind de faptul că nici o bază militară americană nu a putut și nu poate fi pusă la adăpost de atacurile unităților F.N.E. Din aceste conside-

ZIUA REPUBLICII INDIA

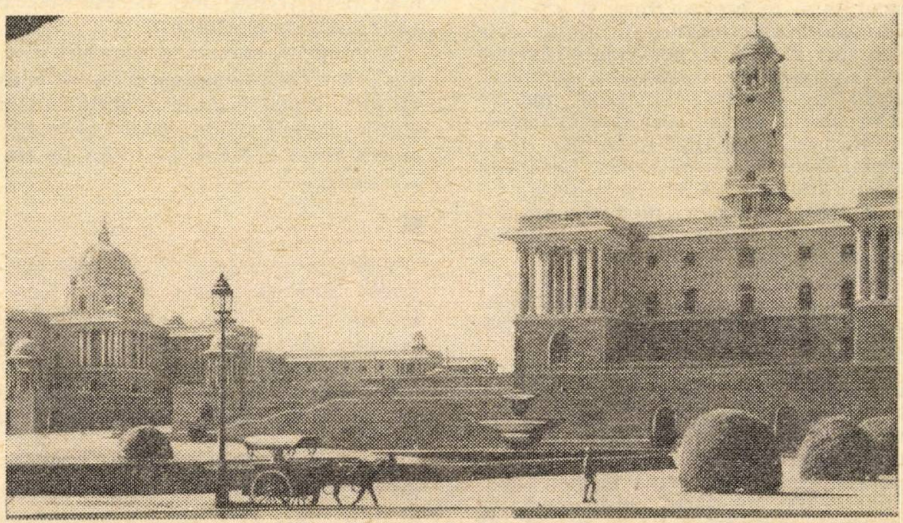

New Delhi. Clădirea Parlamentului și a Consiliului de Miniștri

Poporul indian aniversează astăzi împlinirea a 17 ani de la proclamarea, la 26 ianuarie 1950, a Republicii India. În 1947, sub presiunea mișcării de eliberare națională, guvernul englez a fost nevoit să acorde Indiei statutul de dominion. Dar puterea politică a continuat să fie exercitată în țară de guvernatorul englez, care și-a menținut funcția pînă în iunie 1948.

În noiembrie 1949, Adunarea Constituantă a aprobat noua constituție a țării. Ea a intrat în vigoare la 26 ianuarie 1950, proclamînd India republică independentă. Proclamarea Republicii suverane India a consacrat apusul perioadei de dominație colonială, începutul lichidării moștenirii grele a trecutului, al dezvoltării economiei și culturii țării.

În anii care au trecut de la obținerea independenței au fost obținute realizări în domeniul creării și dezvoltării unei industrii proprii. Al patrulea plan de dezvoltare economică, pe perioada 1 aprilie 1966—1 aprilie 1971, prevede investiții de 237,5 miliarde rupii, din care o mare parte este destinată agriculturii. Se prevede ca, în 1971, producția de cereale să atingă circa 120 de milioane de tone. În acest scop au fost prevăzute o serie de măsuri agrotehnice și se proiectează înzestrarea agriculturii cu mașini și diverse produse industriale.

Trupele americane au suferit pierderi serioase în delta Mekongului. În fotografie : evacuarea răniților în apropiere de Dau Tieng

rente, încercînd să contracareze eșecurile pe care le-au suferit, agresorii americani au inițiat „operațiunea Deltă". Ziarul *Le Courrier du Vietnam*, organul F.N.E., sublinia : „Dacă americanii caută în prezent să realizeze acest plan, unicul motiv este încercarea de a ieși din situația dificilă și dezavantajoasă în care Washingtonul și Saigonul s-au împotmolit pe toate fronturile în Vietnamul de sud".

Planul „implantării în deltă" a fost pus la punct spre sfîrșitul anului trecut. Într-un interviu acordat, în octombrie, revistei *U.S. News and World Report*, generalul Westmoreland anunța că „în lunile următoare" trupele americane vor sosi în delta Mekongului preluînd, în întregime, operațiunile militare în această zonă. Practic, încă din septembrie 1966 Pentagonul și-a instalat „puncte de experimentare" în delta Mekongului, ocupînd localitățile Ben Luc și Go Den la 30 km de Saigon.

Sosirea trupelor americane în deltă nu înseamnă *începutul* ostilităților în această zonă ci, de fapt, continuarea lor. Aci s-au aflat pînă acum trei divizii ale forțelor marionetă saigoneze, cu un efectiv de 150 000 de oameni, comandate de un grup de 7 000 de „consilieri și tehnicieni" americani. Dar, cu toate acțiunile întreprinse, întreaga deltă a Mekongului a continuat să fie controlată de forțele patriotice. *Washington Post* scria că situația în deltă „este în continuă deteriorare... Controlul Vietcongului este aci mai profund și mai extins decît în orice altă regiune a țării..."

Ofensiva americană în regiunea deltei a fost întreprinsă în pofida recomandărilor exprese ale unor cunoscuți experți militari. „Delta — scria din Saigon corespondentul agenției *Associated Press* — poate fi locul unde se va scrie capitolul cel mai sumbru pentru Statele Unite în războiul din Vietnam".

Implantarea în deltă se concretizează în cele două operațiuni întreprinse de trupele americane : *„Deckhouse five"* și *„Cedar Falls"*. Prima urmărește consolidarea pozițiilor militare americane în delta Mekongului. La această operațiune participă unități de elită ale armatei S.U.A., trupe aeropurtate, blindate, aviația de bombardament. Dar comunicatele americane vădesc o serioasă nemulțumire a comandamentului S.U.A. față de evoluția situației. O serie de companii americane au căzut în ambuscade și, cu tot ajutorul trimis, nu au putut fi salvate. Astfel s-au petrecut lucrurile în apropiere de Thanh Phu (la 100 de km de Saigon). La 15 ianuarie, comunicatele americane continuau să semnaleze faptul că înaintarea infanteriei marine întîmpină serioase dificultăți.

Operațiunea a doua, „Cedar Falls", constituie una din cele mai drastice tentative de distrugere a localităților din delta Mekongului. Trupele americane dislocă sate ; oamenii sînt „regrupați", respectiv mutați în imense lagăre de concentrare păzite de trupe americane și saigoneze. Iată cîteva extrase din comunicatele americane :

— La 9 ianuarie : trupele au deschis focul asupra civililor, femeilor și copiilor dintr-o serie de sate din deltă.

— La 13 ianuarie : din Saigon se anunță „distrugerea sistematică a satelor, așezărilor și instalațiilor existente" în faimosul „triunghi de fier" *(France Presse)* ; 8 000 de locuitori au fost evacuați forțat în „lagărele de refugiați" care, pentru a folosi expresia corespondentului francez, sînt „apărate" de elicoptere și vase americane. Satele au fost apoi incendiate, iar buldozerele au căutat să defrișeze terenul.

— La 15 ianuarie : 5 000 de civili au fost „deplasați" din deltă în timp ce 2 914 copii și 1 246 de femei au fost ridicați din satele aflate în zona „triunghiului de fier" și „evacuați"...

Intervenția americană în zona deltei determină creșterea tot mai puternică a luptei forțelor patriotice pentru înfrîngerea ocupanților. Corespondentul agenției americane *Associated Press* la Saigon nota : „Locuitorii deltei se înrolează, din tată în fiu, în rîndurile Vietcongului. Anii de război le-au permis să cunoască toate aspectele războiului de partizani... Intrînd în deltă, trupele americane vor trebui să facă față unor luni fără sfîrșit de lupte grele".

Delta Mekongului constituie o dovadă vie a intensificării luptei întregului popor sud-vietnamez împotriva intervenționiștilor.

V. STAMATE

REFLECTOR

LIBERALII BRITANICI AU UN LIDER NOU

La 53 de ani, împotriva solicitărilor tuturor colaboratorilor săi, Joseph Grimond a renunțat la conducerea partidului liberal. Cei 12 deputați care alcătuiesc grupul liberal în Camera Comunelor au ales ca succesor pe Jeremy Thorpe, în vîrstă de 36 de ani.

Cu o dezinvoltură pe care unii o atribuie neîncrederii sale în „jocul parlamentar", Jo Grimond a făcut din partidul liberal exponentul unor idei adesea împrumutate de partidele politice mai influente în Camera Comunelor. Dorința de asociere a Angliei la Piața comună a fost exprimată de liberali înainte de convertirea la acest crez a partidului conservator și, mai recent, a guvernului laburist. De asemenea, laburiștii criticau „factorul nuclear independent de descurajare" — pe vremea cînd erau în opoziție — în termeni asemănători cu cei folosiți de Grimond.

Hotărîrea acestuia de a se mulțumi cu reprezentarea în parlament a insulelor Orkney și Zetland este explicată mai ales prin pierderea unui pariu. În 1956, cînd a fost ales lider al liberalilor, Jo Grimond a declarat : „În următorii zece ani, liberalii trebuie să se pună pe picioare sau să dispară". La venirea scadenței ; liberalii — care progresaseră de la 6 mandate în parlament la 12 — nu se aflau în nici una din aceste situații.

Jeremy Thorpe este caracterizat ca reprezentant al stîngii liberale. Una din propunerile sale cele mai discutate este aceea de a se bombarda liniile ferate care asigură aprovizionarea Rhodesiei cu petrol. Se consideră posibil ca sub conducerea sa liberalii să efectueze o anumită deplasare spre stînga. În tradiția politică a familiei, noul lider a și efectuat o asemenea cotitură : este fiu și nepot al unor deputați conservatori.

O DECLARAȚIE A PREȘEDINTELUI IRAKULUI

Într-un discurs radiodifuzat, președintele Irakului, Abdul Rahman Aref, a acuzat societatea „Iraq Petroleum Company" de a fi încercat să împingă Irakul într-un conflict cu Siria. El a precizat că „Irakul nu este parte în conflictul dintre Siria și companie" și că „guvernul irakian nu va renunța la nici unul din drepturile sale asupra resurselor naturale ale țării". „Companiile petroliere străine — a adăugat Aref — urmăresc să exploateze bogățiile țărilor în curs de dezvoltare pentru a obține profituri cît mai mari".

CINE SÎNT BENEFICIARII

„Dacă privești harta lumii, oriunde vei vedea două state în conflict vei descoperi că Statele Unite au dăruit sau au vîndut arme cel puțin uneia dintre părți și, în majoritatea cazurilor, amîndorura", a declarat senatorul democrat Joseph Clark într-un discurs consacrat așa-zisului ajutor american pentru străinătate. Arătînd că principalul obiectiv al acestui „ajutor" pare a fi întreținerea și întețirea rivalităților regionale, Clark și-a exprimat îndoieli serioase în ce privește oportunitatea subvenționării unor regimuri ca acelea din Coreea de sud sau Taivan. Caracterul „ajutorului" destinat unor țări din America Latină, Africa și Asia — a adăugat Clark — face ca Statele Unite să fie asimilate cu forțele care doresc menținerea statu quo-ului, împotriva tendințelor opiniei publice, dornică de reforme sociale.

În mesajul său cu privire la buget, președintele Johnson a confirmat cele mai rele temeri ale lui Clark. Din nou, aproape jumătate din fondurile solicitate Congresului în cadrul „programului de ajutor pentru străinătate" vor avea o destinație militară, principalii beneficiari ai acestei înzestrări cu arme urmînd să fie Coreea de sud, Filipinele, Tailanda și Laosul.

WASHINGTON

Realismul nu are audiență

Nici o manifestare oficială n-a marcat, la 20 ianuarie, încheierea primei jumătăți a mandatului prezidențial al lui Lyndon Johnson. Poate pentru că niciodată încă, de cînd a venit la Casa Albă, indicele popularității sale n-a coborît atîta (43 la sută luna trecută, conform anchetelor organizate de Louis Harris). De altfel, pînă și rezultatele sondajelor de opinie de acest fel au fost expediate de marile ziare americane la rubricile de „scurte știri". Alte cifre solicită cu prioritate atenția și figurează în prima pagină, sub titluri mari.

Marți, președintele și-a prezentat raportul bugetar, de fapt — planul de cheltuieli al Statelor Unite pentru anul fiscal următor. Și pentru că simpla înșiruire a unor sume de miliarde și zeci de miliarde de dolari, însoțită de menționarea destinației lor, ar fi prea aridă, ziarele fac unele comparații sugestive. 135 de miliarde de dolari (la atîta se ridică totalul cheltuielilor prevăzute) reprezintă un record pentru întreaga istorie a Statelor Unite. Alocațiile militare (75,5 miliarde de dolari, față de 70,2 miliarde în anul curent) au fost mai mari numai de două ori în trecut și anume — în ultimii doi ani ai celui de-al doilea război mondial. Din fiecare trei dolari cheltuiți în scopuri militare, unul este destinat agresiunii din Vietnam. În doi ani, costul războiului din Vietnam s-a încincit: 4,7 miliarde în anul fiscal 1966, 19,9 miliarde în 1967 și circa 23 de miliarde în 1968. Dar ultima cifră e doar o prevedere anticipativă, probabil excesiv de modestă, dacă judecăm după faptul că în anul fiscal curent cheltuielile se dovedesc a fi aproape de două ori mai mari decît anunțase președintele cu 12 luni în urmă. Există și alte elemente de incertitudine. Încasările bugetare au fost calculate la 126,9 miliarde, pornindu-se de la presupunerea că se va introduce noul „impozit de război" de 6 la sută asupra tuturor veniturilor și că acesta va aduce în trezoreria statului 4,5 miliarde de dolari. Cum, însă, congresmenii republicani și chiar și unii lideri democrați au anunțat că se vor opune unei asemenea sporiri a poverii fiscale, s-ar putea ca cele 4,5 miliarde să rămînă o speranță neîmplinită a Administrației. Atunci, deficitul bugetar, estimat acum la 8,1 miliarde de dolari, va fi cu mult mai mare. Greșelile de calcul de acest gen sînt mai frecvente decît s-ar putea crede. În 13 din ultimii 20 de ani, deficitul bugetar a fost mai mare (sau excedentul mai mic) decît se prevăzuse inițial.

În ajunul prezentării bugetului, McNamara a făcut cunoscut că departamentul său își va reduce cu 47 de milioane de dolari anual cheltuielile necesitate de întreținerea bazelor militare americane, renunțînd, din motive de economie, la 33 de baze și instalații militare aflate în S.U.A. și 6 situate în străinătate, în emisfera occidentală. E vorba, de fapt, de instalații învechite, de baze devenite inutile ca urmare a modernizării tehnicii militare. Ca atare, această „economie" minusculă în comparație cu masiva escaladare a cheltuielilor militare generale n-a impresionat pe nimeni. Se cer reduceri reale, nu simbolice. Deosebit de energică a fost intervenția lui Mike Mansfield, liderul majorității democrate din Senat, care, sprijinit de alți 42 de colegi ai săi, a cerut din nou să se micșoreze angajarea militară a Statelor Unite în Europa occidentală.

Considerînd extrem de bine venită noua rezoluție inițiată de liderul majorității democrate, William Fulbright, în calitatea sa de președinte al Comitetului senatorial pentru relațiile externe, și Richard Russell, președintele Comitetului senatorial pentru forțele armate, au hotărît să creeze un subcomitet mixt însărcinat cu examinarea acestei probleme. Ei și-au exprimat speranța că Mansfield va accepta să-și asume conducerea subcomitetului.

Din nou, ca și anul trecut, reprezentanții guvernului s-au pronunțat împotriva dezbaterii rezoluției de către Congres. Purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat, Robert McCloskey, a declarat că proiectul de rezoluție este „inoportun", cel puțin în momentul de față, întrucît problema efectivelor americane din Europa occidentală face obiectul... tratativelor tripartite americano-anglo-vest-germane.

Mai direct, secretarul apărării, McNamara, a subliniat, într-un interviu acordat revistei italiene *Il Tempo*, că Statele Unite nu-și vor reduce angajarea militară în Europa occidentală: „Nu este adevărat că am avea asemenea intenții, a declarat el, deși s-au făcut propuneri în acest sens, unele dintre ele de ordin public. Statele Unite vor continua să mențină în Europa forțele militare nucleare și convenționale care se află în prezent acolo".

Așadar, nici în această privință Administrația nu pare dispusă să dea ascultare celor ce preconizează o politică mai realistă. Cît despre războiul din Vietnam, unii dintre cei ce adoptă o atitudine critică față de guvern și-au pierdut pînă și speranța că acesta, în actuala sa compoziție, își va schimba politica. „Nu este de prevăzut o modificare a politicii Departamentului de Stat fără schimbarea personalității care îl conduce" — a afirmat, duminică, senatorul Fulbright, într-un interviu consacrat problemei vietnameze. Fulbright consideră că „politica greșit orientată a Statelor Unite amenință însuși viitorul țării". El a cerut încetarea imediată a bombardamentelor împotriva R. D. Vietnam și „un compromis onorabil bazat pe revenirea la acordurile de la Geneva". Pentru aceasta, însă, apreciază Fulbright, președintele „ar avea nevoie de sfătuitori mai buni" decît s-a dovedit a fi secretarul de stat Dean Rusk. Interviul a suscitat o atenție cu atît mai mare cu cît a fost publicat în ajunul apariției unei noi cărți a senatorului Fulbright, „Aroganța puterii", care prezintă pentru prima oară „alternativa" la războiul din Vietnam propusă de senator. Depășind stadiul criticilor la adresa politicii oficiale, Fulbright avansează un plan propriu de reglementare a conflictului vietnamez, în opt puncte, dintre care cele mai importante sînt: tratative de pace între guvernul sud-vietnamez și Frontul de Eliberare din Vietnamul de sud, încetarea bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam, sistarea trimiterii de întăriri militare în Vietnam, angajamentul Statelor Unite de a-și retrage trupele din Vietnam la o dată ulterioară stabilită de comun acord, asigurarea posibilității de liberă determinare pentru populația Vietnamului de sud.

Deși „planul Fulbright" a produs o mare impresie la Washington, nimeni nu-și face iluzia că el ar avea șanse să fie tradus în viață de către Administrație. Bugetul Statelor Unite, programul guvernamental expus anterior în mesajul despre „Starea Uniunii" (în acesta, după cum s-a observat, cuvintele „Marea Societate" nu mai figurează nici măcar o dată) constituie jaloanele reale ale politicii pe care Administrația își propune s-o urmeze în viitorul imediat. Or, baza ei se demonstrează a fi continuarea și intensificarea agresiunii împotriva poporului vietnamez, indiferent de sacrificiile și primejdiile pe care aceasta le-ar presupune.

Felicia ANTIP

Doi critici ai Administrației: senatorii J. W. Fulbright și Mike Mansfield

DJAKARTA

Situația din Indonezia

Unii comentatori caută în permanență să descifreze în evoluția confuză a evenimentelor din Indonezia „etape noi", „cotituri radicale", „epiloguri" etc. De fapt, după octombrie 1965, în situația din Indonezia s-a acumulat același gen de fapte imprimînd tabloului politic două caracteristici permanente: consolidarea puterii armatei și continuarea represiunilor împotriva comuniștilor și a altor forțe progresiste.

În prezent, presa internațională manifestă o mare preocupare pentru o a treia problemă, în continuă evoluție — raportul dintre armată și Sukarno. Dacă evoluția acestui raport a fost diferită,

înclinînd balanța cînd într-o parte, cînd într-alta, în prezent, din știrile care parvin din Indonezia rezultă că ar fi de așteptat o confruntare hotărîtoare. Știrile confirmă constituirea unui front comun al vîrfurilor armatei, organizațiilor studențești de dreapta și altor forțe extremiste pentru înlăturarea președintelui Sukarno.

O trăsătură caracteristică majoră a actualului moment politic indonezian este amplificarea presiunilor asupra președintelui Sukarno. Inspiratorii acestora sînt generalul Nasution, președintele Congresului, și ministrul de externe, Adam Malik.

La începutul lunii ianuarie, generalul Nasution a cerut deschiderea unei anchete a Congresului împotriva președintelui Indoneziei. Ministrul de externe Malik s-a asociat acestei cereri, solicitînd să se întreprindă imediat, din partea Congresului, investigații privind activitatea desfășurată de președinte.

Cîteva săptămîni mai tîrziu Sukarno a prezentat un raport în fața Congresului în care a făcut noi declarații în legătură cu evenimentele din septembrie 1965. Astfel, el arăta în cursul uneia din întrevederile cu principalii conducători militari (știrea a fost difuzată de agenția *Maghreb Arab Presse)* că răspunderea pentru tentativa de lovitură de stat „incumbă serviciilor secrete americane". Dar raportul prezentat de el Congresului a fost calificat drept „necinstit". Ziarul forțelor armate, *Daily Mail*, l-a declarat pe președintele Sukarno vinovat de a fi participat la tentativa de lovitură de stat. Au fost organizate noi manifestații de stradă ale organizațiilor extremiste, care cereau demiterea președintelui.

În ultima săptămînă, campania a luat proporții tot mai mari. Unii din exponenții adversarilor președintelui Sukarno sînt tentați să precizeze și data înlăturării acestuia. Generalul-maior Sokowati, parlamentar indonezian, promitea că în cel mult trei luni în Indonezia „va lua sfîrșit dualismul".

Observatorii au acordat o deosebită atenție declarațiilor făcute, la 17 ianuarie, cu prilejul unei ceremonii la Ministerul de Externe, de către Adam Malik. El a cerut lui Sukarno „să se elibereze de greșelile din trecut și să se dea de bunăvoie la o parte, numind pe altcineva în locul său pînă la alegerile generale din anul viitor". Adam Malik arăta că dacă președintele Sukarno nu va reflecta la aceste cereri „el va trebui să facă față unor chestiuni extrem de grele". Adam Malik nu declara pentru prima oară acest lucru. Într-un amplu interviu acordat revistei *Jeune Afrique* (numărul apărut la 15 ianuarie) el afirmase în esență același lucru.

Comentatorii străini din Djakarta au considerat declarațiile lui Malik „ca un avertisment de rău augur" *(U.P.I.)*. Relatările aceluiași corespondent semnalau că, în ultima vreme, Adam Malik a avut o serie de întîlniri cu unii dintre conducătorii militari „în încercarea de a-l convinge pe Suharto să acționeze împotriva președintelui".

De aceea declarația făcută de Suharto, la 21 ianuarie, apare ca un fapt în perfectă înlănțuire cu tot ceea ce s-a petrecut pînă acum. Este vorba de o raliere deschisă a lui Suharto la pozițiile lui Nasution și Malik. Se pare că el a trebuit să aleagă între această alternativă și o eventuală ruptură cu ceilalți conducători militari. Declarația lui Suharto — scria agenția *France Presse* — este interpretată ca un indiciu că armata ar fi hotărîtă să nu-l mai sprijine pe șeful statului, care a reușit pînă în prezent să se mențină la putere, cel puțin nominal.

După opinia observatorilor politici, recenta arestare a generalului Supardjo (calificat drept unul dintre „principalii implicați" în evenimentele din septembrie 1965), ar putea să precipite cursul evenimentelor din Indonezia.

→

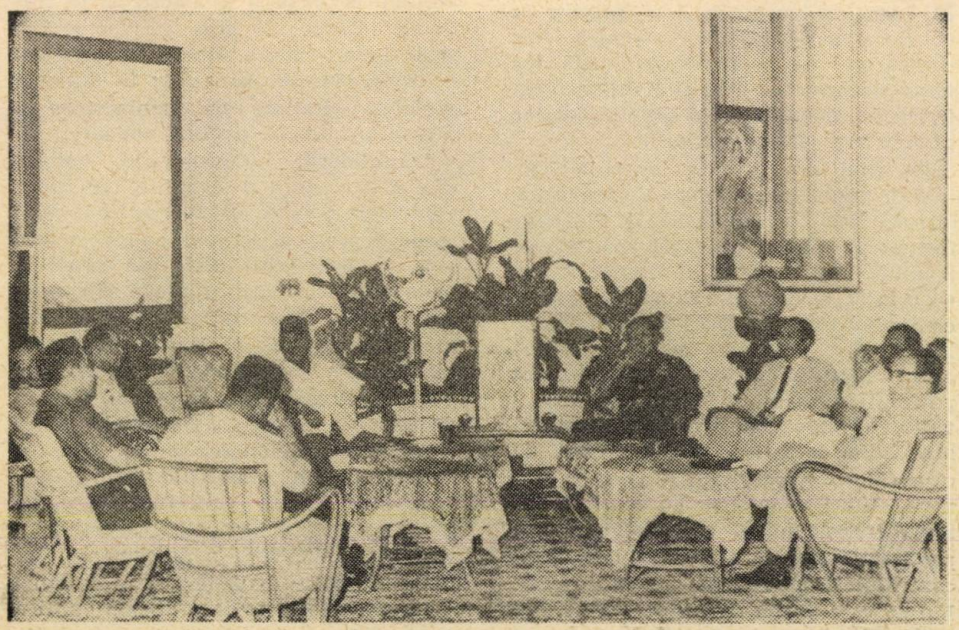

Ședință de cabinet la Djakarta. (În centru, stînga : președintele Sukarno, în dreapta, în bluză neagră : generalul Suharto)

REFLECTOR

MOȘTENIREA

Aflat la capăt de drum, actualul regim de la Rio de Janeiro vrea să lase drept moștenire viitorului guvern, prezidat de Costa e Silva, autoritatea sa. Fapt pentru care, noua constituție, aprobată de Congres la 21 ianuarie, este o constituție autoritară. Autoritară este și noua lege a presei adoptată „în extremis" la aceeași dată.

Castelo Branco nu dorește să părăsească funcția pe care o deține, în postura de președinte impus Braziliei printr-un „golpe" (lovitură de stat), ci în aceea de președinte al unui stat constituțional. De asemenea, actualul președinte ține în mod deosebit ca succesorul său să urmeze aceeași politică pe care a dus-o el cu începere de la 15 aprilie 1964, prin intermediul celor patru acte instituționale. Alegerea indirectă a președintelui republicii, prin sufragiul restrîns al Congresului, va fi menținută, în timp ce „colaborarea" dintre cele două puteri (legislativă și executivă) nu mai este consfințită în noua constituție ci, prin introducerea sistemului „superprezidențial", șeful statului capătă drepturi atotputernice.

Partidul de opoziție „Mișcarea democratică braziliană" a propus 4 000 de amendamente la cele 180 de articole care formează constituția ; 700 au fost examinate și numai jumătate (circa 300) au fost încorporate în text. Cu cîteva zile în urmă, anumite cercuri politice braziliene mărturiseau că însuși noul președinte, Costa e Silva, care evită pe cît posibil să facă declarații politice și care și-a exprimat adeziunea la politica dusă de Castelo Branco, a insistat ca unele împuterniciri mai largi acordate președintelui să fie scoase din proiectul de constituție. În ciuda acestei intervenții, unele din împuternicirile de care dispune președintele au fost extinse și mai mult. Astfel, puterea executivă, fără a consulta în prealabil Congresul, este autorizată să promulge decrete și, în caz de urgență, să declare stare de asediu. Aceste clauze au stîrnit și nemulțumirea a 106 deputați ai majorității guvernamentale care, în ceasul al doisprezecelea, au votat o moțiune de dezaprobare. „Rebeliunea" n-a avut însă nici un efect : proiectul noii constituții avea să fie votat „în bloc". În Brazilia se speră, totuși, că este vorba doar de o constituție de tranziție.

CONVORBIRI TURCO-EGIPTENE

Vizitei făcute la Ankara, în noiembrie 1966, de Hasan El-Faki, ministrul adjunct al afacerilor externe al R.A.U., i-a urmat acum cea a ministrului de externe al Turciei, Ihsan Sabri Caglayangil, la Cairo. În cursul anului trecut, evoluția pozitivă a relațiilor dintre cele două state a fost marcată nu numai prin contacte diplomatice ci și prin semnarea unor acorduri culturale, comerciale și de plăți. Într-o declarație făcută presei, ministrul turc a subliniat : „Noi am constatat cu satisfacție că dorința de a ridica relațiile noastre la nivelul dorit este reciprocă. Întrevederea mea cu președintele Nasser m-a convins de posibilitatea întăririi raporturilor noastre cu R.A.U. și a îndepărtării tuturor dificultăților. Aceasta constituie, după mine, rezultatul cel mai important al vizitei".

După cum reiese din comunicatul oficial dat publicității și din comentariile unor agenții de presă, situația din Orientul Mijlociu s-a situat în centrul convorbirilor, în timp ce problema cipriotă și chestiunea Pactului islamic nu au fost luate în discuție. Aceasta pare să indice dorința celor două părți de a nu se ocupa de chestiuni controversate ci numai de acele probleme care permit dezvoltarea relațiilor bilaterale.

Relatări din Djakarta arată că în momentul de față atmosfera continuă să fie încordată. Au început noi manifestații de stradă ale grupărilor studențești de dreapta. Președintele Sukarno este practic prizonierul militarilor, care l-au anunțat acum cîteva zile că nu-i mai pot asigura apărarea în timpul deplasărilor zilnice sau nocturne, în capitală sau în împrejurimi, recomandîndu-i să nu părăsească palatul. Pe de altă parte, în curînd ar urma să aibă loc o sesiune a Congresului convocată de generalul Nasution și care ar fi consacrată acelorași probleme.

S. V.

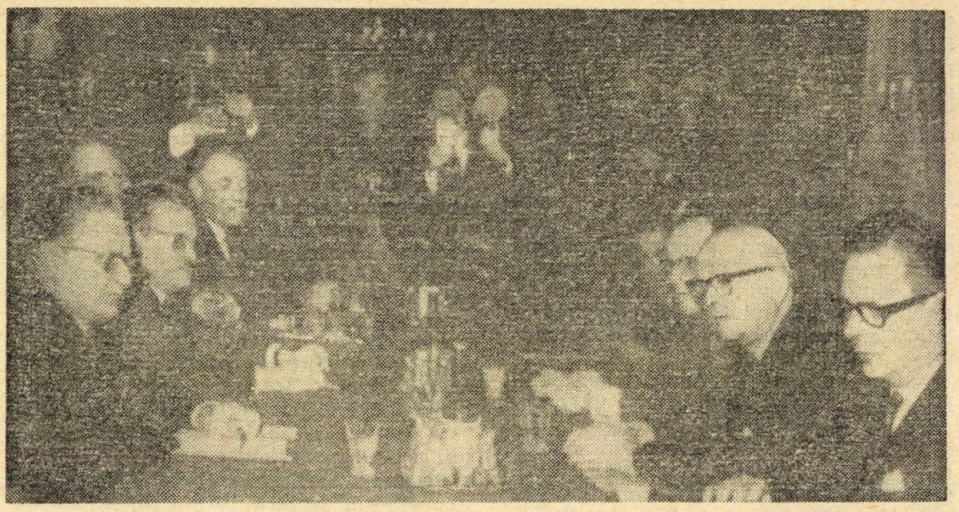

Brioni. Convorbirile dintre delegațiile iugoslavă și finlandeză, conduse de președintele Tito și președintele Kekkonen

BELGRAD

Corespondență de la dr. Ranko PETKOVICI
redactor-șef adjunct al revistei **Medunarodna Politika**

Vizita președintelui Kekkonen

Deși a avut un caracter neoficial, vizita de două zile a președintelui Republicii Finlanda, Urho Kekkonen, în Iugoslavia, a constituit un bun prilej pentru un schimb de vederi cu președintele Tito asupra problemelor importante internaționale și bilaterale. Avînd în vedere nivelul participanților — șefi de state și alte personalități marcante — convorbirile au reprezentat un puternic stimulent pentru întărirea colaborării dintre cele două țări și pentru coordonarea activității Iugoslaviei și Finlandei în diferite sfere de interes comun.

În perioada postbelică, Finlanda a promovat o politică externă curajoasă și realistă, care i-a asigurat un loc de prestigiu în comunitatea europeană și mondială. Principiile de bază ale acestei politici au fost formulate de către președinții Paasikivi și Kekkonen. Primul: Finlanda trebuie să întrețină relații de prietenie și colaborare cu Uniunea Sovietică, deoarece aceasta este unica politică rațională corespunzînd intereselor ambelor țări; al doilea: Finlanda trebuie să stabilească relații de colaborare și prietenie cu toate celelalte țări pe baza egalității în drepturi și a neamestecului; al treilea: Finlanda trebuie să promoveze și să dezvolte relațiile sale, în special, cu țările nordice ținînd seama de apropierea și comunitatea de interese dar pe baza respectării deosebirilor existente în pozițiile lor internaționale. Aplicarea acestor principii, care în vocabularul politic al zilelor noastre sînt calificate drept principii ale politicii finlandeze de neutralitate, au încadrat Finlanda în rîndul luptătorilor activi pentru coexistență pașnică între statele cu sisteme social-economice diferite.

Politica de neangajare promovată de Iugoslavia este foarte apropiată de concepțiile politicii finlandeze, reprezentînd o poziție similară în lupta pentru același scop: colaborarea între state, întemeiată pe depășirea barierelor politice, ideologice și economice și pe stricta respectare a dreptului fiecărui popor la o dezvoltare liberă și independentă. Este întrutotul clar că asemenea similitudini în poziția internațională reprezintă baza pentru o înțelegere sinceră și reciproc utilă între cele două țări.

De aceea, nu este de loc surprinzător că cei doi oameni de stat, unul din sudul Europei iar celălalt din nordul continentului, au avut un schimb de păreri, cu prilejul întîlnirii lor de la Brioni, ca vechi cunoscuți și prieteni. În afara convorbirilor cu privire la colaborarea bilaterală economică, culturală etc. — pentru care există interes reciproc —, Tito și Kekkonen au consacrat o mare parte din timpul lor problemelor internaționale.

Pe unul din primele locuri s-a situat, în mod firesc, tematica europeană, întrucît atît Iugoslavia cît și Finlanda fac parte dintre coautorii cunoscutei rezoluții europene a Națiunilor Unite cu privire la dezvoltarea colaborării pe continentul nostru. Dacă se pornește de la existența unui larg acord de păreri asupra faptului că situația actuală oferă posibilități întrutotul reale pentru dezvoltarea dialogurilor multieuropene și realizarea țelurilor fundamentale de consolidare a securității și păcii în Europa, atunci se înțelege cu ușurință dorința Iugoslaviei și a Finlandei de a participa activ la toate acțiunile care contribuie la realizarea acestor scopuri. Fie că este vorba de acțiuni la nivelul guvernelor și parlamentelor sau de acțiuni în diferite alte domenii, ambele țări sînt interesate în obținerea unor rezultate cît mai pozitive. Tot ceea ce poate duce la lichidarea „războiului rece" și tot ceea ce afirmă independența popoarelor europene, tendința lor de a colabora pe baza egalității în drepturi și a neamestecului este nu numai în interesul popoarelor europene ci și în interesul general, internațional.

În acest cadru, o deosebită atenție merită inițiativele legate de însăși personalitatea președintelui Kekkonen: propunerea sa privind zona denuclearizată în Scandinavia ca și alte idei al căror scop este eliminarea prezenței militare a N.A.T.O. în nordul european.

Cei doi oameni de stat și-au exprimat îngrijorarea din cauza situației care dăinuie în Vietnam și, în aceeași măsură, convingerea că încetarea agresiunii americane ar contribui la soluționarea pașnică a conflictului. Pledoaria lor fierească pentru renunțarea la aplicarea politicii de forță și la amestecul în treburile interne ale altor țări se referă și la toate celelalte situații în care, sub o formă sau alta, se ajunge la expresia aceleiași tendințe de împiedicare a dezvoltării libere a altor popoare.

Consolidarea independenței statelor din Africa, Asia și America Latină ar contribui, printre altele, și la accelerarea dezvoltării lor economice. Acesta este, în orice caz, unul din motivele principale care fac ca pregătirile pentru cea de-a doua conferință economică mondială să aibă o importanță deosebită pentru abordarea mai concretă a problemei atenuării disproporțiilor în dezvoltarea economică mondială.

Dialogul prietenesc dintre Tito și Kekkonen, care a confirmat încă o dată apropierea dintre concepția iugoslavă a neangajării și neutralitatea activă în varianta finlandeză, a demonstrat clar hotărîrea celor două țări de a dezavua politica de forță și de a afirma politica de dezvoltare a colaborării, pe bază de egalitate, în Europa și în întreaga lume.

LONDRA

Corespondență de la John GRITTEN

Discuții financiare în cinci

James Callaghan, ministrul finanțelor al Marii Britanii, a primit săptămîna aceasta la Chequers un grup de experți financiari internaționali. Obiectivul discuțiilor era de a determina „o oarecare dezarmare internațională în ce privește actualul nivel al ratei dobînzii". La convorbiri au participat Henry H. Fowler, ministrul finanțelor al S.U.A., profesorul Karl Schiller, ministrul economiei al R.F.G., Michel Debré, ministrul finanțelor al Franței, și Emilio Colombo, ministrul finanțelor al Italiei.

Deși nu dezvăluie multe, comunicatul publicat la sfîrșitul convorbirilor dovedește în mod cert că s-au făcut auzite unele critici la adresa politicilor monetare americană, britanică și în oarecare măsură vest-germană. Comunicatul arată că miniștrii au salutat măsurile adoptate recent de anumite țări (în R.F.G., de pildă, rata bancară a fost redusă la începutul acestei luni de la 5 la 4,50 la sută) pentru a ușura condițiile de credit și monetare, care în ultimul timp au influențat în sensul reducerii presiunilor inflaționiste din aceste țări. Dar comunicatul afirmă că „s-a căzut de acord că în anumite țări ar fi utile noi măsuri de destindere în contextul dezvoltării propriilor lor economii și al economiei mondiale în ansamblu".

În mod semnificativ, comunicatul arată că miniștrii au căzut de acord ca „în limitele respectivelor lor răspunderi" să colaboreze în așa fel încît să permită ca rata dobînzii în țările lor să fie mai mică decît ar fi fără o asemenea colaborare. Întrucît nici guvernul S.U.A., nici guvernul vest-german nu au în mod formal puterea de a obliga băncile lor centrale să-și schimbe politicile monetare interne, este evident că trebuia inserată o asemenea clauză condițională. De fapt, textul comunicatului poate fi interpretat nu în sensul că aceste țări ar trebui să-și reducă în mod necesar rata dobînzii, ci că ele ar trebui să n-o majoreze.

Se poate presupune că principalul critic al procentului ridicat al dobînzii din S.U.A. și Marea Britanie a fost Debré. Ministrul finanțelor al Franței a fost singurul dintre participanții la reuniune care a explicat la sosirea sa la Londra, înainte de începerea convorbirilor, care este, după părerea sa, contextul acestor convorbiri.

El a declarat că pentru prima oară după război, principalele țări industrializate occidentale trec, dacă nu printr-o recesiune, cel puțin printr-o anumită încetinire a expansiunii lor economice. Nivelul procentului dobînzii, a spus el, a fost prea ridicat — „cel puțin în anumite țări". El a adăugat că politica monetară americană „nu poate să nu afecteze celelalte țări. Noi am relevat cu îngrijorare faptul că procentele foarte ridicate ale dobînzii aplicate de țările cu monede de rezervă nu au reușit să lichideze deficitul balanțelor lor de plăți". Debré a subliniat acest lucru declarînd că aplicarea de către anumite țări — timp de cîțiva ani — a unor procente ridicate ale dobînzii periclitează nu numai propria lor expansiune economică și comercială, dar, ca efect secundar, și pe

→

Reuniunea de la Chequers. James Callaghan (în mijloc) își primește oaspeții (de la stînga la dreapta): Karl Schiller (R.F.G.), Michel Debré (Franța), Henry Fowler (S.U.A.), Emilio Colombo (Italia)

SCRISOARE DIN GENEVA

„ANABAPTIȘTII" LUI DÜRRENMATT

O lectură urmată de o discuție cu publicul, la Théâtre de l'Atelier, sub patronajul Societății geneveze de studii germane. Autorul — reputatul dramaturg Friedrich Dürrenmatt — citește fragmente din noua versiune a piesei „Stă scris", prima lui operă dramatică. Cunoscutul actor Ernst Schroeder, din Zürich, îi dă replicile, iar Dürrenmatt leagă fragmentele prin explicații destul de ample pentru a constitui, implicit, comentarii. „Stă scris" nu este cunoscută la noi. Realizată în 1947 și inspirată de evenimentele care au frămîntat omenirea în urma venirii la putere a lui Hitler, piesa viza pe naivii care se lasă înduși în eroare de retorica demagogică. Noua versiune, intitulată „Anabaptiștii", lărgește cadrul fabulei și — după cum a relevat discuția care a urmat lecturii — marchează însăși evoluția autorului, perspectiva lui filozofică. Nu mulțimea este pusă în fața responsabilității pentru ororile ce se desfășoară pe scenă, ci potentații care manevrează pentru a-și păstra privilegiile.

Acțiunea este situată la Münster, capitala Westfaliei, în anul 1533, adică exact patru secole înaintea înscăunării lui Hitler. Orașul, sediu al unui puternic episcopat catolic, e răscolit de agitația provocată de secta anabaptiștilor. În fruntea acestora ajunge Johannes Bockelson, un aventurier pripășit pe malurile lacului Aa, după ce fusese mic negustor și actor. El începe prin a se erija în profet, afirmînd că „a fost transportat la Münster de arhanghelul Gavril, care l-a adus din Olanda". Tiradele sale cuceresc masele și curînd, în ciuda contradicțiilor pe cît de cinice, pe atît de grotești, pe care le trădează de la o zi la alta, impostorul îi înlătură deopotrivă pe adversari, ca și pe cei care l-au sprijinit. El perorează împotriva lui Jupiter, a lui Pluto și Venus, și își continuă delirul cerînd „decapitarea catedralelor". Demagogul cinic ajunge curînd regele anabaptiștilor stăpîni pe oraș.

Dacă în prima versiune mulțimea apare caricaturizată iar Bockelson umanizat prin convingerea cu care joacă rolul conducătorului-profet, în „Anabaptiștii" situațiile se inversează. Personajul demoniac din „Stă scris" devine ceea ce a fost de fapt: nu un bufon ridicol, ci un călău cinic în slujba intereselor celor pe care i-a combătut. Bockelson-profet ajunge în fruntea răsculaților pentru că le oferă iluzia unei existențe eliberate de mizerie. O dată încoronat rege al Münsterului, el predă orașul tocmai principilor ale căror biserici voia să le „decapiteze". În prima versiune, trupele episcopului reprimă răscoala, iar Bockelson rămîne, pînă la sfîrșit, un fanatic posedat, care cade victimă propriului său joc sîngeros. În noua versiune, viziunea lui Dürrenmatt se schimbă complet. Bockelson joacă conștient, iar presupușii lui adversari îi încurajează jocul. „Îmi trebuie iluzia", mărturisește episcopul. Iar cînd armatele princiare îi masacrează pe răsculați, Bockelson rostește o lungă cuvîntare presărată cu citate biblice. „Adresîndu-se principilor, el le aruncă adevărul în față: „Eu port masca voastră". Și principii sfîrșesc prin „a-l angaja".

Situată în anii Reformei, acțiunea „Anabaptiștilor" vizează mai puțin evenimentele epocii, cît perioada ultimului război mondial. De altfel autorul n-a ascuns această intenție.

Noua piesă a lui Dürrenmatt se află în repetiție la Zürich. Ea ar putea fi considerată un moment crucial în creația autorului lui „Romulus cel Mare".

Horia LIMAN

Geneva, 23 ianuarie

aceea a altor țări care întîmpină dificultăți tot mai mari în dezvoltarea exporturilor lor pe piețe mai puțin active.

Dacă acestea au fost într-adevăr părerile exprimate de Debré la reuniune, ele nu prevestesc nimic bun pentru eforturile lui Wilson și Brown la Paris de a sonda opiniile președintelui de Gaulle asupra unei noi încercări a Marii Britanii de a intra în Piața comună. În orice caz, potrivit majorității comentatorilor britanici, perspectivele în acest sens sînt slabe. Cercurile de afaceri și industriale franceze sînt departe de a se bucura de o conjunctură înfloritoare și întîmpină dificultăți pentru a face față concurenței industriale vest-germane și italiene, neavînd, deci, motive să încurajeze și concurența din partea industriei britanice.

Este adevărat că agricultorii francezi ar avea de profitat de pe urma deschiderii pieței britanice, dar, judecînd după declarațiile făcute de Wilson la Roma și în Camera Comunelor, nu s-ar părea că el este dispus să accepte politica agricolă a Pieței comune sub forma ei actuală. Săptămîna aceasta, puternica Uniune națională a fermierilor din Marea Britanie organizează o reuniune de două zile consacrată discutării intenției proclamate a guvernului de a intra în C.E.E. Observatorii sînt nerăbdători să vadă dacă opinia agricolă britanică a renunțat în general la ostilitatea ei anterioară față de această idee.

Cît despre Callaghan, este îndoielnic că a obținut multă satisfacție de pe urma reuniunii de la Chequers. Rata bancară actuală de 7 la sută din Marea Britanie a fost introdusă, în parte, pentru a atrage capitalul străin și, în parte, pentru a descuraja expansiunea internă. Această măsură, împreună cu celelalte măsuri recente în politica veniturilor guvernului britanic, au avut ca urmare creșterea numărului șomerilor la aproape 641 000, adică la 2,6 la sută din populația muncitoare, o scădere a indicelui producției cu 4,50 la sută între august și noiembrie, producția industriei prelucrătoare înregistrînd o scădere cu 5,50 la sută, iar producția de oțel o reducere drastică.

Întrucît Callaghan a declarat că este hotărît să realizeze un surplus al balanței de plăți înainte de a rambursa prima rată din marile împrumuturi contractate pe lîngă bancherii internaționali, rată care devine scadentă la sfîrșitul anului, s-ar părea că el nu-și poate lua riscul de a reduce rata bancară — în nici un caz nu mai mult decît cu 0,50 la sută — cel puțin înainte ca alte țări occidentale să reducă rata lor.

Callaghan știe că rata bancară de 7 la sută a avut un efect negativ, nu numai asupra dezvoltării industriei, dar în special asupra construcției de locuințe. Această situație ar putea avea consecințe politice serioase pentru guvern dacă este exploatată pe deplin de conservatori, în special în apropiatele alegeri pentru consiliul municipal al Marii Londre. Rămîne de văzut dacă ministrul finanțelor al Marii Britanii a obținut din partea colegilor săi asigurări reale în privința reducerii ratelor bancare din țările lor pentru a-i permite să procedeze la fel.

Londra, 24 ianuarie

Aniversarea revoluției tunisiene

de la trimisul nostru **Cristian POPIȘTEANU**

Am sosit la Tunis la timp pentru a putea surprinde ecourile sărbătoririi celei de a 15-a aniversări a Revoluției naționale. 18 ianuarie 1952 semnifică o dată de mare însemnătate în istoria luptei de eliberare națională a poporului tunisian — declanșarea insurecției armate anti-colonialiste, etapă decisivă care a deschis drumul cuceririi independenței țării. Anul acesta, aniversarea a stat sub semnul acțiunilor consacrate înnoirilor economice. De aceea, cu excepția drapelelor naționale, capitala tunisiană nu a arborat o înfățișare festivă. Și totuși, aspectul sărbătoresc n-a lipsit. Gazdele delegației de ziariști români invitați să viziteze Tunisia ne-au comunicat că întreaga țară a celebrat aniversarea Revoluției prin inaugurarea, de către membrii guvernului și ai conducerii partidului Neo Destur, a unor noi obiective economice, prin solemnități la șantierele proiectelor în curs de înfăptuire, prin intensificarea operei de educare a tinerei generații în spiritul consolidării independenței naționale dobîndită prin luptele și sacrificiile înaintașilor.

Vorbind în ajunul acestei aniversări despre problemele actualei dezvoltări a țării, într-un amplu discurs rostit în fața Comisiei ideologice a partidului Neo Destur, președintele republicii, Habib Burghiba, amintea rezultatele deceniului scurs de la proclamarea independenței. „În zece ani, spunea șeful statului tunisian, noi am făcut mari pași înainte. Pentru a fi mai corecți, trebuie să spunem că doar în doi ani, deoarece cei opt ani precedenți ne-au fost necesari pentru a lupta să redobîndim deplina suveranitate și să luăm în întregime în propriile noastre mîini destinele țării. Astfel, numai în cîțiva ani, și datorită îndeosebi planificării, noi am început să facem progrese importante". Subliniind necesitatea ca poporul tunisian să depună toate eforturile în actuala etapă a luptei sale împotriva subdezvoltării, pentru a pune pe deplin în valoare atît resursele țării, cît și capacitățile creatoare de care dispune o națiune unită, președintele Burghiba a declarat că trebuie desfășurată o largă și sistematică acțiune împotriva acelor vechi obiceiuri și a prejudecăților adînc înrădăcinate în mentalitatea oamenilor, care împiedică mersul înainte al societății. În această nouă etapă, releva președintele Tunisiei, educarea socială și economică a maselor se dovedește de o importanță primordială.

Aniversarea Revoluției a prilejuit o nouă subliniere a atenției pe care statul tunisian o atribuie transformărilor din domeniul agriculturii. La Mornaghia, secretarul general al partidului Neo Destur, Bahi Ladgham, secretar de stat la președinția republicii, a inaugurat lucrările de construcție a unei noi așezări rurale. Crearea unui sat-pilot experimental se integrează în eforturile depuse de guvernul tunisian pentru a pune capăt traiului nomad în unele regiuni ale țării, prin crearea de colectivități stabile cu activitate economică permanentă.

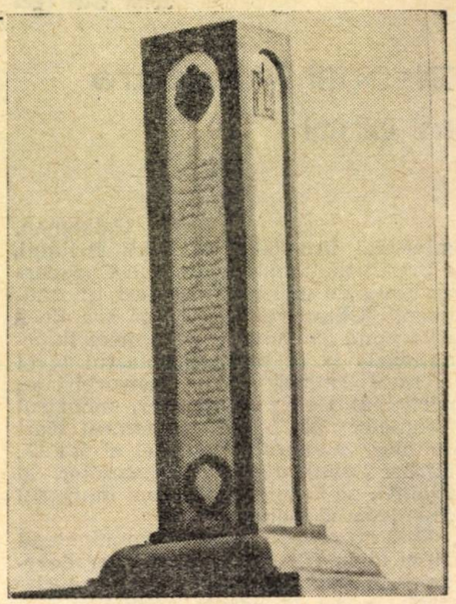

Tunis. Monumentul eroilor care au luptat pentru eliberarea țării

Tot în ziua aniversării Revoluției, în localitatea Metuia din provincia Gabes a început acțiunea de transformare a oazelor. Aici, în sudul țării, secretarul general adjunct al partidului Neo Destur, Ahmed Ben Salah, secretar de stat pentru planificare și economie națională, a evocat eroismul locuitorilor regiunii în timpul luptei de eliberare națională, insistînd asupra necesității de a moderniza agricultura tunisiană. Primul palmier defrișat cu acest prilej la Metuia a fost un gest simbolic pentru operația de recuperare — prin introducerea unor culturi noi — a oazelor pe cale de degradare, operație care începe să se desfășoare în aceste zile în mai multe locuri din sudul Tunisiei.

Atenția care se acordă agriculturii reiese și dintr-o serie de alte acțiuni ale statului tunisian întreprinse în prezent. În zilele de cînd delegația de ziariști români se află în Tunisia, a avut loc ședința Consiliului republicii, condusă de președintele Burghiba, care a discutat bugetul investițiilor pe acest an. Dintr-un total de 35 000 000 dinari (aproximativ 70 milioane dolari), peste 70 la sută au fost atribuiți agriculturii în vederea sporirii lucrărilor pentru creșterea productivității și rentabilității.

Ieri, ne-am aflat pe locurile oazei de la Metuia și am putut vedea energia pe care o depun locuitorii ei și mijloacele tehnice trimise de stat pentru a determina schimbările necesare atît în condițiile naturii cît și ale vieții cu care oamenii s-au obișnuit de mult.

Numai atunci cînd străbați teritorii presahariene poți înțelege cu adevărat ce valoare de simbol are defrișarea unui palmier pentru încordarea de forțe a întregului popor tunisian, dornic să-și aducă țara pe drumul dezvoltării și înfloririi.

Tunis, 25 ianuarie

Tentative de reanimare

Prima călătorie a cancelarului Kurt Georg Kiesinger și a ministrului de externe Willy Brandt a fost la Paris. S-a respectat, astfel, o mai veche tradiție, care, cel puțin cronologic, dă prioritate dialogului franco—vest-german față de vizitele la Londra și Washington. De data aceasta, se relua însă un dialog, practic, întrerupt. Și dacă nu prin rezultatele ei concrete, prin speranțele unei reînviorări a tratatului franco—vest-german vizita recentă are o semnificație, alta decît a celor de pînă acum, care făceau din acordul de la Elysée — potrivit aprecierii președintelui de Gaulle — doar „o virtualitate cordială". Scurta istorie a avatarurilor colaborării între Paris și Bonn e elocventă.

„...CA TINERELE FETE SAU TRANDAFIRII"

Într-adevăr, la numai cîteva luni de la semnarea tratatului, generalul de Gaulle își exprima — la 2 iulie 1963 — cu eleganță dezamăgirea : „Tratatele sînt ca tinerele fete sau trandafirii ; ele durează atît cît durează. Dacă tratatul franco—vest-german nu se aplică, nu e pentru prima oară în istorie că se întîmplă așa ceva". Și generalul a încheiat cu un vers din Hugo : „Hélas ! que j'en ai vu mourir des jeunes filles !"

Intîmpinat de aplauzele diplomației vest-germane — în 1962, pe vremea vizitei sale la Bonn — generalul de Gaulle reprezenta o poziție căreia politicienii din capitala federală nu i-au văzut (cu sau fără intenție) caracterul fundamental deosebit de aceea pe care ei o susțineau. Explicînd mai tîrziu insuccesul acordului de la Elysée, președintele declara : „Acesta se atribuie cu certitudine faptului că Republica federală nu gîndește încă — spre deosebire de concepțiile noastre — că politica europeană, politica Europei, trebuie să fie europeană și independentă".

Asemenea declarații nu puteau fi pe gustul lui Adenauer și nici al lui Erhard.

Explicația era simplă : plasat în fața unor opțiuni diferite, a Washingtonului și a Parisului, cancelarul Erhard a ales fără rezerve calea urmată peste Atlantic. Adenauer, la vremea lui, refuzase — dacă nu în fapt, în vorbe — o alegere între cele două capitale. Dar, pe vremea semnării tratatului franco—vest-german, alegerea avea semnificația unei impuneri. „Adenauer trebuie să aleagă : și anume, între Franța și Statele Unite" — scria atunci James Reston. Aceasta a fost una din moștenirile lăsate de Adenauer lui Erhard, care i-a urmat la conducere puțin timp după semnarea tratatului. Divergențele îndepărtînd din ce în ce mai mult cele două capitale, succesorul lui Adenauer, alegînd în fapt Washingtonul, a încercat să echilibreze balanța doar prin fraze al căror sens era destul de vag, despre „prietenia cu Franța și Statele Unite", despre „unirea necesară a tuturor". „Cancelarul actual — afirma acum doi ani Willy Brandt, pe atunci primar al Berlinului occidental — posedă arta de a vorbi de identitate de vederi după fiecare din convorbirile sale cu Washingtonul și cu Parisul, cînd, în realitate, există divergențe între cele două capitale".

Distanța politică între Bonn și Paris era de la început parafată prin însuși tratatul de apropiere. Preambulul vest-german din 1963 aprobat de Bundestag, precizează în mod clar că tratatul se încadrează în structura atlantică (se prevedeau „colaborarea cît se poate de strînsă între Europa și S.U.A.", „apărarea comună în cadrul Tratatului nord-atlantic și integrarea forțelor țărilor aparținînd acestei alianțe ; unificarea Europei (occidentale) pe linia trasată prin crearea Comunității europene, inclusiv prin intrarea Marii Britanii"...) Așadar, ratificînd tratatul (la cererea lui Adenauer și Schröder), Bundestagul a demonstrat explicit prioritatea relațiilor cu S.U.A. „Ideea unei uniuni în doi — sublinia, cu un an mai tîrziu, Schröder în fața Bundestagului — este o eroare. Tratatul franco—vest-german se încadrează în eforturile îndreptate spre realizarea Comunității atlantice"...

De fapt, în momentul semnării tratatului de la Elysée, Washingtonul nu avea motive reale de îngrijorare. Iar dacă atunci ideea președintelui Kennedy — a „Grand Design"-ului (crearea unei largi comunități atlantice) — părea sortită pieirii — așa cum a dovedit-o evoluția internațională — de vină n-a fost aplicarea tratatului franco—vest-german. Ani de zile politica externă a R.F.G. s-a conformat opțiunii sale fundamentale proamericane. Acesta a fost motivul esențial al dezacordului franco—vest-german.

Atlantismul necondiționat al Bonnului devenea viciu de o parte a Rinului, rămînea virtute de cealaltă parte.

Diplomația vest-germană, preconizînd neobosită ideea integrării vest-europene și plasînd relațiile cu Parisul în acest context, a rămas întotdeauna mai aproape de pledoaria lui Churchill, la Zürich (19 septembrie 1946), în favoarea unificării Europei occidentale și, ca premisă pentru aceasta, a reconcilierii franco—vest-germane, decît de conceptul european larg al generalului de Gaulle. La Bonn, ideea reconcilierii franco—vest-germane a fost inițial concepută în cadrul „Micii Europe" (occidentale și atlantice), la care — astfel a fost înțeles îndemnul lui Churchill — să participe și Marea Britanie.

Proiectul aderării Angliei la C.E.E. s-a lovit — inevitabil — de opoziția categorică a Franței. Cu o săptămînă înaintea semnării tratatului de la Elysée, la 14 ianuarie 1963, de Gaulle respingea, într-un discurs celebru, intrarea Angliei în Piața comună. La Bruxelles, o săptămînă după semnare, la 29 ianuarie, veto-ul francez se confirma. Refuzul Franței se baza pe însăși litera tratatului de la Roma.

De atunci au trecut patru ani și relansarea tratatului franco—vest-german coincide cu noile tentative ale Angliei. În această chestiune, pozițiile partenerilor par neschimbate. La fel ca în 1963, Franța — și acesta a fost motivul esențial al respingerii propunerii britanice — cere Angliei un sacrificiu expiator (sau purificator) : renunțarea la relațiile privilegiate cu S.U.A. și la poziția specială a lirei sterline, cu alte cuvinte, prețul ei în aur. Dimpotrivă, în ochii vest-germanilor aceasta este o zestre valabilă pentru căsătoria ei cu Piața comună.

Ceea ce pentru entuziasmul franco—vest-german din 1963 a însemnat un duș rece, ar putea constitui — pentru luciditatea de astăzi — un obstacol cu care partenerii se vor fi obișnuit. Spiritul conciliator al noului cancelar Kurt Georg Kiesinger și dorința de a reînviora relațiile cu Parisul l-ar putea face și pe el să spună, ca Adenauer, acum patru ani, în fața Bundestagului alarmat de refuzul Franței : „Prea onorații mei domni, nu trebuie să căutăm greutățile cu lupa".

DIVERGENȚE DE NEOCOLIT

Desigur, între aderarea Marii Britanii la Piața comună și aplicarea tratatului franco—vest-german nu se pot stabili legături directe. Au existat divergențe de neocolit, în care erau implicate înseși interesele R.F.G. Este vorba de politica franceză de degajare din organizația atlantică — începută în 1959, prin ieșirea marinei franceze de sub comandamentul comun N.A.T.O. — și desăvîrșită prin ieșirea Franței din această organizație, iar, în cadrul comunității economice a „celor șase", de aceeași politică de „demontare" — de la încercarea din 1959—60 de a subordona autoritățile supranaționale unui consiliu de miniștri ai țărilor membre, pînă la opoziția de anul trecut față de introducerea dreptului de vot majoritar în C.E.E. Dacă în primul caz, al Angliei, Bonnul reacționa prin dezamăgire, în toate celelalte împrejurări el a răspuns printr-o împotrivire directă. Astăzi însă au apărut și unele rezerve vest-germane în problemele autorităților supranaționale.

Momentul de maximă tensiune în relațiile Bonn-Paris l-a constituit însă

încercarea guvernului Erhard (între 1964—65) de a obține crearea forței nucleare multilaterale (F.N.M.). Proiectul devenise simbolul opțiunii între Paris și Washington. Relațiile cu Franța au fost în acest răstimp la cel mai de jos nivel înregistrat vreodată. Acum însă, Bonnul și Washingtonul sînt nevoite să admită că acest proiect nuclear nu mai are șanse de realizare. Crezul atlantic al cancelarului Erhard a fost contrazis de însăși atitudinea Washingtonului. Cînd Ludwig Erhard a traversat, la sfîrșitul lui 1965, Atlanticul ca să primească darul atomic din mîinile președintelui Johnson, el a constatat că Washingtonul nu consideră urgentă intrarea R.F.G. în „clubul" nuclear.

O dată cu renunțarea la proiectul F.N.M., dispărea și unul din cele mai serioase motive de discordie între Franța și R.F.G. Eșecul F.N.M. a destins întrucîtva relațiile cu Parisul. Faptul că astăzi cancelarul Kiesinger nu și-a precizat cu aceeași tărie și claritate intențiile în materie de strategie nucleară are un efect similar.

MAREA COALIȚIE ȘI TRATATUL DE LA ELYSEE

Au mai contribuit la această destindere, pe de o parte, dezamăgirea provocată de cererile americane și engleze de compensare a cheltuielilor în devize ale trupelor staționate pe teritoriul federal, pe de altă parte, acordul realizat cu privire la staționarea trupelor franceze.

În anume sens, termometrul relațiilor americano—vest-germane l-a constituit relațiile franco—vest-germane, și invers. Poate cu o singură excepție: ultima perioadă a guvernării lui Erhard, cînd relațiile cu Parisul atingeau un punct mort, fără ca cele cu Washingtonul să se fi îmbunătățit.

Această situație a dus la și mai marcata delimitare în interiorul spectrului politic vest-german, între „gaulliști" (reali sau presupuși) și „atlantici" (fenomen apărut aproape simultan cu semnarea tratatului de la Elysée).

Actuala stare de spirit favorabilă reluării dialogului franco—vest-german nu e străină de schimbările intervenite în politica internă a R.F.G. Intrarea social-democraților în guvern și creșterea influenței aripii „gaulliste" a U.C.D. au fost privite de mulți comentatori ca o promisiune de apropiere între Paris și Bonn. Într-una din condițiile puse de social-democrați înaintea formării guvernului de mare coaliție, se spunea: „Franța a cîștigat pondere și influență. Tratatul de prietenie franco—vest-german trebuie utilizat pe deplin". Este semnificativă orientarea actuală a social-democraților care, în 1963, alături de liber-democrați, au manifestat serioase rezerve față de tratatul de la Elysée. Ideea preambulului atlantic a fost lansată de aceste două partide (din rîndul social-democraților, doar Carlo Schmid era adeptul tratatului). Acum e de presupus că ministrul de finanțe, Fr. J. Strauss, și social-democratul Karl Schiller, ministru al economiei, se vor înțelege mai bine decît predecesorii lor cu omologii lor francezi.

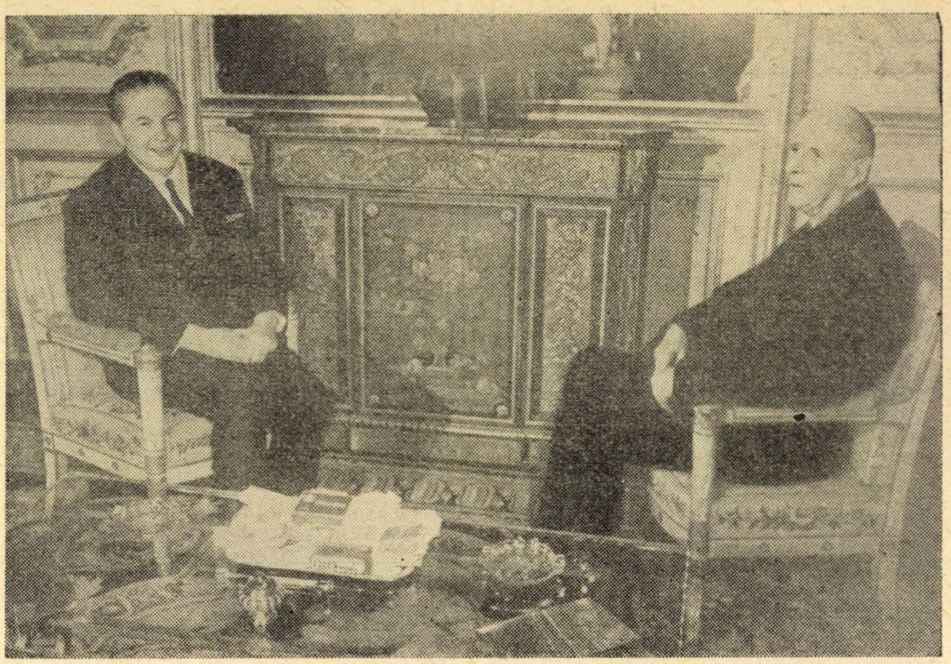

Recenta întrevedere de la Paris dintre președintele de Gaulle și cancelarul Kiesinger

DESCHIDEREA SPRE EST

Cunoscutul comentator de politică externă André Fontaine îl întreba recent pe ministrul afacerilor externe al Franței, Couve de Murville: „În 1963, politica externă franceză a dat prioritate relațiilor cu R.F.G.; în 1966, prioritatea o au relațiile cu Uniunea Sovietică și cu țările din Răsărit. Cui îi va reveni prioritatea în 1967?" Răspunsul ministrului a fost pe cît de general pe atît de semnificativ: „Politica externă — a precizat el — se bazează pe interesele și idealurile fiecărei țări și ea trebuie să țină seama de împrejurări".

Tendințele pozitive manifestate în climatul politic european — la care poate s-a gîndit ministrul cînd a vorbit despre rolul „împrejurărilor" — stimulează relațiile între țările din Occidentul și Estul Europei, evocate de André Fontaine.

Cînd, săptămîna trecută, cancelarul Kiesinger constata o convergență cu vederile interlocutorilor săi francezi în ce privește relațiile cu țările socialiste, el considera, implicit, tocmai acele „împrejurări" care — așa cum convorbirile au arătat — reclamă prioritate față de vechile sau mai noile probleme strict franco—vest-germane. „Voința de a coopera împreună cu Estul — declara săptămîna trecută cancelarul în fața Bundestagului — este cel mai bun rezultat al convorbirilor mele cu președintele de Gaulle". Același lucru îl constata și ministrul de externe Willy Brandt, vorbind „despre baza comună de interese (franco—vest-germane) în planul politicii față de țările din Răsărit". S-a recunoscut astfel și în cadrul convorbirilor bilaterale între Bonn și Paris necesitatea unei intensificări a relațiilor Est-Vest. Iar șefii coaliției de la Bonn par astăzi mai aproape de sensul cuvintelor președintelui Franței: „Destinderea, apoi înțelegerea, în fine cooperarea între toate popoarele bătrînului nostru continent". Asemenea intenții pot fi deduse din declarații recente vest-germane, ca, de pildă, aceea a ministrului de externe Willy Brandt: „sîntem dispuși — spunea el — să realizăm reconcilierea pe etape succesive și discuții bilaterale". Cu același prilej Brandt și-a exprimat părerea că „se va putea realiza o conviețuire a celor două Germanii sub un acoperiș comun".

Că înțelegerea între Paris și Bonn s-a concretizat mai ales în domeniul relațiilor cu țările din Răsăritul Europei, aceasta răspunde unor necesități și realități mai vechi pe care însă fostul cabinet Erhard pare să nu le fi sezisat pe deplin. În vara lui 1965, Willy Brandt, în vizită la Paris, constata: „Eu nu discern deosebiri de vederi fundamentale asupra politicii de urmat cu privire la țările din Europa orientală". Este o observație pe care o făcea cu alt prilej și un comentator de la *Frankfurter Allgemeine*: „Uneori — spunea el — domnește impresia că politica față de Răsărit este singurul complex de probleme important asupra căruia guvernul francez și cel vest-german ar fi putut să fie solidare în ce privește concepțiile fundamentale și anumite metode".

Este însă interesant de remarcat că dacă asemenea declarații se făceau și mai înainte, climatul între Paris și Bonn rămînea totuși destul de încordat. De aceea, noul început schițat de cancelarul vest-german la Paris apare în ochii celor mai mulți comentatori ca o nouă „virtualitate".

Dacă astăzi la Paris s-a putut vorbi de colaborarea tehnică, financiară și economică privitoare la rezolvarea crizei vest-europene a oțelului sau de o coordonare a politicii industriale, nu e mai puțin adevărat că punctele de vedere deosebite asupra relațiilor Marii Britanii cu Piața comună, asupra problemei vietnameze, N.A.T.O., strategiei nucleare, reformei monetare internaționale etc. — au fost și sînt încă pietrele de încercare ale unei colaborări al cărei bilanț — acum, exact patru ani de la semnarea tratatului, la 22 ianuarie 1963 — este mai curînd pasiv. Motive de divergență rămîn sau, cum spunea cineva, nodul gordian n-a fost încă tăiat.

Radu PASCAL

BOTSWANA, LESOTHO şi relaţiile lor cu Pretoria

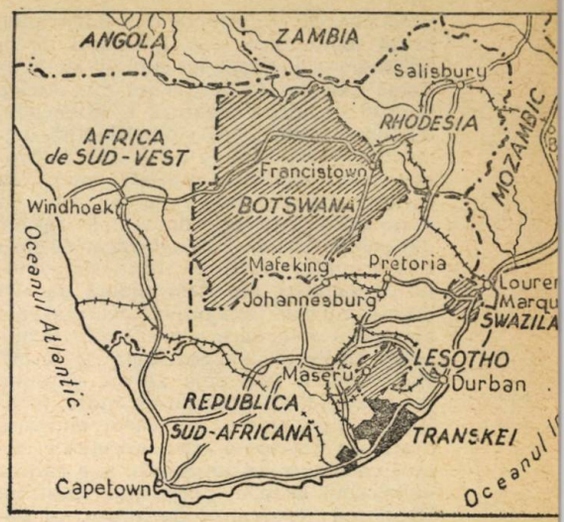

Conflictul intern din Lesotho, aplanat pentru moment prin îngrădirea prerogativelor şefului statului, este cel mai recent efect al imixtiunii Republicii Sud-Africane în viaţa internă a tinerelor state africane din sudul continentului, care şi-au cucerit independenţa în toamna anului trecut. Cerînd lărgirea atribuţiilor sale şi extinderea legăturilor statului Lesotho cu statele africane independente, regele Moshoeshoe, sprijinit de principalele partide ale opoziţiei, a intrat în contradicţie cu premierul Leabua Jonathan, adeptul unor relaţii strînse cu R.S.A. Este semnificativ că, imediat după neutralizarea acţiunilor lui Moshoeshoe şi arestarea principalilor lideri ai opoziţiei (acte pe care Pretoria le-a aşteptat „cu cea mai mare neliniştе" — *Jeune Afrique*), premierul Leabua s-a întîlnit cu primul ministru sud-african, Vörster, pentru a-i cere „ajutor economic şi tehnic".

Fără a căpăta un aspect atît de acut, situaţia Botswanei rămîne, în esenţă, la fel de dificilă. În preziua independenţei, premierul Seretse Khama (adversar — şi mulţi ani victimă — al politicii de apartheid promovată de guvernele de la Pretoria) anunţa că intenţionează să ceară sprijin pentru dezvoltarea economică a ţării sale oricărui stat dispus să ofere „ajutor necondiţionat". Dacă astăzi premierul Khama nu conteneşte să sublinieze că „legăturile economice dintre Botswana şi R.S.A. sînt indisolubile", efectul presiunilor exercitate de guvernul de la Pretoria asupra tînărului stat în scopul modificării orientării anunţate iniţial este, deşi implicit, neîndoielnic.

Sînt fapte care confirmă că, dacă la 30 septembrie Bechuanalandul a devenit stat independent (sub denumirea sa străveche de Botswana), iar Basutolandul a trăit un moment similar la 4 octombrie (luînd numele de Lesotho), exercitarea deplină a atributelor suveranităţii de către cele două ţări rămîne încă, în bună măsură, un obiectiv de atins.

La festivităţile consacrate proclamării independenţei ţării, regele Moshoeshoe a refuzat iniţial să participe în semn de protest faţă de limitarea prerogativelor sale în dauna celor conferite primului ministru. Solicitat de autorităţile engleze, Moshoeshoe s-a prezentat în cele din urmă călare, în costumul naţional basuto, cu o suită care a eclipsat prezenţa premierului Leabua Jonathan, sosit într-un automobil.

Începînd mai ales din vara lui 1966, problemele dezvoltării celor trei „landuri" din sudul Africii (Bechuanaland, Basutoland şi Swaziland) au constituit obiectul unor ample dezbateri în presa mondială. În esenţă, problema consta în aprecierea şanselor de emancipare a celor trei teritorii de sub dominaţia economică a puternicului lor vecin, Republica Sud-Africană, şi a perspectivelor de formare şi consolidare a unor economii proprii, capabile să asigure dezvoltarea de sine stătătoare a unor ţări independente (statutul de protectorat englez al Swazilandului va înceta în 1969 cînd ţara, o dată cu independenţa, îşi va recăpăta şi denumirea tradiţională — Ngwane).

Încă din primele zile ce au urmat constituirii sale, la începutul acestui secol, statul sud-african şi-a făcut cunoscută pretenţia de a îngloba cele trei teritorii. La început cu timiditate — fiind totuşi posesiune britanică — dar îndeajuns de obsedant pentru ca intenţiile sale să fie apreciate drept un pericol real. (Între 1910 şi 1961, Pretoria n-a scăpat nici cel mai mic prilej pentru a-şi afirma intenţiile anexioniste.) Apoi, după părăsirea Commonwealthului, posibilităţile R.S.A. de a-şi alege procedeele pentru atingerea acestui scop s-au diversificat, mergînd de la afişarea „bunelor intenţii" pînă la exercitarea unor presiuni directe. (De pildă, Verwoerd, în 1963, anunţa că repartizarea drepturilor vamale care revin celor trei teritorii va fi reglementată prin contracte bilaterale încheiate cu R.S.A. — operaţiune calificată drept mijloc de şantaj, deoarece valoarea acestor taxe reprezintă o sursă importantă a veniturilor anuale ale „celor trei".)

Pe de altă parte, în repetate rînduri, regimul de la Pretoria a dat de înţeles celor trei „landuri" că dacă orientarea lor politică ar aduce prejudicii intereselor R.S.A., cei peste 40 de mii de locuitori din cele trei teritorii care lucrează în minele şi pe plantaţiile sud-africane (şi ale căror cîştiguri reprezintă peste jumătate din veniturile anuale ale statelor respective) ar putea fi expulzaţi de pe teritoriul R.S.A.

Pe fundalul demonstraţiilor de forţă — au considerat conducătorii sud-africani — „argumentele" în favoarea înglobării celor trei teritorii pot deveni mai „convingătoare". După ce şi-au însuşit, cu ani în urmă, o întinsă regiune din bazinul fluviului Limpopo, renumită prin fertilitatea pămîntului său şi locuită vreme de secole de populaţia botswana, guvernanţii sud-africani încearcă să argumenteze astăzi că teritoriul Botswanei nu ar avea „condiţii" pentru a năzui vreodată la o dezvoltare economică independentă şi deci cea mai bună soluţie pentru tînărul stat ar constitui-o înglobarea sa în componenţa R.S.A. („economiile celor două ţări fiind complementare" sună „argumentaţia").

În sfîrşit, ca un corolar al proiectelor de „integrare" politică, Pretoria a elaborat un program de „integrare economică". Principala sa consecinţă este că astăzi, după doi ani de la crearea „uniunii vamale" şi a „uniunii monetare" din care fac parte R.S.A., Lesotho, Botswana şi Swaziland, 90 la sută din produsele de export ale „celor trei" iau drumul Africii de sud.

Presiunile exercitate de R.S.A. asupra „celor trei" au crescut sensibil după ce Marea Britanie şi-a anunţat intenţia de a acorda independenţă politică Bechuanalandului şi Basutolandului. Multă vreme, dominaţia engleză asupra celor trei teritorii a temperat oarecum zelul anexionist al statului sud-african. Este însă la fel de adevărat că, dacă s-a opus pretenţiilor R.S.A. asupra celor trei „landuri", Anglia nu a împiedicat cu nimic infiltrarea capitalului sud-african în aceste teritorii. O bună parte a presei, inclusiv multe ziare engleze, reproşează Londrei că n-a făcut aproape nimic pentru emanciparea economică a posesiunilor sale din sudul Africii.

Preocuparea deosebită pentru viitorul celor trei teritorii decurge şi din situaţia lor geografică. Pentru adversarii politicii de apartheid a guvernului R.S.A., ele au constituit, de-a lungul anilor, locuri sigure pentru regruparea forţelor şi, în acelaşi timp, refugii în faţa prigoanei rasiste a regimului de la Pretoria.

Independenţa Botswanei imprimă accente noi şi evoluţiei problemei rhodesiene. Teritoriul ţării este traversat de singura legătură pe uscat între Rhodesia şi R.S.A. Cu cinci zile înainte de

Leabua Jonathan şi Vörster la întîlnirea lor din ianuarie 1967. Jonathan — scria revista britanică **Economist** — şi-a făcut un punct de mîndrie din faptul că la alegerile din preziua independenţei s-a prezentat ca favorit al Pretoriei şi că turneul său electoral în regiunile muntoase, greu accesibile, ale ţării s-a efectuat la bordul unui elicopter „Bloemfontein" oferit de guvernul R.S.A.

proclamarea independenței Botswanei, la 26 septembrie 1966, guvernul de la Salisbury a instituit un control strict asupra căii ferate care vine din Africa de sud — unica legătură a Botswanei cu lumea exterioară (comunicațiile aeriene ale țării sînt în întregime controlate de societăți sud-africane). În această situație, Botswana depinde în mare măsură de cele două state rasiste din sudul Africii. Este adevărat că țara are, pe o mică porțiune, frontieră comună cu Zambia, dar deocamdată pe aici accesul nu este încă posibil decît pe cale aeriană. Ca urmare a presiunilor exercitate de Pretoria și Salisbury, guvernul Botswanei a fost deja nevoit să pună capăt activității postului de radio instalat la Francistown, ale cărui emisiuni destinate Rhodesiei erau îndreptate împotriva regimului lui Smith, și a ridicat embargoul asupra petrolului destinat Rhodesiei (pe care-l declarase, ca guvern autonom sub protectorat englez, la 24 decembrie 1965).

Realitățile demonstrează convingător existența unor perspective reale pentru emanciparea economică a celor trei teritorii și pentru eliberarea de sub tutela R.S.A. (și a Rhodesiei — pentru Botswana). O opinie ca aceea exprimată de *New York Times*, după care „Swazilandul ar putea deveni într-adevăr independent către 1970, Bechuanalandul în 15—20 de ani, iar Basutolandul niciodată", apare singulară și lipsită de simțul realității.

Imensele bogății minerale ale Swazilandului (subsolul său conține cele mai mari zăcăminte de azbest din lume) i-ar putea permite în cîțiva ani îngrădirea activității societăților sud-africane și britanice, adînc implantate în industria țării, și crearea unei economii proprii.

Apreciind că Botswana s-ar putea angaja în următorii cinci ani pe calea dezvoltării independenței, premierul Khama a solicitat un credit de 30 milioane lire sterline, care ar fi alocat pentru dezvoltarea zootehniei (carnea reprezintă principalul produs de export al țării) și a industriei extractive. În același timp, guvernul Botswanei, preocupat de lichidarea monopolului rhodesiano-sud-african asupra exporturilor țării, urmărește extinderea legăturilor comerciale cu Zambia.

Dintre greutățile ivite în calea dezvoltării economice a statului Lesotho, cea mai importantă constă în faptul că teritoriul său este o enclavă a R.S.A. Pe de altă parte, subsolul țării nu a fost încă prospectat într-o măsură suficientă. Urmărind valorificarea potențialului hidroenergetic al țării, remarcabil, guvernul de la Maseru a elaborat deja un proiect privind construirea unui sistem de baraje și centrale electrice pe fluviul Orange. Acest plan — numit Oxbow — include și captarea resurselor excedentare de apă din regiunile muntoase ale țării în vederea folosirii lor pentru irigarea podișurilor aride ale R.S.A. Cele 4 milioane de m.c. de apă furnizate zilnic Republicii Sud-Africane ar constitui pentru Lesotho o sursă apreciabilă de venituri.

Realizarea unor astfel de obiective ar permite Botswanei, Lesotho-ului și Swazilandului să se sustragă treptat presiunilor economice și politice ale R.S.A. și să urmeze o linie politică conformă propriilor lor interese, astfel încît ele să-și poată aduce o contribuție eficientă la lupta împotriva colonialismului și rasismului în partea sudică a continentului african.

Corneliu VLAD

Șocul unui veto

La 14 ianuarie 1965, posturile de radio și televiziune din Chile transmiteau o cuvîntare, cu caracter neobișnuit, a președintelui țării, Eduardo Frei. Timp de 50 de minute, șeful statului a explicat conținutul primelor proiecte de lege ale guvernului său și motivele pentru care, cu cîteva zile în urmă, fusese nevoit să le retragă din parlament. Partidul de guvernămînt, democrat-creștin, nu avea majoritatea parlamentară — în Camera Deputaților nu deținea decît 28 de locuri din 147, în Senat doar 4 din 45 — iar alocuțiunea radiotelevizată a președintelui era un apel dramatic la „sprijinul națiunii". (Peste două luni, urmau alegerile parlamentare în care partidul lui Frei avea să obțină o majoritate de 82 de locuri în Cameră și încă 9 locuri în Senat, prin reînnoirea parțială a acestuia.)

Coincidența face ca, în ianuarie 1967, guvernul să treacă din nou printr-o situație, din anumite puncte de vedere, asemănătoare celeia care a determinat cuvîntarea lui Frei de acum doi ani. Președintele a hotărît să aducă în fața opiniei publice un nou conflict cu parlamentul. De astă dată, guvernul întîmpina opoziția Senatului care — la 17 ianuarie — se pronunțase împotriva călătoriei oficiale a președintelui în Statele Unite. În semn de protest, guvernul și-a dat demisia. Președintele n-a acceptat-o, iar conducerea partidului democrat-creștin lansa, aproape din oră în oră, apeluri către populație, cerîndu-i să demonstreze împotriva hotărîrii Senatului. Se anunța și o nouă cuvîntare, radiotelevizată, a președintelui, cu același caracter ca cea din 1965. La 19 ianuarie, în fața mulțimii masate în jurul palatului prezidențial, Frei a făcut cunoscută intenția sa de a propune un proiect de reformă constituțională care să-i confere dreptul de a dizolva Congresul și de a organiza noi alegeri parlamentare. Peste patru zile, la 23 ianuarie, un comunicat al Ministerului Afacerilor Externe anunța că „pentru moment" președintele a renunțat la vizita în S.U.A.

Deocamdată, nu se poate prevedea cum va evolua situația. Persistă încă șocul pe care l-a provocat veto-ul din Senat. Este cu totul ieșit din comun, în primul rînd, obiectul conflictului dintre președinte și parlament. Este pentru prima oară cînd parlamentul chilian se opune unei vizite peste hotare a șefului statului.

În comentariile ziarelor, apar numeroase presupuneri și semne de întrebare în legătură cu resorturile votului din Senat. Împotriva vizitei s-au pronunțat atît senatorii grupărilor de dreapta, cît și reprezentanții forțelor politice de stînga (care alcătuiesc, împreună, Frontul acțiunii populare — F.R.A.P.), dar — firește — din motive cu totul diferite.

Care sînt aceste motive ?

NU TOATE DRUMURILE LATINO-AMERICANE DUC LA WASHINGTON...

În mai toate studiile și analizele care au apărut, în ultimii doi ani, despre situația din Chile, revine, ca un laitmotiv, surprinzătoarea ascensiune a partidului democrat-creștin și locul deosebit pe care-l ocupă Eduardo Frei în galeria personalităților politice din America Latină. Cu cîteva luni înainte de alegerile prezidențiale din septembrie 1964, candidatul partidului democrat-creștin, cu orientare centristă oscilantă, nu era socotit, nici pe departe, ca favorit al competiției electorale. La orizontul politic se contura succesul potențial al lui Salvador Allende, candidatul F.R.A.P. care cuprinde în special comuniști și socialiști. Programul Frontului prevedea naționalizarea principalelor ramuri economice ale țării, reforma agrară și alte transformări structurale. Prilej de alarmă în rîndurile partidelor de dreapta, pentru care principala problemă electorală nici nu mai era asigurarea victoriei unui candidat propriu — acesta n-ar fi avut șanse — ci împiedicarea unui succes hotărîtor al alianței de stînga. Îngrijorarea era împărtășită și la Washington. S-a recurs la o manevră de ultimă oră. Partidele conservator și liberal, împreună cu o altă grupare de dreapta, Acțiunea națională, au înlesnit accesul la președinție al candidatului democrat-creștin, cu un program care reprezenta o „alternativă moderată" la platforma F.R.A.P. Reacțiunea considera că totul se va reduce la un joc electoral și — după alegeri — poziția minoritară a partidului democrat-creștin în parlament va împiedica realizarea programului său de reforme. Dar succesele democrat-creștinilor la alegerile parlamentare din martie 1965 au oferit partidului de guvernămînt una din cele două pîrghii legislative de care fusese lipsit. Și, curînd, în comentariile politice ale ziarelor latino-americane a început să apară tot mai des termenul de „experiența Frei". El desemna proiectele unor transformări economice moderate, concepute de guvernul chilian, și tendința lui de neconformism în relațiile cu Statele Unite.

Chile a respins motivarea dată de Statele Unite intervenției armate în Republica Dominicană, iar la O.S.A. a votat împotriva antrenării acestei organizații în agresiunea S.U.A. „Organizația Statelor Americane a devenit un instrument anacronic și trebuie să fie restructurat" — declara președintele Frei unui corespondent al ziarului *Le Monde*. Proiectul S.U.A. cu privire la constituirea unei armate continentale intervenționiste, sub egida O.S.A., a fost dezaprobat la Santiago de Chile. Conferința de la Bogota (august 1966), la care au participat președinții din Columbia, Venezuela și Chile, ca și reprezentanții șefilor de state ai republicilor Peru și Ecuador, a reclamat din partea Statelor Unite respectarea independenței de acțiune a fiecărei țări.

Orientarea externă a oficialităților chiliene reflecta și poziții proprii în abordarea unor probleme ale cooperării internaționale. Guvernul chilian considera că relațiile cu S.U.A. nu trebuie să împiedice dezvoltarea colaborării

sale multilaterale cu statele din alte zone ale lumii. Prima călătorie diplomatică a președintelui Frei a dovedit că nu toate drumurile latino-americane duc la Washington. Eduardo Frei s-a oprit în capitalele unor țări latino-americane și vest-europene. Încă înainte de preluarea funcției sale, Frei declarase că „vrea să mențină relațiile amicale cu Statele Unite, dar Chile nu dorește să rămînă închisă în continent și că este foarte important ca statul chilian să aibă relații mai strînse cu Europa".

„O INVITAȚIE LIPSITĂ DE RESPECT"

Acele acțiuni de politică externă ale guvernului chilian, care exprimau apărarea intereselor naționale și afirmau principiul suveranității de stat, s-au bucurat de adeziunea maselor, de sprijinul Frontului acțiunii populare. Dar cum s-ar putea explica, atunci, votul senatorilor de stînga? El exprimă, în primul rînd, protestul împotriva poziției Statelor Unite în relațiile interamericane din cadrul O.S.A. Statele Unite urmăresc să transforme O.S.A. într-o instituție politică și militară, manevrabilă de la Washington, în timp ce alte state se pronunță pentru creșterea rolului acestei organizații în dezvoltarea economică a continentului latino-american. Un asemenea punct de vedere susține și Chile. În concepția diplomației nord-americane, întîlnirea Johnson-Frei ar fi avut ca principal subiect de discuție examinarea celor două poziții, înainte de Conferința O.S.A. la nivel înalt, și tatonarea posibilităților de influențare a punctului de vedere chilian. Explicațiile date de opoziție, după votul din Senat, subliniau că însuși modul cum a fost invitat Frei este necorespunzător: invitația adresată de Johnson omologului său chilian exprima intenția președintelui S.U.A. de a cunoaște programul reformelor economice și sociale ale guvernului de la Santiago. În cercurile opoziției s-a considerat că „invitația n-a corespuns normelor de respect cerute în relațiile dintre președinții unor țări independente și suverane" și că „nici un șef de stat nu are dreptul să ceară explicații unui alt șef de stat despre felul în care acesta conduce propria lui țară". Totodată reprezentanții coaliției de stînga s-au împotrivit vizitei lui Frei la Washington din cauza politicii S.U.A. în Vietnam, votul lor fiind expresia unui protest față de această politică.

Poziția senatorilor de stînga a fost influențată, probabil, și de reacția lor în fața unor concesii făcute de cercurile guvernante presiunilor dreptei. Partidul de guvernămînt are o compoziție eterogenă (vezi Lumea nr. 7/1966). În cadrul democrației-creștine din Chile se manifestă atît orientarea aripii liberale a clasei de mijloc, ale cărei interese vin deseori în contradicție cu pozițiile monopolurilor nord-americane — cît și linia unei fracțiuni a burgheziei naționale care înclină spre o înțelegere cu partidele de dreapta, favorabile politicii S.U.A. față de America Latină. Presiunile dreptei se manifestă pregnant în domeniul politicii interne a partidului democrat-creștin, dar ele se fac simțite și în anumite domenii ale orientării sale externe. Reprezentanții F.R.A.P. au criticat, de pildă, participarea chiliană la conferința militară a O.S.A. care a avut loc, în noiembrie 1966, la Buenos Aires. Deși, în urma unei opoziții aproape generale, conferința a renunțat la dezbaterea proiectului „forțelor interamericane", pe ușa din dos a conferinței a fost introdusă ideea unei noi formule de „colaborare militară" în cadrul O.S.A.

Reprezentanții Frontului acțiunii populare au rezerve serioase și în legătură cu reeditarea planurilor de „integrare" latino-americană. Chile face parte din Asociația latino-americană a liberului schimb (A.L.A.L.C.), una din cele două grupări economice ale continentului. Dominația țărilor mai dezvoltate economicește asupra celorlalte, ca și extinderea pozițiilor monopoliste nord-americane în cadrul A.L.A.L.C., au evidențiat frîna pe care o reprezintă asemenea blocuri pentru emanciparea economică a țărilor cu capacitate competitivă mai redusă. Însuși președintele Frei declara, după alegerea sa, că „A.L.A.L.C. este un organism steril care a spulberat speranțele țărilor membre". Ministrul de externe al statului chilian a părăsit ostentativ reuniunea A.L.A.L.C. din decembrie 1966, declarînd că dezaprobă „integral direcția în care au fost orientate lucrările conferinței"; protestul chilian a fost determinat de faptul că — în cadrul lucrărilor conferinței — Brazilia și Argentina urmăreau să obțină adoptarea unor măsuri speciale pentru industriile lor în dauna altor țări membre ale A.L.A.L.C. În contextul unor asemenea declarații, pare curios că unele oficialități chiliene înclină să substituie „speranțelor spulberate" puse în A.L.A.L.C. speranțele într-o piață continentală largă, în cadrul căreia „ajutorul" S.U.A., — acordat prin „Alianța pentru progres", — ar putea stimula dezvoltarea economică a celor „integrați". Participarea Statelor Unite la mecanismul unei asemenea piețe continentale ar oferi, în fond, un nou instrument de exercitare a dominației monopolurilor din S.U.A. asupra economiilor latino-americane. Iar modul în care a fost formulată invitația lui Johnson se poate interpreta ca o expresie a condițiilor politice care însoțesc planurile de „ajutor" ale Washingtonului.

Eduardo Frei explică...

Tocmai de aceea, în cercurile opoziției de stînga s-a accentuat că votul din Senat are la bază respingerea „poziției de forță" pe care o evidențiază invitația lui Johnson.

Dacă stînga a reprobat, în principal, aroganța de mare putere a S.U.A., dreapta a căutat să lovească mai ales în proiectele unor reforme din cadrul politicii interne a lui Frei.

CONFLICTUL FĂRĂ „EXCESE"

În programul intern al președintelui Frei, ciocnirea orientărilor contradictorii din sînul democrației-creștine s-a manifestat cu ascuțime. În limitele ideologice ale partidului său, Eduardo Frei a căutat să transpună în viață unele măsuri pentru creșterea producției industriale și redresarea finanțelor țării. Acestui scop îi servește și reforma prin care se lărgesc pozițiile statului în exploatarea și valorificarea cuprului.

Unele din proiectele de lege ale guvernului, ca cel cu privire la sporirea impozitului pe capital și, mai ales, planul reformei agrare, au dus la violente conflicte parlamentare. Dacă F.R.A.P. (care și-a fixat poziția față de guvern în funcție de conținutul concret al actelor sale luate aparte) a sprijinit, cu unele amendamente, proiectul acestor reforme, partidele de dreapta s-au ridicat cu vehemență împotriva lor. „Impozitul pe capital are un caracter discriminatoriu" — acuza comitetul executiv al partidului conservator, iar ziarul acestui partid, *Diario Ilustrado*, a dus o campanie furibundă împotriva proiectului reformei agrare. Prin planul acestei reforme, guvernul urmărește restructurarea proprietății agrare. (În cuvîntarea rostită cu prilejul preluării funcției de președinte, Frei spunea că este în intenția lui ca „țăranii să devină proprietarii pămîntului pe care-l muncesc, iar bogăția să nu mai fie concentrată în mîinile unui mănunchi de oameni"). Într-adevăr, repartiția proprietății agrare în Chile vădește fantastice inegalități. La o extremă — 2,1 la sută din numărul proprietarilor, posedînd 40 la sută din pămîntul arabil, iar la cealaltă — masa agricultorilor săraci care nu dețin decît 2 la sută din zonele cu pămînt arabil. Planul de expropriere a latifundiilor care depășesc 80 de hectare cultivabile, însoțit de proiectul împroprietăririi unui număr de 100 000 de țărani, a dus la un război deschis între partizanii reformei și opoziția de dreapta dinăuntrul și dinafara partidului democrat-creștin. Guvernul a căutat să atenueze conflictul — nu atît prin schimbări de fond ale proiectului reformei — ci printr-o „prudență" în ritmul elaborării lui și prin încercarea de a evita „excesele" care ar fi putut înăspri conflictul. „Excese" au fost considerate și unele luări de poziție ale grupărilor mai radicale din partidul democrat-creștin. Pe lîngă o reformă agrară „rapidă, drastică și masivă", care presupunea lichidarea totală a marilor latifundii, aceste grupări cereau naționalizarea băncilor și etatizarea comerțului exterior. Îndepărtarea liderului uneia dintre aceste grupări, prin numirea lui în funcția de ambasador al țării la Washington, a fost interpretată ca un act concesiv menit să potolească reacțiile grupărilor conservatoare. Dar forțele de dreapta, insensibile la concesii parțiale, continuau să obstrucționeze planul agrar al guvernului și măsurile sociale, chiar limitate, ale acestuia.

Dreapta a așteptat cu nerăbdare momentul declanșării unei crize politice. Votul din Senat în legătură cu călătoria președintelui i-a oferit acest prilej.

■

Este prematur să se facă presupuneri asupra concluziilor pe care le va trage președintele Frei din veto-ul Senatului. Nu se știe, deocamdată, dacă factorii de răspundere ai partidului de guvernămînt privesc în mod diferențiat motivele voturilor senatoriale. În tot cazul, se va impune constatarea că actuala criză este, în fondul ei, fructul amar al unor inconsecvențe, mai ales în politica internă. Și, ca atare, cine știe dacă, în eventualitatea unor noi alegeri, apelul către populație din ianuarie 1967 va avea același efect ca discursul radiotelevizat din ianuarie 1965.

Eugen POP

DIPLOMAȚII UNIRII ȘI OPERA LOR

Mircea MALIȚA

Actul Unirii Principatelor constituie un moment strălucitor în istoria românească. Acest act a fost încununarea a sute de ani de aspirații și fructul unei mișcări la care întregul nostru popor a participat cu un entuziasm și o hotărîre ce impresionează opinia internațională. El a fost rezultatul unui proces intern mai puternic decît toate obstacolele puse de forțele opuse Unirii și expresia materializării principiului încercat de istorie, conform căruia marile înfăptuiri își trag forța din adeziunea largă a maselor populare. Realizată de poporul însuși, Unirea a prilejuit manifestarea energiei și clarviziunii celor mai buni fii ai săi, în rîndurile cărora au fost și diplomații.

Act cu mari implicații internaționale, Unirea trebuia sancționată de recunoașterea ei pe plan extern și în acest scop a fost necesară o îndelungată luptă pentru reducerea adversităților, facilitarea înțelegerii și acceptării sale. La această acțiune au luat parte un mănunchi de oameni politici cu vederi înaintate, curaj și spirit de sacrificiu care și-au consacrat cauzei Unirii toată energia și priceperea lor. Aceștia sînt revoluționarii de la 1848, siliți să ia drumul pribegiei după înfrîngerea Revoluției. Ei își desfășoară neobosiți activitatea în diferite capitale europene. Această pleiadă de oameni politici a inaugurat diplomația română modernă. Diplomați fără depline puteri, reprezentînd un stat care nu exista încă, lipsiți de mijloace materiale, suferind de lipsa unor legături bune, avînd statutul precar al proscrișilor, ei nu s-au lăsat descurajați de nici o dificultate, întemeindu-se pe tăria idealului ce-i însuflețea, ideal în perfectă consonanță cu imperativul epocii. Pregătind, pe plan internațional, marile evenimente din 1859, ei au anticipat toate formele unei diplomații organizate, cu toate metodele unei politici externe constituite și cu acțiunile unor instituții structurate.

Numeroase studii au elucidat aproape în întregime opera prediplomației române. Dar reflecțiile asupra unor activități, care prin ingeniozitatea, pasiunea și înțelepciunea lor rămîn exemple însuflețitoare tuturor generațiilor de mai tîrziu, pot pune în lumină prețioase învățăminte pentru întreaga dezvoltare a diplomației românești. Să ne oprim doar la cîteva aspecte din opera celor ce au luptat, în afara hotarelor țării, pentru Unire.

■ PĂZIREA TRACTATELOR ȘI RESPECTAREA DREPTULUI LA UNIRE

În primul rînd, este vorba de activitatea desfășurată pentru *constituirea unui arsenal de argumente, pe osatura cărora trebuiau axate toate demersurile, întreaga apărare a justeței cauzei Unirii.* Părintele doctrinei însușite de revoluționarii exilați a fost în mod necontestat Nicolae Bălcescu. Marele luptător și istoric a fost și un iscusit diplomat. El a fost însărcinat de conducerea Revoluției din 1848, să apere la Constantinopol interesele țării în problema mînăstirilor închinate. El este primul diplomat român care a întocmit, cu rigurozitate științifică, dosarul argumentației în favoarea Unirii, fixînd punctele și argumentele viitoarei negocieri după un temeinic studiu politic și istoric. Vizita sa la Londra în 1850, pentru căutarea unor aliați în mișcările revoluționare ale altor națiuni, a imprimat în mintea celorlalți exilați modelul tacticianului care își seriază obiectivele, alegîndu-și în mod adecvat mijloacele pentru atingerea lor. Bălcescu a simțit cel dintîi nevoia conturării unei tradiții a diplomației românești și a întocmit biografia logofătului Tăutu, trimisul moldovean la Poartă, sau a postelnicului Constantin Cantacuzino, șef al cancelariei diplomatice a Țării Românești la mijlocul secolului al XVII-lea.

Pentru a pregăti negocierile sale cu turcii, Bălcescu a studiat și adnotat opere de diplomație și drept internațional semnate de autori reputați pînă astăzi ca Martens, Vattel, Dumont, Wicquefort. Dar lucrul cel mai de preț pe care Bălcescu l-a lăsat diplomaților români îl reprezintă ideile operei sale istorice, care a devenit un redutabil arsenal al luptei acestora. Opera lui Bălcescu aduce la maturitate ideea unității naționale — rezultat al unui proces istoric de transformare politică și socială a țărilor române. Istoria, cu paginile ei glorioase dominate de figura lui Mihai Viteazul, făuritor, pentru o clipă, al unității celor trei provincii române, fundamentată pe științifice analize, devine pentru diplomații Unirii vocabularul curent al acțiunilor lor.

Există în lucrările lui Bălcescu o idee pe care a fost construită întreaga argumentație a dreptului țărilor române de a ieși unite de sub dominația Porții otomane. Este argumentul istoric pe care-l dădea faptul că legăturile cu Poarta erau de natură contractuală. Prin vechile „tractate" încheiate între domnitorii români și sultanii otomani nu se abandonase suveranitatea țării, ci se creaseră doar obligații de natură financiară, țările române păstrîndu-și un regim propriu de autonomie. În conformitate cu aceste înțelegeri erau fixate nu numai datorii, dar și drepturi, pentru ambele părți. Poarta nu putea să înființeze pașalîcuri pe solul Munteniei și Moldovei, și nici să construiască moschei, să stabilească negustători sau cetățeni turci ; ea trebuia să respecte viața culturală și religioasă a țărilor române.

Consecințele caracterului contractual al relațiilor cu Poarta erau clare ; într-un acord internațional, spre deosebire de actele de supunere, ambele părți, chiar și cea care-și asumă, forțată de împrejurări, cele mai multe obligații, își conservă ființa, identitatea și natura distinctă a entității sale. Cauza Unirii, procesul mînăstirilor închinate, care ocupau o treime din teritoriul țării, și lupta împotriva jurisdicției consulare străine, într-un cuvînt marile bătălii diplomatice ale secolului al XIX-lea au fost duse cu armele acestui argument istoric.

În fața opiniei internaționale românii se înfățișau, după indicația lui Bălcescu, cu convingerea că marile puteri „vor fi gata a păzi sfințenia tractatelor și nu vor putea a le tăgădui reformarea legiuirilor potrivit dreptului lor de autonomie".

Acțiunea diplomatică de pregătire a Unirii române s-a desfășurat în spiritul respectului dreptului internațional și al principiilor ce reglementează relațiile dintre state. Putem spune cu legitimă mîndrie că tot ce s-a făcut bun, de-a lungul anilor, în diplomația română a purtat pecetea acestei trăsături inițiale. Negri, Kogălniceanu, Take Ionescu, Titulescu se disting, în epoci diferite, printr-o credință nestrămutată în principiile dreptului și în primatul lor față de forță în relațiile internaționale.

Spiritul rector al pregătirii diplomatice a Unirii, Nicolae Bălcescu, avea să se stingă cu șapte ani înainte de făurirea marelui act. Dar, la încheierea prematură a luptei politice și a operei istorice căreia îi închinase însăși viața sa, Bălcescu avea dreptul să proclame, clarvăzător, izbînda apropiată a marii bătălii a diplomației românești moderne : „Unirea Munteniei cu Moldova e un lucru cîștigat pentru toată lumea. Deci România noastră va exista !"

■ „CU TOIAGUL SĂRĂCIEI ÎN MÎNĂ ȘI CU GRAIUL ADEVĂRULUI PE BUZE"

O altă activitate caracteristică diplomaților Unirii a fost campania lor pentru *cîștigarea opiniei publice internaționale.* Trăsătura aceasta nu era un loc comun pentru secolul al XIX-lea. Dacă un Richelieu tipărește în secolul al XVII-lea primele foi de explicare a actelor sale de politică externă și un diplomat al lui Petru cel Mare, Matveev, scoate broșuri lămuritoare pentru cercurile de opinie olandeze, aceste activități sînt sporadice, căci, veacuri de-a rîndul, politica internațională a ținut de resortul cabinetelor și grupurilor restrînse, elaborarea ei petrecîndu-se — în special pentru politica de mare putere — cu ușile închise. Fii ai revoluției, în care-și formaseră virtuți de propagandiști, oratori, agitatori ai maselor, diplomații români fac apel la opinia

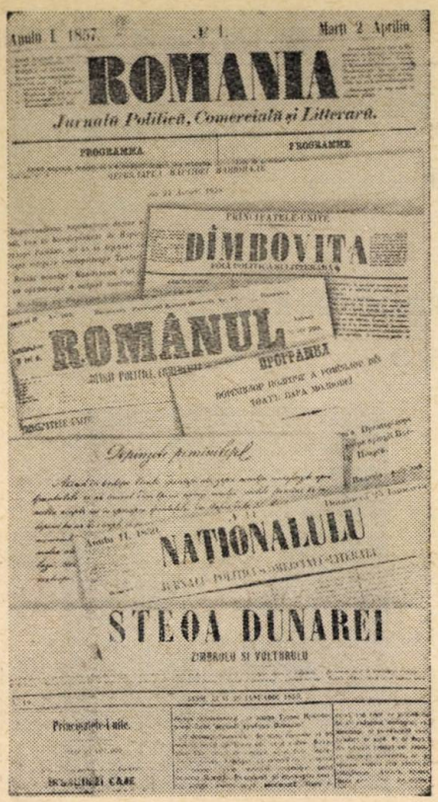

Publicații ale vremii, care au militat pentru Unire

publică internațională și inițiază campanii de presă, întruniri publice, tipăriturî și studii în favoarea Unirii.

La Réforme, Le Courrier français, La Tribune des peuples, La Voix du peuple, La République și alte publicații franceze ale vremii sînt asediate de articole și scrisori ale refugiaților din Principate. *Times*-ul londonez, de pildă, a publicat, în toamna anului 1856, cu litera lui măruntă: la 8 octombrie — o dare de seamă a unei întîlniri publice sub titlul „Unirea principatelor dunubiene"; la 25 octombrie — o scrisoare pe patru coloane care reproduce vechile tratate românești cu turcii din 1460 și 1529 și care este reacția la o circulară a Porții otomane; la 28 octombrie — o corespondență din Viena cu privire la retragerea trupelor austriece din Principate, care continuă la începutul lui noiembrie, apoi o corespondență din Constantinopol, pentru ca la 26 decembrie să găsim din nou titlul „Principatele dunărene".

Activitatea în sprijinul Unirii era dusă în Europa pretutindeni unde trebuia stîrnit un curent favorabil, modificată o atitudine, determinat un sprijin politic însemnat. Marele capitol al propagandei unioniste este totodată cel mai pasionant din istoria începuturilor presei românești moderne. *Apelul către toate partidele*, manifestele lansate de către Comitetul central democratic de la Londra, acelea ale Comitetului român din Paris, fasciculele revistei *Junimea română* sînt redactate de cele mai active și entuziaste condeie ale scrisului românesc din acea epocă: N. Bălcescu, C. A. Rosetti, D. Bolintineanu, Goleștii. Aceste pledoarii fierbinți și insistente pentru cauza Unirii circulă în mediile politice ale marilor capitale, ajung pe mesele oamenilor de stat, în redacțiile ziarelor, sînt citite de la tribuna întrunirilor publice. În ediții conspirative, de format mic, pe hîrtie subțire, ele însuflețesc lupta celor de-acasă, și, înfruntînd rigorile cenzurii, trec toate frontierele și mențin comunitatea de idealuri și lupte a unioniștilor din țară și din exil. O cancelarie de propagandă la Paris, cu Ioasaf Snagoveanul, Ștefan Golescu, C. A. Rosetti, Romalo și V. Alexandrescu-Urechiă, o alta la Constantinopol, cu generalul Magheru, Marin Serghiescu Naționalul și alții sînt arsenale care răspîndesc arma redutabilă a scrisului și agitației în lupta diplomatică pentru Unire. Desfășurată „cu toiagul săraciei în mînă și cu graiul adevărului în gură", campania de informare întreprinsă în acei ani a fost un instrument de o mare însemnătate în pregătirea actului din 1859.

Bilanțul articolelor despre țările române, apărute între 1849 și 1859, atestă că diplomații au reușit să determine una din cele mai mari campanii ale vremii, uimitoare pentru mijloacele puține de care dispuneau. „Noi întoarcem cerul și pămîntul pentru a ajunge la țelul nostru", scria, în 1849, Nicolae Golescu lui Alexandru Racoviță.

„A CÎȘTIGA PE TOȚI"

Un loc însemnat în activitatea diplomaților Unirii l-a ocupat, de asemenea, *cîștigarea de prietenii, influențarea personalităților politice*, explicarea, în fața acestora, a rațiunilor pentru care cauza Unirii trebuia sprijinită. Cu luptătorii politici din alte țări, aflați în exil la Paris, se stabileau legături directe, în cadrul programului de solidarizare cu acțiunile revoluționare europene. În casa lui Herzen sau a lui Mazzini, la Paris, a lui Ledru Rollin, exilat la Londra, au avut loc discuții cu oamenii politici cei mai înaintați ai vremii, lideri ai luptei de eliberare a popoarelor lor, viitori conducători de state.

Alte cercuri care trebuiau cîștigate erau acelea oficiale. Plecînd la Londra, în ianuarie 1850, Bălcescu are întrevederi cu ambasadorul turc, Mehmet pașa, precum și cu Dudley Stuart, care trebuia să remită un memoriu românesc premierului Palmerston și să obțină o întrevedere între acesta și Bălcescu. Dar el știe că una din armele diplomatului este stăruința. „Nu e destul a vedea o dată pe Palmerston — scria el — și a-i da un memoar, pe care, poate, nu l-a citi, dar a cîștiga pe toți cei ce-l împresoară și a-i sili a-i aduce adesea aminte, precum și pe jurnaliști, lucru care cere vreme..."

Diplomații Unirii cunoșteau și mînuiau bine această armă. De cîte ori nu au fost întîmpinați cu răceală și de cîte ori nu au investit energie și timp în convingerea unui om politic, care pînă la urmă îi abandona mînat de alte interese! Dar tenacitatea diplomaților Unirii este impresionantă. Un criteriu distinct al iscusinței lor în relațiile ce și le creau este, printre altele, faptul că au știut să cultive oameni politici înainte ca aceștia să ajungă la putere, cum au fost, de pildă, Gladstone și alți fruntași ai opoziției liberale din Anglia, în timpul guvernării conservatoare a lui Disraeli.

Prin memorii și întrevederi precum și, cînd era posibil, prin captarea personalităților influente din anturajul oamenilor politici determinanți, diplomații Unirii acreditau în conștiința acestora problema românească și stringența rezolvării ei. N-a existat om politic de seamă din cabinetele marilor puteri europene ale anilor 1848—1859 care să nu fi fost abordat, direct sau indirect, prin activele și variatele demersuri ale românilor. Napoleon și vărul său omonim, la Paris, guvernul german și parlamentul din Frankfurt, Clarendon și Panmure la Londra, toți ambasadorii marilor puteri din Constantinopol trebuiau să noteze frecvent pe agendă chestiunea românească, pe care strădaniile diplomaților Unirii nu-i lăsau să o piardă din vedere.

Așa se realiza acel punct, prezent încă din 1848, cîteva luni după revoluție, în programul acțiunii diplomatice românești, care-și propunea „a lucra cu folos atît asupra opiniei publice în țară și afară, cît și asupra cabineturilor Europei".

„NOI PRIVEGHEM CU LUARE AMINTE..."

Dar emigranții nu erau numai propagandiștii ideii. Ei înțelegeau că trebuie *să pătrundă în strategia țărilor influente, să înțeleagă mișcările și intențiile, să sesizeze oportunitățile ivite.* Bălcescu a definit foarte plastic acest obiectiv al diplomaților din exil: „Sentinele ale poporului, deslipite de trupul lui și răspîndite de vijelie pe fața lumii, noi priveghem cu luare aminte și pipăim lucrarea surdă ce se face în inima populilor-frați". Diplomații români tatonau, la fel, mișcările politice ale factorilor determinanți de pe eșichierul european. Ei au urmărit bine evoluția raportului de forțe dintre țările europene. Nu trebuie să le imputăm prea aspru că utilizau argumente apropiate interlocutorului și menite să stimuleze o atitudine favorabilă: argumente economice la englezi, sau de colaborare în Germania. Ei se strecoară bine printre marile primejdii și momente de încercare. Orice schimbare a raportului de forțe european impunea modificarea strategiei și tacticii diplomatice românești.

Îndată după revoluție, atenția oamenilor politici se îndreaptă asupra vechii Chestiuni orientale, a cărei soluționare trebuia să atragă în jocul politic general și țările române. Sînt urmărite acțiunile Angliei pentru menținerea integrității Imperiului otoman, dar în același timp atitudinea cercurilor liberale britanice în favoarea unității naționale a românilor sau italienilor. Se contează pe politica Franței îndreptată împotriva coaliției din 1848 și a urmărilor tratatelor de la Viena din 1815. În timpul războiului Crimeei, apropierea dintre Anglia, Franța și Sardinia, pe de o parte, și izolarea Austriei — ireductibilă potrivnică a Unirii — pe de altă parte dă noi speranțe. În soluționarea Chestiunii orientale, căreia încheierea războiului Crimeei — favorabilă Turciei — îi dădea o nouă păsuire, situația țărilor române devenise esențială. La Congresul de la Paris se definise atitudinea marilor puteri: Anglia și Franța — pentru menținerea Turciei, deci pentru crearea unui stat român unitar, factor nou în politica Europei de sud-est, menit să izoleze cele două puteri ce se înfruntau de un secol și jumătate în jurul strîmtorilor: Rusia și Turcia. Austria, apărînd „vechea ordine" a marilor imperii și dornică să mențină Turcia, dar îngrijorată de exemplul pe care o Românie unită l-ar fi reprezentat pentru aspirațiile la libertate ale românilor transilvăneni. Rusia — favorabilă, curînd după Congresul de la

→

Paris, unei apropieri de Franța, deci favorabilă Unirii (determinînd însă astfel o izolare a Angliei, nemulțumită de tratativele franco-ruse, ceea ce explică modificarea radicală a atitudinii cabinetului englez față de Unire la numai cinci luni după Congresul de la Paris).

Familiarizarea cu secretele politicii europene era obligatorie pentru diplomații Unirii. Ea a constituit și prima școală care va servi apoi în campania diplomatică pentru recunoașterea dublei alegeri și în cea pentru cucerirea independenței.

„VOINȚĂ, CREDINȚĂ, UNIRE"

O trăsătură importantă a diplomației Unirii, asupra căreia se îndreaptă atenția noastră, este *unitatea de acțiune*. Reprezentanții acestei diplomații au reușit să urmărească și să aplice „o politică singură și aceeași pretutindeni", cum își propuneau îndată după revoluția din 1848.

Marile acțiuni reclamă depășirea competițiilor și rivalităților personale printr-o solidaritate a celor angajați în ele. Iar diplomația bună nu este posibilă fără un spirit de echipă, cerut și de natura negocierilor care se desfășoară în locuri diferite, cu reprezentanți diverși ce trebuie să-și transmită rezultatele spre a fi folosite și în alte locuri și împrejurări.

Cei de la Constantinopol urmăreau slăbiciunile politicii Porții otomane, cei de la Paris ocupau un loc central de observație, cei din statele germane sau din Sardinia influențau cabinetele guvernante, cei de la Londra se consacrau slăbirii preferinței Angliei pentru menținerea intactă a Imperiului otoman.

Participanții la această luptă comună erau diferiți ca formație, însușiri și temperamente. Bălcescu — hotărît, clarvăzător, radical în convingeri, iute în acțiuni; Ion Ghica — moderat, mai înclinat spre negocierea răbdătoare și tenace, partizan al tehnicii diplomatice, uneori al inițiativelor personale; Goleștii — entuziaști promotori ca și Tell și Eliade, ai unor procedee noi în care munca diplomatică o preiau luptătorii politici. Idealul comun al Unirii, dragostea de țară anulează deosebirile personale dintre purtătorii aceleiași cauze.

Acest spirit a triumfat în colaborarea mănunchiului de luptători și oameni politici care au întemeiat, o dată cu noul stat unitar, diplomația română modernă. „Încă o dată, fraților, — îndemna Bălcescu — voință, credință, unire și o lucrare necontenită și fiți încredințați că vom avea ocazii a șterge într-o singură zi toate durerile și toată rușinea în care zacem astăzi". Voința, credința, unirea, lucrarea necontenită erau directivele trasate acestor luptători de peste hotare de către poporul însuși.

Conștienți că nu sînt decît reprezentanții și emisarii forțelor colective care aveau să decidă la 24 ianuarie 1859 marele act al Unirii, diplomații români au știut să-și asocieze eforturile în așa fel încît Kogălniceanu putea să spună în 1863: *„Unirea... este actul energic al întregii națiuni române, este marea noastră cucerire"*.

■ CONVORBIRI ■ INTERVIURI

Anton BOLE

președintele Camerei Economice Federale a R.S.F. Iugoslavia

despre

■ Dezvoltarea colaborării economice româno-iugoslave

Între 20—23 ianuarie, ne-a vizitat țara, ca invitat al președintelui Camerei de Comerț a Republicii Socialiste România, Victor Ionescu, președintele Camerei Economice Federale a R.S.F. Iugoslavia, Anton Bole. În timpul șederii sale în România, oaspetele iugoslav a avut întrevederi cu membri ai conducerii Ministerului Comerțului Exterior și ai Camerei de Comerț, a vizitat obiective industriale și social-culturale din București și regiunea Brașov. La solicitarea revistei Lumea, oaspetele a răspuns la unele întrebări.

— Cum apreciați stadiul actual al colaborării dintre Camera de Comerț a României și Camera Economică Federală a Iugoslaviei și ce perspective întrevedeți în această direcție în anii viitori?

— Între Camerele de comerț ale țărilor noastre există de mai mult timp o colaborare bună și mărturisesc că aceasta a avut rezultate pe măsura așteptărilor. Ținînd seama că, în prezent, colaborarea economică româno-iugoslavă a atins un nivel mai ridicat și proporții mari, ne-am gîndit, de comun acord, că trebuie să găsim cele mai concrete mijloace de colaborare între instituțiile noastre, care, după cum se știe, reprezintă factori de traducere în viață a prevederilor colaborării economice dintre cele două țări. După cum vă este cunoscut, la 13 ianuarie a.c. a fost semnat un protocol între țările noastre, cu ocazia sesiunii Comisiei mixte româno-iugoslave de colaborare economică, document care cuprinde noi componente ale cooperării dintre România și Iugoslavia. În acest sens, am căzut de comun acord, că este necesar să sprijinim într-o măsură mai mare cooperarea industrială dintre întreprinderile iugoslave și cele românești.

O altă latură înscrisă în protocolul citat se referă la colaborarea tehnico-științifică, ce poate să se desfășoare pe o scară mai largă și la un grad mai ridicat de intensitate, în măsură să ne ofere rezultatele scontate. În protocol figurează, de asemenea, problema turismului dintre cele două țări. Cred că o colaborare și în acest domeniu ar fi interesantă și utilă pentru ambele părți. Mai sînt incluse în protocol și alte aspecte ale colaborării noastre, de pildă, în domeniul comunicațiilor și transporturilor care, de asemenea, constituie un sector important al activității economice.

— Ce măsuri concrete preconizează Camera Economică Federală a Iugoslaviei în vederea intensificării colaborării ei cu instituția similară românească și, în general, a colaborării economice româno-iugoslave?

— Ținînd seama de sarcinile și îndatoririle pe care le are Camera Economică Federală, voi face comitetului nostru de conducere recomandarea de a înființa în cadrul Camerei o secție iugoslavo-română. Conform structurii noastre organizatorice, o astfel de secție ar urma să fie compusă din reprezentanți ai tuturor organizațiilor economice și de producție iugoslave care sînt interesate în relațiile comerciale cu România. De altfel, țin să mărturisesc că, în rîndul membrilor noștri, s-a manifestat de mai multă vreme interes pentru formarea unei astfel de secții. Secției iugoslavo-române ar urma să-i fie încredințată realizarea tuturor acordurilor economice, inclusiv a celor privind cooperarea, colaborarea tehnico-științifică, turismul etc.

Aș vrea să menționez că actuala mea vizită mi-a oferit prilejul de a cunoaște mai îndeaproape largile posibilități pe care le are România pentru dezvoltarea colaborării și a relațiilor economice dintre cele două țări.

O altă întrebare la care a fost solicitat să răspundă interlocutorul nostru s-a referit la perspectivele dezvoltării comerțului exterior iugoslav.

— Politica externă a Iugoslaviei, a spus oaspetele, este nemijlocit legată și de politica comerțului său exterior. În acest sens, acțiunile noastre urmăresc întărirea și dezvoltarea colaborării economice cu un număr tot mai mare de state. Camera Economică Federală are legături cu instituții similare din aproape toate țările cu care întreținem legături comerciale. Au fost înființate camere de comerț, comitete sau secții de colaborare economică în țările socialiste, în state capitaliste, precum și într-un număr important de țări în curs de dezvoltare. De asemenea, Iugoslavia este membră a tuturor organismelor economice ale O.N.U., în cadrul cărora reprezentanții săi desfășoară o intensă activitate în scopul promovării și stimulării dezvoltării comerțului său exterior cu un număr cît mai mare de țări.

Tudose NIȚESCU
Petre UILĂCAN

Ian Karol WENDE
vicemareşalul Seimului R. P. Polone

Contactele internaţionale şi cooperarea între popoare

articol scris pentru LUMEA

Greutatea specifică a contactelor personale în viaţa internaţională (schimburi de delegaţii, vizite, întîlniri etc.) menite să contribuie la dezvoltarea colaborării între state, la mai buna cunoaştere, apropiere şi înţelegere între popoare, a crescut simţitor după cel de-al doilea război mondial. Ele au devenit în vremurile noastre un element de permanenţă în relaţiile internaţionale.

Viaţa politică, economică şi socială internaţională contemporană este foarte intensă şi „produce" continuu (dacă mă pot exprima astfel) diferite probleme complicate, care-şi aşteaptă rezolvarea. Contactul nemijlocit, adică schimbul de vederi, discuţiile şi propunerile părţilor interesate, ale persoanelor cu autoritate, analizarea nemijlocită, pe cît posibil multilaterală, a poziţiilor reciproce, căutarea în acest cadru a unor puncte convergente şi — eventual — identificarea elementelor divergente pot facilita găsirea terenului pe care să devină posibilă rezolvarea unora sau altora dintre aceste probleme.

Dezvoltarea actuală a relaţiilor sociale şi a forţelor de producţie în lume implică o creştere a rolului statului în viaţa publică a fiecărui popor. În ţările socialiste, ca urmare a îndatoririlor, funcţiilor, sarcinilor şi drepturilor sale, organismul de stat — în cea mai largă accepţiune a cuvîntului — a devenit exponentul opiniei publice şi purtătorul de cuvînt al tendinţelor care preocupă întreaga societate, toate clasele şi păturile sociale, constituind în acelaşi timp pavăza cuceririlor poporului şi reprezentantul aspiraţiilor sale actuale. În această lumină, „modelul" clasic al contactelor interstatale, practicat de secole, se dovedeşte pur şi simplu prea strîmt. Iată şi cauza care explică apariţia a numeroase forme noi de contacte — oficiale, semioficiale, neoficiale.

Aceste noi metode şi forme de colaborare interstatală se caracterizează prin faptul că sarcina şi scopul unor astfel de contacte nu este rezolvarea imediată şi nemijlocită a unora sau altora dintre probleme, mai mult sau mai puţin complicate sau dificile. Însuşi faptul că, pe calea unor astfel de contacte, se lărgesc mijloacele de cunoaştere, schimbul de informaţii, se îmbunătăţeşte cunoaşterea reciprocă a diferitelor poziţii şi concepţii, se dezbat chestiuni dificile, se sondează posibilităţile de reglementare a poziţiilor divergente etc. — acest fapt este prin sine însuşi preţios şi, într-o anumită măsură, creator. Pe scurt, această formă de contacte dintre reprezentanţii feluritelor domenii ale vieţii publice din diferite ţări completează într-o măsură considerabilă formele clasice ale contactelor internaţionale şi deseori facilitează şi trasează calea pentru adevărate înţelegeri între state.

Republica Populară Polonă apreciază importanţa tuturor formelor de contacte internaţionale. De la apariţia sa şi în special în decursul ultimilor zece ani, R. P. Polonă a desfăşurat larg contactele cu statele socialiste şi cu ţările cu alte orînduiri sociale. Experienţa acumulată, ca urmare a acestor contacte, ilustrează pregnant importanţa lor pozitivă, faptul că ele înlesnesc înţelegerea şi apropierea dintre state în diferitele domenii de activitate — politică, socială, economică, culturală etc. — în cadrul unor relaţii bilaterale şi multilaterale.

Afirmaţia de mai sus se referă atît la relaţiile între ţări cu regimuri sociale diferite cît şi la relaţiile între ţările socialiste. Pentru dezvoltarea normală a raporturilor între statele socialiste, întărirea contactelor reciproce, colaborarea interstatală strînsă în toate domeniile vieţii contemporane prezintă o excepţională importanţă pozitivă din mai multe puncte de vedere.

În primul rînd, ţările socialiste — construindu-şi statul lor, economia naţională, ştiinţa şi cultura, viaţa lor politică şi socială, şi bazîndu-se pe particularităţile naţionale în ce priveşte formele şi metodele cele mai bune ale construcţiei socialiste în condiţiile specifice date — sînt mereu în căutarea unor soluţii, metode, forme şi mijloace mai bune de rezolvare a problemelor complexe ale construcţiei socialiste. Şi în această privinţă, schimbul de păreri şi de experienţă între reprezentanţii diferitelor domenii ale vieţii din statele noastre are o mare însemnătate.

În al doilea rînd, în afară de deosebiri, de caracterul specific şi de varietatea căilor construcţiei socialismului (a căror cunoaştere, după cum am arătat înainte, are o importanţă esenţială pentru toate statele ce construiesc socialismul, precum şi pentru întreaga mişcare revoluţionară şi de eliberare naţională) este un fapt de mare importanţă că specificul şi deosebirile nu anulează principalele elemente esenţiale şi, în primul rînd, ţelul comun al statelor socialiste — triumful celei mai umaniste şi raţionale orînduiri sociale din istoria de pînă acum a omenirii. Şi acest fapt este decisiv.

Dincolo de hotarele noastre socialiste se află ţările capitaliste. Noi proclamăm şi înfăptuim o politică de multilaterală colaborare paşnică — economică, politică, culturală — cu toate ţările de bună credinţă. Totodată, sîntem conştienţi că pavăza orînduirii ţărilor socialiste o constituie alianţa bazată pe principiile suveranităţii naţionale a diferitelor state, pe solidaritatea, prietenia şi ajutorul lor reciproc.

Ştim că deasupra lumii cerul nu este limpede. Concluzia care poate fi desprinsă, de pildă, de pe urma agresiunii americane în Vietnam este simplă: imperialismul nu a depus armele, nu renunţă la planurile sale periculoase de dominaţie a lumii. Sîntem conştienţi că Vietnamul reprezintă doar unul dintre elementele „strategiei globale" a imperialismului. Nu întîmplător, Statele Unite au evitat încă în 1954 să semneze acordurile de la Geneva în problema Indochinei. Diferite cercuri imperialiste visează posibilitatea de a întoarce înapoi roata istoriei. Şi aceasta nu numai în Asia, Africa sau America Latină ci şi în Europa.

■

Am avut cinstea ca, împreună cu un grup parlamentar, să fac o vizită în Republica Socialistă România. Pot să afirm cu satisfacţie că am apreciat această vizită drept foarte folositoare, ceea ce corespunde întrutotul tezelor expuse mai sus în legătură cu importanţa contactelor şi a vizitelor în viaţa internaţională.

Am avut numeroase convorbiri şi am vizitat numeroase centre ale României. Am reuşit astfel să cunoaştem şi să privim într-un chip nou România socialistă contemporană, principalele ei realizări, aspiraţii şi ţeluri, precum şi principalele ei preocupări. Ne-au impresionat amploarea şi dinamismul dezvoltării economice a ţării dv. România socialistă devine un stat cu un important şi modern potenţial industrial, cu o economie agricolă productivă, cu o dezvoltare rapidă a învăţămîntului, ştiinţei şi culturii. Ne-au bucurat şi ne bucură succesele voastre, aşa cum ne însufleţeşte bucuria sinceră pentru dezvoltarea tuturor ţărilor socialiste. Am dorit şi dorim şi pe viitor să adîncim colaborarea multilaterală dintre Polonia şi România, în folosul ambelor noastre state; sîntem dornici să întărim continuu relaţiile de prietenie între popoarele noastre.

Mă folosesc de acest prilej ca să transmit urări cordiale pentru noi succese în dezvoltarea paşnică a României.

Reportaj pe glob

MICRONEZIA

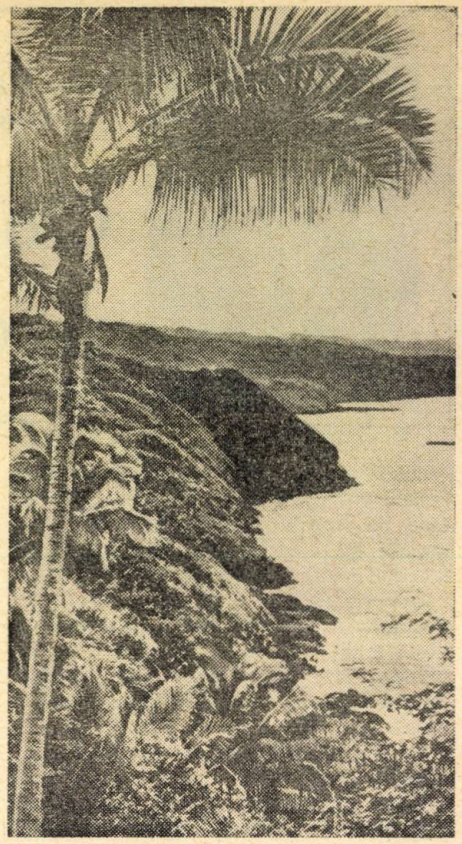

Micronezia este denumirea acordată grupului format din arhipelagurile Mariane, Caroline și Marshall — la un loc peste 2 000 de insule, dintre care numai 96 locuite — și care se află sub tutela Statelor Unite (acordată acestei țări de către Organizația Națiunilor Unite după al doilea război mondial). Suprafața totală pe care se întind aceste insule este egală cu cea a Statelor Unite — însă suprafața uscatului care poate fi integrată Micronezie depășește cu puțin 17 000 km p, avînd o populație de 90 000 de locuitori. Reproducem mai jos fragmente dintr-un reportaj despre Micronezia apărut recent în revista americană „The New Yorker"

După opinia majorității etnologilor micronezienii constituie un amestec între mongoli, caucazieni, negri și melanezieni. Cum au ajuns ei pe locurile unde se află astăzi, nimeni nu poate afirma cu certitudine. Se presupune că, încă în jurul anului 1200 înaintea erei noastre, strămoșii lor, care întreprindeau cu ușurință călătorii de mii de kilometri pe mări necunoscute îmbarcați în canoe-uri fragile, au fondat colectivitățile actuale, care au avut mult de îndurat pentru a supraviețui : taifunuri, foamete, lupte fratricide între triburi, în anumite perioade chiar canibalism. În ciuda acestor dificultăți, populația Micronezie a crescut : acum un secol ea se cifra la aproximativ 200 000 de locuitori, adică mai mult decît dublul celei de astăzi. Numărul a diminuat, cel puțin în parte, ca urmare a unor flageluri aduse de colonizatori.

După ce, în urma primei debarcări (a lui Magellan, pe Guam, în 1521), Micronezia a fost ocupată succesiv de spanioli și germani, în urma primului război mondial — mai exact în decembrie 1920 — Japonia a căpătat un mandat asupra Micronezie în vederea asigurării „bunăstării materiale și morale și a progresului social al locuitorilor teritoriului". După al doilea război mondial, mandatul a fost preluat de Statele Unite.

SINGURATICA STATUIE DE BRONZ

Pe vremea ocupației japoneze, o serie de societăți au înființat întreprinderi care se ocupau de pescuit, de plantarea și conservarea fructelor exotice, de exploatarea și rafinarea zahărului din trestie etc. De pe urma acestor întreprinderi, societățile japoneze au obținut serioase beneficii. La Koror, capitala districtului Palau din insulele Caroline, japonezii au ridicat o serie de construcții, creînd un fel de oraș oriental cu o populație de peste 30 000 de locuitori. Existau aci 41 de fabrici de înghețată, 77 de gheișe, 55 de restaurante și... un prezicător. Locuitorii nu mai văzuseră niciodată ceva similiar — și, de altfel, nici nu au avut ocazia să mai vadă ulterior. Putînd intra în restaurante, și-au format treptat gustul pentru anumite produse alimentare, bunăoară, orezul — înainte necunoscut în această regiune — sau sosul de soia care se vinde astăzi cu tonele în insulele respective.

În timpul dominației japoneze, indigenii — deși menținuți la un nivel inferior de dezvoltare prin discriminarea exercitată de ocupanți — găseau, în general, de lucru, iar în cele cîteva centre ale arhipelagurilor pulsa o anumită activitate.

Deși locuitorii Micronezie nu au luat parte la cel de-al doilea război mondial, mulți dintre ei și-au pierdut viața în timpul bombardamentelor sau debarcărilor succesive. Oriunde s-au desfășurat lupte, distrugerile au fost aproape totale. Pe insula Saipan, de pildă, unde înainte de război se afla orașul Garapan, numărînd 29 000 de locuitori și amenajări comparabile cu cele din Koror, nu a mai rămas, practic, nimic. Nici în momentul de față, la peste 20 de ani după război, nu s-ar putea spune că s-a reconstruit ceva. Cam tot ce a mai rămas din orașul de altădată este statuia de bronz a întemeietorului primei plantații de trestie de zahăr pe insulă. Statuia, ciuruită de gloanțe, se înalță azi singuratică în mijlocul unei pustietăți, care odinioară era grădina botanică a orașului și care arată acum ca un maidan acoperit de bălării și bîntuit de melci africani. (De altfel, s-a discutat mult despre plăgile care infectează Micronezia. Pe timpuri, spaniolii importaseră un anumit gen de șopîrle pentru a distruge șobolanii, iar cînd șopîrlele s-au înmulțit prea mult, au fost aduse broaște veninoase care să le stîrpească. Acestea din urmă s-au răspîndit acum pretutindeni. Ca și șobolanii, de altfel. În 1960, autoritățile americane au importat melci carnivori din Kenya pentru a combate melcii africani propriuzișI. Fără succes, însă).

La Koror, nu au avut loc lupte în timpul războiului dar, cînd infanteria marină americană a debarcat aici, trupele au distrus cea mai mare parte a orașului. Cu acest prilej au fost distruse uzina de apă și centrala electrică. Lucrul acesta s-a petrecut acum mai bine de 20 de ani. De atunci, Statele Unite și Japonia au devenit țări prietene, dar nici pînă acum Koror nu are servicii de utilitate publică și în nici un caz nu se mai compară cu ceea ce era orașul înainte ca locuitorii săi să se fi găsit, fără vrerea și fără vina lor, în centrul cîmpului de luptă dintre cele două țări.

DE CE NU A FOST PUBLICAT RAPORTUL ?

Urmele războiului persistă în Micronezia, deși vegetația tropicală a format un fel de perdea care ascunde multe cicatrice. Pe unele insule s-a încercat, cam fără prea mult entuziasm, remedierea plăgilor războiului. Oricum însă, vor trece probabil ani de zile pînă cînd Micronezia va putea arăta ca înainte de

conflagrație. Unele din aceste triste amintiri pot părea pitorești — cum e cazul cu resturile unor avioane de luptă prăbușite în jurul aerodromului de pe insula Yap. Cele mai multe din aceste mărturii ale luptelor sînt însă descurajator de urîte. De exemplu, pe insula Angaur, Statele Unite au instalat o garnizoană de coastă, un avanpost al unui sistem de semnalizare pentru navigația în apele Pacificului, cu construcții moderne, grădini publice, cinematografe. Dar, la cîteva sute de metri, pe aceeași coastă, nisipul este acoperit încă de resturile ruginite ale materialelor de război rămase de la luptele desfășurate aci acum 20 de ani. În alte părți ale Micronezieiei, se găsesc frecvent bombe neexplodate. Pe insula Babelthaup, în districtul Palau, o familie de indigeni a protestat vehement cînd o echipă specială a încercat să ridice cele patru bombe neexplodate care constituie pilonii de susținere ai locuinței ei. La Koror, o altă bombă neexplodată, a cărei coadă se mai vede încă la suprafața solului, a rămas pe locul unde a căzut, la o sută de metri de plaja în mod constant supraaglomerată.

În ce privește asistența economică acordată de S.U.A., ne amintim că, pe vremea cînd deținea funcția de președinte, John F. Kennedy și-a exprimat speranța că „micronezienii vor ajunge să participe cu drepturi depline la lumea de astăzi". Cu cîteva luni înainte de moarte, Kennedy a format o misiune — Comisia Solomon, denumită astfel după numele conducătorului ei — care să viziteze regiunea și să formuleze recomandări cu privire la ceea ce trebuie și pot face Statele Unite spre a grăbi progresul teritoriului. Se afirmă că președintele Kennedy ar fi apreciat favorabil raportul acestei Comisii, dar între timp a fost asasinat. În următorii doi ani și jumătate, unele recomandări ale Comisiei au fost îndeplinite, însă cele mai multe au rămas pe hîrtie. Raportul însuși nu a fost dat niciodată publicității — mai ales, după cum se bănuiește, pentru a nu crea riscul ca Statele Unite să fie criticate în ședințele O.N.U. în legătură cu felul în care-și îndeplinesc mandatul asupra regiunii.

În afară de problemele economice, un pas care poate fi considerat important pe calea emancipării Micronezieiei îl constituie alegerea primului Congres al Micronezieiei (în vara anului trecut) convocat la Saipan. El este alcătuit dintr-o Cameră Superioară (Camera delegaților), cu cîte doi membri reprezentînd fiecare din cele șase districte, și dintr-o Cameră Inferioară (Adunarea Generală) cu 21 de membri, în care districtele sînt reprezentate proporțional cu numărul locuitorilor. Congresul Micronezieiei dispune de puteri legislative limitate. El nu se poate ocupa de bugetul teritoriului, care intră în atribuția Congresului S.U.A. ; poate adopta legi, cărora însă înaltul comisar american le poate opune dreptul său de veto.

„PRIORITĂȚI URGENTE" CARE SE LASĂ AȘTEPTATE

Campania electorală s-a desfășurat calm. Toți micronezienii în vîrstă de peste 18 ani, bărbați sau femei, au avut drept de vot și peste 70 la sută s-au înscris în listele electorale. Evoluția campaniei a fost determinată în mare măsură și de tradițiile locale. În arhipelagul Yap, un candidat care locuia la administrația generală a teritoriului, în Saipan, s-a întors pe insula sa, la o distanță de peste 1 000 de mile, și a petrecut mai multe săptămîni aici, desfășurîndu-și propaganda electorală. El a cîștigat. Altul, candidatul favorit în districtul Palau, a cărui alegere era considerată sigură, nu s-a mai ostenit să se ocupe de campania electorală. El a pierdut. În arhipelagul Marshall nu a avut loc propriu-zis o înfruntare electorală, căci aici obiceiurile interzic indigenilor să se laude singuri.

În Palau și în insulele Mariane, unde tradițiile acceptă controversele politice, au apărut partide politice veritabile. De fapt, partidele s-au constituit aici în 1963, cînd la Koror unii lideri politici hotărîseră să se despartă pentru a adopta sistemul bipartizan. S-au creat, astfel, partidul liberal și cel progresist, deși pe vremea aceea nu existau probleme reale care să-i scindeze. Se afirmă că deosebirea principală între cele două partide constă în faptul că progresiștii se pronunță în favoarea continuării „ajutorului american", dar doresc ca Statele Unite să se retragă curînd din Micronezia, iar liberalii susțin că S.U.A. trebuie să plece imediat. Au fost și surprize la aceste alegeri : cea mai importantă dintre ele — în insulele Mariane, neliniștindu-i mult pe administratorii americani. E vorba de alegerea în Camera delegaților a lui Jose R. Cruz, un ziarist local, editorul și principalul colaborator al unui ziar care apare la intervale neregulate și care era pînă de curînd singura publicație din Micronezia nesupusă controlului Administrației americane. Inițial, în 1963, ziarul se numea *Free Press*, titlu modificat un an mai tîrziu în *Free Press of Micronesia*, unul din obiectivele sale fiind să dezbată problemele care afectează regiunea. Editorul îl atacă adesea pe înaltul comisar american, despre care a și scris că trebuie să constituie o „țintă a criticilor". Cruz a intentat și cîteva acțiuni judiciare împotriva comisarului, mai ales în legătură cu faptul că acesta acordase unele licențe pentru companii străine activînd în Saipan. Cruz consideră, de pildă, că o formulă care să exprime starea de lucruri pe teritoriu ar fi „fonduri insuficiente". Faptul că el și-a prezentat candidatura la Congres i-a tulburat pe mulți dintre cei ce fuseseră în trecut țința atacurilor sale, iar victoria lui Cruz i-a îngrijorat și mai mult.

Există și alte probleme : mulți micronezieni argumentează de 20 de ani că ar trebui să li se acorde despăgubiri pentru distrugerile provocate țării lor în timpul celui de-al doilea război mondial.

Complicații s-au ivit și în problema despăgubirilor cuvenite unor locuitori ai insulelor Bikini și Eniwetok, din arhipelagul Marshall, evacuați de pe pămînturile lor înainte de experiențele nucleare efectuate aici de americani în 1947. Acordul în ce privește despăgubirile a fost negociat ani de-a rîndul și de-abia în 1964 Congresul american a adoptat o lege autorizînd plata despăgubirilor — creditele fiind acordate doar cu cîteva zile înainte de o reuniune a Consiliului de tutelă al O.N.U. în care, fără îndoială, americanii ar fi fost întrebați cum evoluează aceste tratative.

Într-o lucrare considerată excelentă, „În insulele Pacificului", un cercetător american, Douglas L. Oliver, scria pe bună dreptate despre locuitorii acestei regiuni : „Este cert faptul că un popor ai cărui strămoși au fost atît de dotați va reuși să se adapteze la cerințele lumii moderne, făurindu-și un mod de viață satisfăcător".

E. J. KAHN

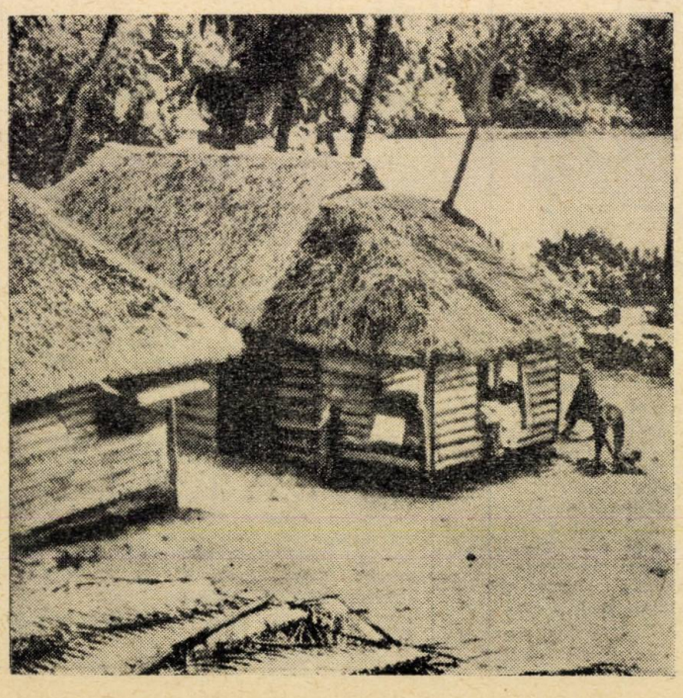

Locuințe de indigeni din insulele Pacificului. Acoperișurile sînt formate din frunze împletite de cocotieri

contrapunct

Teodor MAZILU

A crescut micuțul Anastasio...

Ce repede cresc copiii ! Azi înalță zmeie și ca mîine îi vezi oameni în toată firea... A crescut și micuțul Anastasio, fiul lui Somoza, fostul dictator din Nicaragua. Parcă mai ieri umbla de-a bușilea și iată-l acum ținînd discursuri electorale și arestîndu-și adversarii politici. Anastasio, Anastasio, ce repede ai crescut ! Dacă te-aș vedea, nu te-aș mai recunoaște...

Dacă n-a avut grija țării, dictatorul Somoza a avut-o în schimb pe cea a familiei. Pe cît de străină îi era Nicaragua, pe atît de aproape îi era familia... După ce comanda o represiune sîngeroasă, se grăbea să se întoarcă acasă, în sînul familiei, unde odraslele îi săreau de gît. I se poate reproșa că a jefuit Nicaragua, dar nu i se poate reproșa că nu s-a emoționat cînd micuțului Anastasio i-au apărut primii dinți de lapte... A ruinat Nicaragua, dar nu și-a lăsat odraslele pe drumuri... Porturi, flote aeriene și maritime, plantații de cafea și bumbac, toate le-a lăsat moștenire țîncilor, să nu cerșească pe la uși străine...

Dintre toți copiii, cel mai drag îi era Anastasio. E cunoscută slăbiciunea părinților pentru mezinul familiei. Cu toate crimele care-i apăsau conștiința, dictatorul Somoza n-a făcut nici el excepție. Cînd îl vedea pe micuțul Anastasio, bătrîna vulpe îmbătrînită în rele întinerea. Și obsesia continuității este un sentiment des întîlnit. Inima lui de părinte și de politician îi spunea că Anastasio o să-i ducă opera mai departe. Cu alte cuvinte, ceea ce n-a apucat el să jefuiască, o să jefuiască micuțul Anastasio, iar pe acei adversari politici pe care n-a ajuns să-i reprime el, o să-i reprime micuțul Anastasio. Viața unui om, chiar și a unui dictator, e scurtă. Oricît ar jefui, tot mai rămîne ceva de jefuit.

A crescut micuțul Anastasio... Ce repede a crescut ! Dacă l-aș vedea, nu l-aș mai recunoaște... Tăticul i-a lăsat moștenire nu numai plantații de cafea și bumbac, ci și epoleți de general. Bătrînul Somoza știa din propria lui experiență că satisfacțiile strict materiale nu sînt suficiente ; omul mai are nevoie și de epoleți de general. Toată lumea e izbită de asemănarea dintre Anastasio și bătrînul Somoza. Același zîmbet, aceeași lipsă de scrupule, aceeași ținută, aceeași ferocitate, aceeași dragoste față de autoritățile nord-americane — într-un cuvînt, leit Somoza senior.

Micuțul Anastasio a crescut... Nu se mai dă în leagăn și nu se mai strîmbă cînd i se oferă untură de pește ; e bărbat în toată firea, e comandantul suprem al armatei. Mai mult decît atît, răsfățatul familiei e candidat guvernamental în alegerile din 5 februarie pentru desemnarea viitorului președinte. Ca și taică-su, micuțul Anastasio visa să fie dictator. Acum e comandant suprem al armatei și face turnee electorale, însoțit de ofițeri din misiunea militară americană. Meseria de dictator, meserie bănoasă de altfel, face parte din tradiția familiei Somoza și Anastasio vrea s-o ducă mai departe. Celebritatea părinților constituie pentru fiii dornici să-și impună personalitatea și un oarecare dezavantaj : mereu sînt striviți sub autoritatea răposaților, judecați și comparați. Dar Anastasio nu se crede de loc inferior bătrînului Somoza. E convins că și el poate să fie un dictator la fel de sîngeros. De jefuit Nicaragua, poate și el s-o jefuiască... De vîndut Nicaragua nord-americanilor, poate și el s-o vîndă... Nici în privința personalității Anastasio nu-și face griji prea mari. Dacă ai putere, soldați și tancuri, personalitatea vine de la sine.

Micuțul Anastasio și-a început campania electorală intimidîndu-și și arestîndu-și adversarii — eveniment care a făcut și mai izbitoare asemănarea cu bătrînul Somoza. Nici o îndoială nu mai există : micuțul Anastasio e bătrînul Somoza din creștet pînă-n tălpi. Aspiră să jefuiască Nicaragua și să devină dictator, și încă mai ieri se juca în nisip și dădea drumul la vaporașe în bazinul familiei... Ce repede a crescut micuțul Anastasio !... Să sperăm că Nicaragua îl va sili, chiar acum, cînd e bărbat în toată firea, să părăsească ambițiile de viitor dictator și să se întoarcă la îndeletnicirile copilăriei. Parcă tot mai bine îi ședea luînd untură de pește și dîndu-se în leagăn. În acest fel se pierde un dictator și se cîștigă un copil — ceea ce nu-i de loc rău.

La Casa Albă se află expuse portretele președinților americani de la Washington încoace. Portretul lui L. B. Johnson nu s-a adăugat încă colecției. Președintele a refuzat portretul pe care-l comandase pictorului Peter Hurd, afirmînd că este „cel mai urît lucru pe care l-a văzut în viața lui". Episodul a inspirat caricaturistului de la New York Herald Tribune desenul alăturat, care poartă următoarea explicație : „Acum e ceva mai bine... Aș prefera însă culori mai luminoase".

James RESTON

Pseudo-almanah politic – 1967

IANUARIE : Asupra Washingtonului se abat vînturi puternice pornite din Texas. Președintele Johnson proclamă 1967 „anul bombardamentelor pașnice"... Președintele declară că Starea Uniunii este înfloritoare.

FEBRUARIE : Furtuni bîntuie capitala, dezrădăcinînd lalelele plantate pentru înfrumusețare de doamna Johnson... Flota a 7-a îl bombardează pe Harrison Salisbury de la The New York Times, pretinzînd că este un obiectiv militar... Familia Kennedy cumpără revista Look și casa de editură Harper and Row.

MARTIE : În S.U.A. domnește un calm anormal. Toate oficialitățile renunță la discursuri, marii editorialiști renunță la Lyndon Johnson pentru a posti. Rezultă un moratoriu de 40 de zile asupra criticilor referitoare la mediocritate... Uliii și porumbeii își fac cuiburi pe pajiștea Casei Albe... Generalul de Gaulle declară că unii anglo-saxoni nu sînt barbari... Președintele Johnson afirmă că ziariștii din Washington par „obosiți" și propune discuții pentru un armistițiu necondiționat la „Prăpastia Neîncrederii".

APRILIE și MAI : Echinocțiul aduce din nou tulburări atmosferice... Senatorul Mansfield propune un armistițiu în războiul din Vietnam, dar președintele vine cu o contrapropunere : un armistițiu în războiul împotriva sărăciei...

IUNIE : Furtunile de vară iau amploare. Colegiile promovează un număr record de licențiați în istorie... Secretarul de stat Rusk le declară că am făcut o cotitură în Vietnam. Generalul William Westmoreland le declară că nu am făcut o cotitură în Vietnam. Senatorul William Fulbright din Arkansas le declară că în Vietnam nu există cotituri, ci numai impasuri.

IULIE și AUGUST: Toată lumea pleacă pe timpul verii ca să mediteze. Este numit un nou secretar de presă al Casei Albe.

SEPTEMBRIE : Guvernatorul Ronald Reagan mută capitala Californiei la Hollywood... Georgia votează pentru desființarea funcției de guvernator și alte 15 state aplaudă această hotărîre... Casa Albă are un secretar de presă nou.

OCTOMBRIE : Stația de radio și televiziune din Austin-Texas, proprietatea familiei Johnson, laudă politica președintelui în Vietnam... Familia Kennedy cumpără posturile N.B.C. și C.B.S.

NOIEMBRIE : Guvernatorul George Romney din Michigan anunță că, dacă va candida pentru președinție, dacă va fi desemnat și dacă va fi ales, „va pleca la Saigon". Edward P. Morgan, noul secretar de presă al Casei Albe, declară că președintele Johnson a fost acolo încă din 1966.

DECEMBRIE : Președintele Johnson pune capăt criticilor la adresa politicii sale în Vietnam numindu-l pe Bobby Kennedy secretar de stat, pe David Rockefeller ministru al finanțelor, pe Walter Lippmann ambasador în Franța și pe senatorul Fulbright ambasador itinerant. Time, Look, N.B.C. și C.B.S. aplaudă această hotărîre.

(Din **The New York Times**, nr. 39 788)

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

Dallas, ora 12,30. Jacqueline Kennedy şi agentul Clint Hill se precipită asupra corpului preşedintelui

Revistele Look, Paris Match, Stern, Sunday Times, Epoca *etc. publică în continuare capitole din cartea lui William Manchester, „Moartea unui preşedinte". Reproducem mai jos reconstituirea evenimentelor care s-au produs la Dallas în dimineaţa zilei de 22 noiembrie 1963, pînă în momentul crimei.*

O puşcă ascunsă în garaj

În timp ce soţii Kennedy dormeau în apartamentul lor, la nr. 850, majoritatea celor care îi însoţeau continuau să vegheze. Cinci etaje mai sus, în spaţiosul său apartament, Lyndon primea prietenește pe cîţiva membri ai clanului său. Jos, John Connally a continuat să se întreţină cu amicii săi politici ore în şir în restaurantul hotelului, care era deschis toată noaptea. Bob Baskin, de la ziarul News din Dallas, le-a vorbit despre manifestările de proastă dispoziţie ale lui Yarborough, apoi Connally a lansat un apel la calm şi armonie.

Datoria îi ţinea treji pe cîţiva agenţi ai serviciului secret. Echipa care trebuia să asigure paza între miezul nopţii şi orele 8 dimineaţa supraveghea apartamentul 850. Ceilalţi dormeau. Dar nouă agenţi ai serviciului Casei Albe făceau un tur prin oraş, fără ştirea lui Kellerman. Ei au început cu bere şi alte băuturi diferite la Press Club de la Fort Worth, împreună cu Kilduff, apoi şapte dintre ei au plecat la pitorescul local „Cellar" unde au început să bea „Salty Dicks", o specialitate nealcoolizată a casei. Unul dintre ei a rămas pînă la 5 dimineaţa în compania a patru inspectori care trebuiau să ia loc a doua zi în maşina care avea s-o urmeze nemijlocit pe cea a preşedintelui la Dallas. Vigilenţa lor era esenţială pentru securitate. În mai multe rînduri li s-au alăturat trei agenţi care asigurau garda între miezul nopţii şi 8 dimineaţa — oficial erau obligaţi să păzească uşa preşedintelui — şi care n-au ezitat să rupă în acest fel monotonia veghei lor, încălcînd flagrant ordinele primite.

Printre miile de automobilişti de la Fort Worth care s-au încrucişat joi seara cu cortegiul prezidenţial se afla şi infirmiera Marguerite Claverie Oswald. Îşi terminase tocmai serviciul dintre orele 15 şi 23 la centrul de convalescenţă Hargrove şi se întorcea la casa ei situată de cealaltă parte a lui Trinity Park. Şi-a parcat vechiul Buick în faţa micii ei locuinţe din Thomas Place nr. 2200 formată din două încăperi. Acest lucru se întîmpla la ora 23,15.

Marguerite Oswald era o femeie susceptibilă. Era foarte mîndră de cumpătarea ei, cumpătare cu care îl deprinsese şi pe cel mai tînăr dintre fiii ei, Lee Oswald, în vîrstă de 24 de ani.

Cu toate că Oswald avea un coeficient de inteligenţă ridicat (118), notele pe care le primea nu oglindeau acest lucru. La şcoală era printre codaşi şi cam pe la 14 ani a abandonat studiile. Mai tîrziu s-a angajat în infanteria marină. Pentru a-şi bate joc de el, camarazii săi îl numeau „Ozzie iepurele". În corpul infanteriştilor marinei, care are cea mai bună şcoală de tir din lume, soldatul Oswald s-a calificat la San Diego ca trăgător de elită. A fost prima şi singura sa reuşită.

Lee Harvey Oswald avea impresia că este respins de toţi. Încă din copilărie, Oswald era ameninţat de o maladie mintală precisă : paranoia. Paranoicul ajunge să fie posedat de monstruoase resentimente personale şi de o dorinţă de răzbunare oarbă. Astăzi ştim, fără nici o posibilitate de îndoială, că mintea lui Lee Oswald a deraiat în seara zilei de joi 21 noiembrie 1963.

În aceeaşi zi, la ora 16,40, în timp ce soţii Kennedy aterizau la Houston, Lee Oswald îşi termina ziua de lucru şi îi cerea colegului său Wesley Frazier să-l ducă cu vechiul său Chevrolet negru pînă în periferia Irving, unde locuia. Dacă ar fi să dăm crezare amintirilor lui Frazier, Oswald i-a cerut acest lucru la 5 minute după ce aflaseră, din ştirea publicată în prima pagină a ziarului de seară Times Herald, că, a doua zi, cortegiul avea să treacă prin faţa depozitului de cărţi şcolare. În general, Oswald pleca la soţia sa vineri, pentru week-end. Or, nu era decît joi.

— De ce te întorci acasă astăzi ? l-a întrebat Frazier.

— Vreau să caut galerii pentru perdele, i-a explicat Oswald. Ştii... pentru apartamentul meu.

La un moment dat, fără îndoială în cursul după-amiezii, Oswald se strecurase în sala de expediţie a depozitului de cărţi şi fabricase o pungă din hîrtie de ambalaj, pentru a putea ascunde o puşcă Mannlicher-Carcano de 6,5 mm cu închizător mobil. În iarna precedentă, sub pseudonimul „A. Hidell" trimisese un bon de comandă decupat din „American Rifleman" şi un mandat de 21,45 dolari firmei Klein's Sporting Goods Company, la Chicago. Primise în schimb, la 20 martie, o puşcă cu seria C-2766 şi cu un vizor telescopic nr. 4, la cutia poştală 2915 din Dallas. Sub acelaşi nume comandase şi un revolver Smith & Wesson 38. Revolverul se afla în camera sa mobilată, la Dallas, iar puşca era ascunsă într-o pătură maro şi verde care, împreună cu mai multe rănite de infanterist al marinei, conţinînd efectele sale personale, erau depozitate în garajul supraîncărcat al lui Ruth R. Paine, pe a 5-a Stradă Vest din Irving, nr. 2515, la doi paşi de Frazier.

Oswald se întorcea acasă pentru a lua arma. Precedenta sa convorbire cu Frazier, care survenise imediat după ce aflase că preşedintele avea să se afle a doua zi la prînz în bătaia puştii cuiva aflat în depozitul de cărţi, nu lasă nici o îndoială asupra faptului că a existat o legătură între aceste două elemente. Avem, totuşi, toate motivele să credem că, în acel moment, nu se hotărîse încă definitiv. Comportarea sa la sosirea în Irving lasă să se presupună că ar fi fost nevoie de foarte puţin pentru a-l face să-şi schimbe părerea. Oricît îl invidia Oswald pe preşedinte, personalitatea lui John Kennedy nu a stat niciodată în centrul existenţei sale.

Personajul central al vieţii sale era soţia sa, Marina Oswald, care locuia acolo unde se afla şi puşca, pe a 5-a Stradă Vest, la nr. 2515, şi spre ea se îndrepta în primul rînd Lee.

Viaţa conjugală a soţilor Oswald fusese o decepţie.

Se certau, se băteau, şi de obicei ea era aceea care ieşea învingătoare. Drept pedeapsă el era închis în camera de baie, stătea în genunchi, în întuneric, unde plîngea cu amărăciune, în timp ce un întuneric şi mai apăsător îi cuprindea mintea.

Marina se purta odios cu soţul ei. Ea îl înjosea pe Lee. Îndemînarea la tir a lui Oswald ar fi putut stîrni admiraţia soţiei sale. Dar cînd el încercă s-o impresioneze pe Marina trăgînd în generalul Edwin A. Walker, generalul se mişcă şi Lee nu nimeri ţinta. N-a fost prins ; cu două săptămîni mai tîrziu, a părăsit Texasul pentru a-şi lua o slujbă la New-Orleans şi Marina s-a mutat la prietena ei Ruth Paine. Această primă despărţire a fost de scurtă durată, căci soţii Oswald s-au reunit din nou cînd Ruth a condus-o pe Marina şi copilul ei la Louisiana. Corespondenţa schimbată între Ruth şi Marina, publicată în documentele Comisiei Warren, permite să se constate că Marina juca în mod simultan rolul soţiei neînţelese şi pe cel al prietenei îngrijorate.

La sfîrşitul lui septembrie Ruth plecă cu maşina la Marina pentru a o aduce pe aceasta în Texas, împreună cu micuţa June. Căminul lui Lee Oswald era distrus. Niciodată nu posedase mare lucru, dar acum nu mai avea nimic. La 4 octombrie el reveni în Texas, unde se aflau cele două femei. Dar nici una, nici cealaltă nu erau dispuse să-l primească.

În mod aparent, Marina îi spusese lui Ruth totul despre Lee. Întrucît confidenţele sale se refereau pînă şi la secrete conjugale dintre cele mai delicate, era normal să presupună că Marina nu omitea nimic important. De fapt, însă, ea omisese foarte multe. Ea cunoştea pseudonimele soţului său. Acesta îi vorbise despre focul de armă tras împotriva lui Walker, iar ea îl fotografiase ţinînd în mînă carabina Mannlicher-Carcano 6,5

și revolverul 38 Smith & Wesson. Era chiar la curent cu faptul că în garaj era ascunsă o pușcă. Dar despre toate acestea nu-i spusese nimic nici sale prietene, căci aceasta făcea parte din secta quakerilor. Mai tîrziu, dînd ascultare judecătorului Warren, care considerase că este o persoană simpatică, comisia prezidențială avea s-o trateze cu o considerație excepțională.

La 21 noiembrie, la ora 17,25, deci cu vreo 7 ore înainte de sosirea președintelui la Fort Worth, Wesley Frazier l-a lăsat pe Lee la Irving. Marina era singură cu copiii. Ea fu la început uimită văzîndu-și soțul, apoi își manifestă indignarea. Înainte de a veni, el ar fi trebuit să telefoneze pentru a-i cere îngăduința lui Ruth. Lee s-a scuzat vorbind de singurătatea sa, de copii, care îl lipseau foarte mult. Fără încetare, îi repeta Marinei cît de insuportabil este pentru el faptul că ea i-o preferă pe Ruth.

La ora 18,30 Lee se așează la masă împreună cu ele. În timpul mesei, în prezența lui Ruth, vorbi puțin. O dată masa terminată, reîncepu să-și implore soția. Ea îl respinse. Găsise un azil în casa lui Ruth și putea să se descurce prea bine și fără el.

Pentru Oswald, asta însemna sfîrșitul. Nu-i mai rămînea nimic, nici măcar mîndria. După cum a relatat mai tîrziu Marina, „a încetat atunci să mai vorbească și s-a așezat să privească programul de televiziune, după care s-a dus la culcare". La un moment dat, Marina a văzut că urmărea la televiziune un film vechi din ultimul război, cu scene de luptă. În aparență, era fascinat de micul ecran. În realitate însă era pe cale să înnebunească. Nebunia nu lovește dintr-o dată. Boala lui Lee Oswald se dezvolta încă de la nașterea sa. Este indiscutabil că influența mamei sale este în mare parte răspunzătoare de slăbiciunile lui. Totuși, șocul provocat de confruntarea cu soția sa la 21 noiembrie pare să fi avut un efect hotărîtor și, se pare de asemenea, că eclipsa totală a rațiunii sale s-a produs în seara aceea, cu puțin înainte de ora 21, cîteva minute după ce Jacqueline Kennedy își terminase scurta cuvîntare în limba spaniolă la Houston, în timp ce președintele și soția sa traversau holul întesat de lume.

22 noiembrie, ora 7,30 : Kennedy se trezește prost dispus

Marina Oswald s-a trezit înainte de a auzi soneria deșteptătorului, la 6,30. Ea se trezise de două ori pentru copilul cel mic și proasta ei dispoziție din ajun nu se ameliorase. Pentru ultima oară Lee îi declară că vrea să-i cumpere tot ce-și dorește, rochii pentru ea și în special ghetuțe pentru mica June. Marina n-a răspuns. Înainte de a pleca la Dallas, Lee și-a scos verigheta și a lăsat-o într-o mică cupă de porțelan. În ziua aceea, ratatul cronic avea să dovedească că putea să reușească într-o acțiune, că era cu adevărat bărbat și că nu merita disprețul. A lăsat în cameră 187 de dolari în bancnote, păstrînd pentru el numai 15,10 dolari. Cu această sumă nu putea ajunge prea departe, dar știa că nu se duce prea departe.

Plecă deci, luînd cu sine pușca și vizorul telescopic în punga din hîrtie de ambalaj pe care o adusese cu el în ajun de la Dallas. Wesley Frazier îl aștepta în fața casei. Trecînd la volan, Frazier observă pachetul curios plasat pe bancheta din spate.

— Ce ai în acest pachet, Lee? îl întrebă el.

— Galerii pentru perdele, i-a răspuns laconic Oswald.

Era ora 7,25.

Cu cinci minute mai tîrziu, la Fort Worth, valetul șefului statului intră în salonul apartamentului 850 al Hotelului Texas și bătu în ușa camerei.

Spre deosebire de Eisenhower, care prefera să ignoreze ziarele, Kennedy parcurgea în fiecare dimineață principalele cotidiene americane. Cum se afla în turneu politic, dorea să cunoască reacțiile provocate de prima zi a călătoriei. Constată că disputa dintre Connally și Yarborough devenise cea mai importantă știre politică a zilei. Ziarele din Texas îi acordau titlurile cele mai mari și News din Dallas se afla în frunte cu două articole explozive pe prima pagină. „Furtuna controversei politice provoacă vîrtejuri în jurul lui Kennedy aflat în vizită" și „Yarborough îi aduce un afront lui Johnson". În paginile interioare, un al treilea articol era intitulat : „Vizita prezidențială adîncește breșa politică din Texas".

Furios, Kennedy aruncă ziarul, fără să observe pentru moment textul din pagina următoare, încadrat în mod sinistru în negru, ca un anunț mortuar. Sub titlul ironic „Bun venit la Dallas, d-le Kennedy", o organizație care se intitula „Comitetul de cercetare a faptelor din America" — ulterior a ieșit la iveală că un coordonator local al lui John Birch Society și Nelson Bunker Hunt, fiul lui H. L. Hunt, un miliardar texan, erau membrii cei mai importanți ai acestui comitet — punea 12 întrebări provocatoare președintelui.

Articolele pe care Kennedy tocmai le citise îl făcuseră să înțeleagă că încordarea devenea serioasă. Punînd mîna pe telefon, el îi spuse atașatului său Ken O'Donnell că dorește să-l vadă pe senatorul Yarborough în mașina vicepreședintelui și că nu va accepta nici o altă soluție. Ken și Larry O'Brien trebuiau să-i prezinte lui Yarborough următoarea alternativă : sau se urcă în ziua aceea alături de Lyndon, sau va merge pe jos.

Ieșind pe culoar, președintele era încă încruntat. Zărindu-i pe Clint Hill și Muggsy O'Leary din serviciul secret se apropie de ei.

Accesul său de proastă dispoziție trecuse. Văzînd o bătrînă într-un fotoliu cu rotile, s-a oprit pentru a-i spune cîteva cuvinte amabile.

Afară, președintele s-a avîntat vesel în mijlocul mulțimii, fără să țină seama de ploaie. Bill Greer a adus un impermeabil pe care îl ținea deasupra capului lui Kennedy, dar președintele îl dădu deoparte. Rîzînd, el urcă pe platforma camionului care-i servea drept tribună. Dar nu toată lumea era la fel de entuziastă. Hugh Sidey, de la Time, a fost frapat de diferența dintre dispoziția președintelui și cea a vicepreședintelui. Spunîndu-i bună ziua lui Johnson, Sidey observă că răspunsul acestuia reflecta „proasta dispoziție, era automat, mașinal".

Ploaia încetă cînd Wesley Frazier intra în periferiile Dallasului și, înainte de a-și gara mașina la 200 de metri distanță de depozitul de cărți, el opri ștergătoarele de parbrize. Orologiul cu cifre de neon de pe acoperiș arăta că sosiseră la timp și el reduse viteza. Apoi Oswald coborî, nerăbdător, luînd cu sine pachetul. Frazier îl urmă mai încet. Cînd intră în antrepozit, Oswald, care luase ascensorul pentru mărfuri, dispăruse.

Ceea ce a făcut Oswald în timpul celor cîteva minute următoare reprezintă o simplă ipoteză și nu ne putem baza decît pe probe indirecte. Directorul depozitului de cărți, Truly, și-a reamintit ulterior că l-a întîlnit în apropierea unei lăzi cu cărți și că i-a spus bună ziua ; Oswald i-a răspuns ca de obicei : „Bună ziua, domnule". Dar Truly n-a rămas decît cu o impresie vagă și nu-și amintea de pachet. Poate că a confundat scena cu aceea dintr-o altă dimineață și că Lee se urcase de fapt la etajul al V-lea cu ajutorul vreunuia dintre ascensoarele de mărfuri, sau folosind scara interioară din colțul de nord-vest al depozitului de cărți, pentru a-și ascunde arma în apropierea postului de observație pe care și-l alesese.

În această privință, și în multe alte privințe, întîmplarea oarbă acționase în favoarea sa. Întrucît vechea dușumea se îmbîcsise de murdărie, iar Truly observase că s-ar fi putut murdări cărțile depozitate, el dispuse înlocuirea acestei pardoseli printr-un placaj gri. În vederea acestor lucrări, partea de nord, din spatele imobilului, fusese degajată de toate cutiile mai mari. De aceea, partea dinspre sud era un haos de lăzi și cărți. Era ușor ca cineva să se ascundă. În cursul dimineții Oswald își pregăti un post de pîndă, pe o grămadă de lăzi, în colțul de sud-est, de unde putea să-l vadă pe președinte apropiindu-se din față și îndepărtîndu-se spre dreapta. O grămadă de lăzi aveau să-l ascundă pe Oswald ochilor curioșilor instalați în imobilul Dal-Tex, situat în față, de cealaltă parte a lui Houston Street. Alte lăzi aveau să-i servească drept punct de sprijin pentru a ținti, iar altele, drept paravan de care aveau să ricoșeze duliile atunci cînd manevra chiulasa, pentru a trage din nou.

De cealaltă parte a lui Houston Street, Abraham Zapruder intră în birourile întreprinderii sale de confecții la etajul al III-lea al imobilului Dal-Tex.

— Unde este aparatul dv. fotografic ? îl întrebă cu severitate secretara.

— Acasă, răspunse el umil.

Erau prieteni buni și deseori jucau scena patronului hărțuit de secretară.

— Domnule Z..., vă veți înapoia de îndată acasă. Cînd veți mai avea ocazia să faceți un film în culori cu președintele ?

Zapruder protestă slab :

— Sînt prea mic. Nici nu voi putea măcar să mă apropii.

— Nu va fi o prea mare îmbulzeală jos, îi răspunse ea, și văzîndu-l că ezită adăugă cu autoritate : grăbiți-vă. Pentru a vă duce și a reveni nu vă trebuie mai mult de 20 de minute.

Și Zapruder se îndreaptă spre ascensor cu toată viteza scurtelor sale picioare. Era ora 9,23.

John Kennedy : „Aș dori să fac mîine o plimbare călare"

Cu cîteva minute mai tîrziu, la Fort Worth, la micul dejun, gazdele ofereau cadouri : cizme pentru doamna Kennedy, o mare pălărie texană pentru președinte. Ken și Larry, care priveau ceremoniile la televiziune, trecură printr-un moment de mare bucurie. Știau că președintele evitase întotdeauna deghizamentele și se întrebau cum va ieși din această încurcătură. Dar Kennedy pară cu îndemînare lovitura anunțînd că va purta pălăria lui la Washington. Soția sa spera însă că avea s-o poarte mai curînd.

În timp ce el își începea discursul, ea se și gîndea la invitația de a doua zi la ranchul lui Johnson. Lady Bird o rugase să-l întrebe pe președinte dacă dorea ceva în mod deosebit. „Aș dori să fac o plimbare călare", răspunsese el.

Cu toate că nu văzuse niciodată ranchul, dna Kennedy își amintea prea bine de ceea ce îi povestise soțul său despre vizita făcută acolo, la opt zile după alegerea sa ca președinte al S.U.A. Fusese o aventură curioasă și, într-un sens, consternantă. În după-amiaza sosirii lor, vicepreședintele propuse o vînătoare pentru a doua zi în zori. Kennedy considera împușcarea animalelor drept un sport brutal și încercase să scape în mod politicos. Avea oroare să ucidă. Dar cum să explici asemenea scrupule unei gazde amabile ? Era imposibil. Nu ar fi fost înțeles. Johnson l-ar fi considerat fricos și pentru Kennedy acesta era fondul problemei. În calitatea sa de șef al statului, trebuia să-și rezolve singur problema. În plus, Lyndon se încăpățînase. Ținea cu tot dinadinsul să se arate prietenos și o asemenea vînătoare era tot ceea ce putea oferi mai bun ranchul său. Dacă și-ar fi imaginat că invitația sa nu va face plăcere, nu ar fi formulat-o niciodată. Pentru Johnson, lipsa de entuziasm a lui Kennedy reprezenta doar o formă de curtoazie, ca atunci cînd cineva refuză să accepte un al doilea pahar de whisky, sau să repete un fel de mîncare.

Așadar, la 17 noiembrie 1960, la ora 6 dimineața, ei ieșiseră pe marea poartă a ranchului. Johnson purta o pălărie de cowboy și o veche haină de piele. Kennedy era îmbrăcat în haină de sport și pantaloni de flanelă gri. A țintit, nu reprezenta după părerea sa o ispravă deosebită. Dar la vînătoare nu asta e totul. Există ceva în plus, o fracțiune de secundă care pentru vînători este teribilă : momentul cînd vînătorul și prada sa stau față în față. În acel moment, John F. Kennedy țintise și privise în față cerbul căruia avea să-i ia viața. Era angajat : nu trebuia să ezite. Trase și se înapoie grabnic la mașină. Dar niciodată n-a putut să alunge această amintire. Moartea animalului îl obsedase și, ulterior, evocase această clipă și soției sale, pentru a scăpa de obsesie.

„A fost o noapte grozav de potrivită pentru a asasina un președinte"

Dar lucrurile nu se opriseră aici. În primele zile ale noului guvern, Lyndon pusese să se monteze trofeul și anume nu numai coarnele, ci întregul cap, și, într-o dimineață, după micul dejun, traversase cu pași mari peluza din partea de sud a Casei Albe, cu trofeul sub braț. De ce să nu aranjeze trofeul pe peretele biroului, îi sugerase el președintelui. Kennedy se prefăcuse a fi interesat, dar era dezgustat. După plecarea vicepreședintelui, ceru ca trofeul

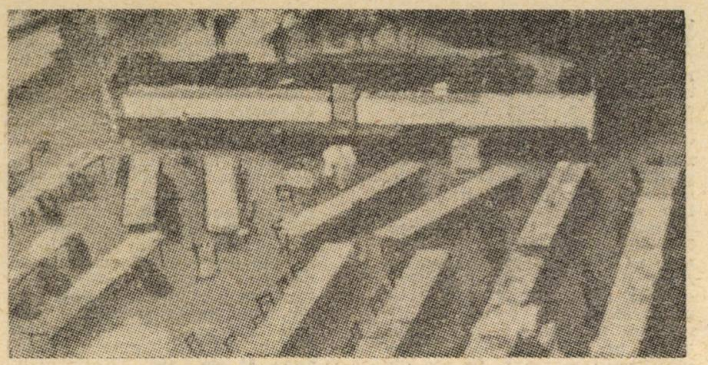

Dallas. Banchetul de la Trade Mart nu va mai avea loc

să fie pus deoparte şi uitat. Dar el nu fusese uitat. Lyndon telefonă cu jovialitate din birourile sale din faţa Casei Albe. Unde era capul cerbului ? Vorbea de el mereu şi mereu. Pînă la urmă, trofeul, ca orice cadou refuzat cu încăpăţînare, deveni o problemă importantă şi, din nou, Kennedy cedă. Trofeul fu agăţat, dar nu în biroul oval ci în sala vecină. Preşedintele acordase o favoare (o favoare foarte mare, dar numai doamna Kennedy ştia acest lucru), şi vicepreşedintele său era sincer fericit. A da şi a primi ; a cîştiga puţin, a pierde puţin ; aşa impunea strategia funcţiei publice.

Una dintre glumele favorite ale lui Kennedy, pe care îi plăcea s-o spună prietenilor săi, suna aşa : sînt trei lucruri în lume cărora li se exagerează importanţa : Texasul, F.B.I.-ul şi capetele de cerb împăiate.

Doamna Kennedy hotărî să-şi reafirme intenţia de a participa la toate turneele politice. Preşedintele era la telefon şi îl convoca pe O'Donnell.

O'Donnell îi rezervase însă preşedintelui o surpriză. În timp ce Kennedy îşi ţinea cuvîntarea în sala de bar, Kilduff răsfoise ziarul News din Dallas, descoperise neplăcutul text provocator şi-l adusese imediat lui O'Donnell. Kennedy îl vedea acum pentru prima oară. El citi fiecare cuvînt, cu faţa întunecată, şi i-l întinse lui Jackie. Veselia acesteia dispăru. Era dezgustată. Preşedintele murmură :

— Ştii, astăzi intrăm în ţara acestor ţicniţi.

Kennedy parcurgea camera în lung şi în lat. La un moment dat se opri brusc în faţa soţiei sale.

— Ştii, noaptea trecută ar fi fost grozav de potrivită pentru a asasina un preşedinte.

Vorbise pe un ton indiferent şi ea nu-i acordă prea multă atenţie. Era felul lui de a înlătura impresia neplăcută lăsată de ziar.

— Vorbesc serios, îi spuse el, dezvoltîndu-şi prima impresie. Ploua, era noapte şi noi doi eram îmbrînciţi de colo, colo. Închipuieşte-ţi că cineva ar fi avut un revolver într-o servietă.

Făcu un gest sugestiv, îndreptîndu-şi indexul spre zid şi îndoindu-şi degetul mare pentru a imita un trăgător.

— Apoi, ar fi putut lăsa să cadă arma şi servieta (se prefăcu că le lasă să scape şi se răsuci brusc, aplecîndu-se) şi să se amestece în mulţime.

Jacqueline Kennedy : „Ah, cum aş dori să se pună capota de plastic !"

Imediat după această secvenţă à la James Bond, sosi Lyndon Johnson. Îl însoţeau sora sa şi cumnatul său, domnul şi doamna Birge Alexander; ei doreau să strîngă mîna unui preşedinte. Lyndon îi prezentă, apoi, respectuos ca de obicei, se retrase discret făcîndu-le semn să-l urmeze. Dar această vizită îi reamintise lui Kennedy tendinţele fratricide din partid ; preşedintele îi ordonă lui Ken să-i cheme imediat pe Larry, pentru a-i spune că Yarborough trebuia să se urce în maşina vicepreşedintelui, chiar dacă pentru aceasta ar fi fost nevoie să fie luat cu sila şi aşezat pe bancheta din spate a automobilului. La sfîrşitul comunicării, el smulse aparatul din mîinile lui O'Donnell şi-i spuse lui O'Brien, insistînd asupra fiecărui cuvînt :

— Obligaţi-l să urce în maşina aceea !

Ken îl părăsi pentru a se întîlni cu Larry, iar Jacqueline Kennedy examină cerul încă nesigur.

— Ah, cum aş dori să se pună capota de plastic ! spuse ea.

Dar problema fusese rezolvată, împotriva dorinţei sale, în acelaşi moment. Preşedintele, prevăzînd o înseninare, se schimba în camera sa, punîndu-şi un costum uşor. El avea intuiţia că vremea avea să fie frumoasă şi caldă. La capătul culoarului, O'Donnell îi telefona lui Roy Kellerman. Pe alt fir, Kellerman vorbea cu inspectorii Sorrels şi Lawson care aşteptau la Dallas. Ei se aflau la Love Field cu capota de plastic. Urmau s-o instaleze ? Ken întrebă cum se prezentau lucrurile acolo şi Roy transmise întrebarea mai departe. Biroul meteorologic nu se pronunţa şi News din Dallas anunţa ploaie, dar Sorrels era sigur că vîntul avea să alunge norii spre est.

— Dacă e senin şi nu plouă, nu puneţi capota, spuse O'Donnell.

Bătură cu toţii în lemn. Aşteptîndu-l pe Yarborough în faţa hotelului, O'Donnell şi O'Brien priveau cu îngrijorare norii. În curînd se liniştiră ; în depărtare apăruse la orizont o fîşie de lumină galbenă. O'Donnell scoase un profund suspin de uşurare. Nu va fi nevoie de capota de plastic. O'Brien îi făcu semn cu ochiul :

— Un adevărat timp Kennedy.

Cortegiul pentru Carswell era gata. Maşinile presei se umpluseră devreme, căci nici un ziarist nu voia să piardă spectacolul Yarborough. Senatorul sosi cufundat în gînduri. O'Brien se repezi la el şi-i spuse grabnic :

— Am dori să vă schimbaţi hotărîrea, d-le senator. Preşedintele ar fi foarte fericit dacă aţi urca alături de vicepreşedinte.

Yarborough, încăpăţînat, era pe cale să facă un semn negativ cu capul ; O'Brien se întoarse spre maşinile presei.

— Ne pîndesc, ştiţi prea bine. Este, pentru ei, ştirea esenţială.

Senatorul îi replică :

— Aş fi mîndru să le vorbesc despre dovezile care atestă popularitatea preşedintelui, Larry.

Ridică ochii. Nu reuşise. Larry nu se mişcase din loc.

— Ascultă, îi spuse Yarborough. Voi face o declaraţie.

— Puteţi face o declaraţie de 10 000 de cuvinte, dar nimic nu va fi mai convingător decît locul pe care-l veţi ocupa în această maşină.

Cu coada ochiului, îl văzu pe Johnson ieşind din hotel. Era ora 10,40. Toată lumea era gata de plecare. Pe neaşteptate, Yarborough capitulă.

— Pe cinstea mea, dacă se ţine atît de mult la acest lucru, suspină el resemnat.

— Este foarte important, îl asigură O'Brien, şi întorcîndu-se spre Johnson îi murmură : senatorul se va urca în maşina dv.

— Perfect, răspunse încet vicepreşedintele.

Urmă un incident de operă bufă. O'Brien îi escortă pînă la maşină ; Yarborough se afla în spatele şoferului, lady Bird la mijloc şi Lyndon la dreapta. În momentul în care Larry era pe punctul să închidă portiera din partea unde se afla senatorul, un membru al Comitetului naţional democrat apăru împreună cu Nellie Connally. Lincolnul de cinci locuri rezervat preşedintelui pentru traseul pînă la aeroport nu-i putea lua decît pe soţii Kennedy, pe guvernator şi pe Greer din serviciul secret, care conducea. Soţia guvernatorului trebuia să se urce într-o altă maşină. În cele din urmă ea fu plasată în spate, alături de Johnson. Era însă o maşină de cinci locuri în care se puteau aşeza în spate numai trei persoane. Vicepreşedintele şi dna Johnson se strînseră pentru a face loc noii venite şi Yarborough, aflat în partea opusă lui Nellie, fu aproape aruncat afară. Profitînd de această ocazie nesperată, senatorul se lăsă să alunece de pe scaunul său pentru a ajunge pe trotuar. Larry era consternat. Se gîndea cu amărăciune : „Totul a ieşit pe dos". Cu energia disperării, blocă umerii largi ai senatorului cu şoldurile sale solide, în timp ce unul din colaboratorii săi o trăgea pe Nellie şi o plasa pe scaunul din faţă. Perplexă, soţia guvernatorului se trezi instalată între şoferul poliţiei şi Rufus Youngblood.

La Love Field, aerodromul din Dallas, fuseseră luate cele mai severe măsuri de precauţiune. Poliţişti înarmaţi se aflau pe acoperişul aerogării şi un inspector mai în vîrstă alunga un fotograf, împingîndu-l dincolo de cordoane. Mulţimea semăna cu orice altă mulţime entuziastă. Oamenii păreau să fie cu toţii texani tipici, foarte dispuşi să-i ofere lui Kennedy cea mai zgomotoasă primire după San Antonio.

Nu era însă prea simplu. La San Antonio, întregul oraş venise în întîmpinarea preşedintelui. Numai liberalii se înşirau de-a lungul drumului pe care avea să-l parcurgă cortegiul. Un grup de copii, care profitaseră de ocazie pentru a lipsi de la şcoală, agitau un steag american şi o lozincă curajoasă : „Îl iubim pe Jack" ; un băieţel negru agita un dreptunghi de carton pe care se citea : „Ura, J.F.K. !" Prin număr şi prin zgomotul produs, liberalii ţineau să depăşească mulţimile de la Houston şi de la Fort Worth. Însuşi faptul că fuseseră înfrînţi cu prilejul alegerilor din Dallas, că fuseseră alungaţi din majoritate şi dispreţuiţi de personalităţile cele mai puternice ale oraşului, părea să le fi stimulat ardoarea. Dar nu era vocea Dallasului. Henry Gonzales observă că oamenii începeau să facă semne de salut cu mîna, apoi se întorceau şi priveau cu îngrijorare peste umăr.

Cei 12 membri ai Comitetului oficial de primire oglindeau particularităţile Dallasului. Nu exista printre ei nici măcar un reprezentant al sindicatelor, lucru cu totul neobişnuit, ţinînd seama că era vorba de a întîmpina un preşedinte democrat. Sindicatele locale doriseră mult să ia parte la ceremonii, la sosire şi la dejun, dar, după o serie de întrevederi exasperante cu republicanii şi cu democraţii de dreapta, trebuiseră să renunţe. Delegaţia care-l aştepta pe preşedinte era compusă din 9 republicani, doi sudişti şi un singur liberal — Berefoot Sanders. Primul om care s-a îndreptat spre ei a fost nu preşedintele, ci guvernatorul Connally. Guvernatorul încălca prin aceasta în mod flagrant protocolul, dar în fond era vorba de echipa sa, bine triată, şi el însuşi era omul acestor persoane. Guvernatorul democrat era un erou local.

Kennedy a pus piciorul pe prima treaptă a pasarelei, în timp ce dintr-o singură privire evaluă proporţiile publicului. Doamna Kennedy a apărut alături de el. În josul treptelor, soţii Johnson aşteptau cu răbdare de cinci minute. Pentru a patra oară în mai puţin de 24 de ore ei îi primeau pe soţii Kennedy într-un nou oraş, în stilul lor care părea a spune : „Cît de dragăuţi sînteţi că aţi venit" şi cele două perechi se simţeau cam ridicole. Aveau să mai urmeze încă două aterizări asemănătoare în timpul zilei, la baza aeriană de la Bergstrom şi la ranchul lui Johnson. Lyndon privi spre Jackie, ridică în mod comic din umeri ca pentru a spune că totul era absurd, şi ea izbucni în rîs.

O dată dispersat comitetul de primire, activitatea la Dallas a vicepreşedintelui era încheiată. Urma să-şi repete numărul la ora 15,15, cu prilejul sosirii la Bergstrom. Spectatorii masaţi de cealaltă parte a barierei de fier se aflau cu toţii acolo pentru preşedinte. Johnson se apropie, apoi o conduse pe lady Bird spre maşina decapotabilă. Johnson era atît de deprimat de cearta persistentă din sînul partidului local încît dădu drumul aparatului de radio de la tabloul de bord cu toată amploarea, pentru a acoperi zgomotul mulţimii.

La barieră, masivul Roy Kellerman se ţinea scai de preşedinte, examinînd feţele, aparatele de fotografiat şi de

filmat. Un ziarist local i-a spus unui corespondent din Washington :

— Poliția din Dallas a înțeles lecția. Cînd Kennedy va ieși de aici, nu va lăsa pe nimeni să se apropie de el la mai puțin de patru metri.

Ronnie Dugger, de la Texas Observer, notă în carnetul său : „Kennedy vrea să ne demonstreze că nu îi este teamă".

În momentul pornirii cortegiului s-a produs o busculadă, și dr. Burkley s-a pomenit într-una din mașinile din coada cortegiului. Medicului îi păsa prea puțin de considerentele protocolare, dar îi spuse Evelynei Lincoln, secretara președintelui :

— Nu văd de ce nu aș putea fi plasat în mașina din fruntea cortegiului. Nu mi-ar păsa nici dacă aș sta pe genunchii unui agent.

Desigur, nu exista decît o șansă la mie ca serviciile lui să fie necesare. Dar această șansă infimă reprezenta singura rațiune a prezenței dr-ului Burkley.

Ora 11,55 : la fereastra sa, Oswald părea împietrit ca o statuie

Echipa care monta parchetul lucrase toată dimineața în partea degajată a etajului al V-lea al depozitului de cărți școlare din Texas. Venise momentul pauzei de prînz, al sandviciurilor și apoi al spectacolului din fața porții.

Sentimentele erau împărțite. Funcționarii depozitului de cărți manifestau puțină simpatie pentru atitudinea tradițională a președintelui privind egalitatea în drepturi a negrilor. Roy Truly, care nu credea în amestecul raselor, avea să spună mai tîrziu că se îndoia că „jumătate din oamenii săi ar fi ieșit să vadă cortegiul dacă nu ar fi fost ora prînzului". El a adăugat : „Cu excepția negrilor mei, ceilalți sînt conservatori ca și mine, ca majoritatea texanilor". Oricum însă, un spectacol este un spectacol. Cu un sfert de oră înainte de prînz, funcționarii au coborît la parter cu cele două ascensoare vechi ale imobilului. Cum treceau pe la etajul al IV-lea, Charles Givens l-a observat pe Lee Oswald, care-i privea coborînd în fața grilajului de la etajul IV. Plecarea lor lăsa etajele superioare neocupate. De fapt, partea superioară a antrepozitului corespundea acum definiției pe care serviciul secret o da ascunzătorii clasice a unui trăgător ; era o clădire goală.

Totuși, nici un asasin potențial nu poate fi sigur că nu va fi surprins de cineva care, trecînd din întîmplare, și-ar putea aminti ulterior că l-a văzut pe ucigaș la fața locului. Cu Oswald așa s-a și întîmplat. Givens și-a dat seama că-și lăsase țigările în buzunarul hainei. Urcînd din nou, îl zări pe Oswald la etajul V.

— Ei, se miră el, nu cobori ? Este ora prînzului.

— Nu, domnule, răspunse Oswald mereu respectuos.

Poate pentru a înlătura bănuielile, mai probabil însă pentru a-și pregăti fuga, el adăugă :

— Cînd ajungeți jos, vă rog să închideți bine ușa ascensorului.

El se referea la ascensorul din partea de vest, care putea fi chemat de sus cînd ușa era închisă.

— De acord, i-a răspuns Givens.

Acum, Oswald era singur, dispunînd de o jumătate de oră pentru ultimele pregătiri. Charles Givens a coborît și și-a dat seama că nu poate închide grilajul ascensorului din aripa de vest. Cabina nu era acolo. Ea era oprită undeva, la vreunul dintre etaje. Givens se îndepărtă, fără să se mai gîndească la acest lucru. Dacă amintirile sale sînt exacte, era ora 11,55.

20 de minute mai tîrziu, în fața depozitului de cărți, Roy Truly și funcționarii săi așteptau să audă zgomotul motocicletelor. În acel moment, un agent de poliție atent, care ar fi putut să schimbe cursul evenimentelor. Căci Lee Oswald se afla acum în poziție de tragere, perfect vizibil de jos. Un tînăr numit Arnold Rowland, cunoscător în materie de pușți, privea de pe trotuar împreună cu soția sa, la ora 12,14. El a văzut silueta lui Oswald la fereastră, ținînd în mîini ceea ce părea să fie o pușcă echipată cu un vizor telescopic. Una din mîinile lui Oswald era pe crosă, cealaltă pe țeavă. Un agent din poliție se afla la patru metri de Rowland, dar acestuia nu i-a venit nici un moment ideea să-i atragă atenția. Presupunînd că Oswald se afla acolo pentru a-l apăra pe președinte, el îi spuse soției sale :

— Vrei să vezi un agent al serviciului secret ?

— Unde anume ? întrebă ea.

— În imobilul acela.

Robert Edwards și Ronald Fischer, de la biroul cantonal de contabilitate, așteptau de la prînz pe trotuarul estic al lui Houston Street. Deodată, Edwards întinse brațul arătînd cu degetul :

— Privește-l pe tipul acela !

Fischer privi în direcția degetului. Arma era ascunsă privirilor ; ceea ce îi atrăsese atenția lui Edwards era atitudinea lui Oswald. Fischer recunoscu că era bizară. Oswald era transfigurat, cu capul întors spre dreapta, de partea opusă lui Main Street. Fischer avu impresia „că nu se mișca de loc, nu clipea din ochi, era împietrit ca o statuie".

Martorul ocular Howard L. Brennan, instalator, sosise în piață la ora 12,17 — orologiul de pe acoperișul depozitului de cărți permite să se indice momentul precis — și se instalase pe micul parapet de ciment, înalt de un metru, de la marginea scuarului, în fața porții antrepozitului. Brennan se afla cu 40 de metri mai jos de Oswald. În plin soare, el își șterse fruntea cu mîneca cămășii de lucru, apoi își ridică ochii în speranța că pe firma Hertz s-ar afla și un termometru care să-i indice temperatura. Dar de unde se afla el, nu vedea prea bine. Privirea sa căzu din nou pe etajul superior al antrepozitului, pe obrazul crispat al lui Oswald, pe care acum îl vedea din profil. Și el se întrebă de ce stă acest tînăr într-o poziție perfect imobilă.

„Dumnezeule, strigă Yarborough, au tras în președinte !"

Dinspre Main Street se auzeau aclamații. Brennan, Rowland, Edwards și Fischer uitară de silueta bizară de la fereastra din susul clădirii. Edwards strigă :

— Iată-i !

Cînd la ora 12,28 cortegiul ajunse la încrucișarea dintre Main Street și Market Street, Yarborough își spuse că oricine ar fi putut să lase să cadă un ghiveci de flori peste soții Kennedy, de la un etaj superior.

La încrucișarea Houston-Elm, inspectorul Sorrels anunță prin radio că vor sosi la Trade Mart în cinci minute. Apoi, inspectorul Lawson examină în mod automat viaductul. Sus se aflau muncitori ai căilor ferate, ceea ce constituia o greșeală din punct de vedere al securității. El semnală în mod frenetic unui agent de poliție să degajeze sectorul, dar agentul nu înțelese nimic.

După un viraj dificil, Greer începu să se destindă. Momentul de încordare trecuse. Apoi îi observă și el pe lucrătorii de la căile ferate. Perplex, examină strada necunoscută pentru a vedea dacă avea posibilitatea să frîneze în ultimul moment, în caz de nevoie, și să-l conducă pe președinte sub partea liberă a viaductului. În acel moment, Lincolnul trecea sub un mare arbore, care îl ascunse pentru o clipă pe Kennedy vizorului de la fereastra de la etajul V. Abe Zapruder, aplecat peste obiectivul său Zoomar, filma mașina prezidențială care venea spre el. Nellie arătă viaductul și îi spuse lui Jackie :

— Am ajuns aproape. E imediat după asta.

Jackie se gîndea cît de plăcută va fi răcoarea tunelului. Împrejur totul părea liniștit. Ea se întoarse spre stînga pentru a saluta cu mîna.

Pe scaunul din față al mașinii de urmărire, Emory Roberts chemă Trade Mart prin radio.

— Halfback către Base. Cinci minute pînă la destinație.

În carnetul său el notă : „12,35. Președintele Kennedy sosește la Trade Mart".

În mașina presei, Kilduff, citind greșit inscripția de pe ușa antrepozitului, îl întrebă pe Merriman Smith, un ziarist din Washington :

— Ce dracu înseamnă un „repozit de cărți" ?

Pe Main Street, Evelyn Lincoln spunea :

— Gîndiți-vă, am traversat tot Dallasul și nu s-a produs nici o singură manifestație !

Lincolnul înainta cu 17,5 km pe oră. Depăși arborele. Zapruder își întorcea încet aparatul fotografic spre dreapta, fiind astfel pe cale să fotografieze spatele unui panou de semnalizare. Pentru moment, întreaga mașină era ascunsă privirii lui. Ea era însă perfect vizibilă de la fereastra celui de-al V-lea etaj. Trecuse de ultima ramură a copacului.

Un băiețel de cinci ani, fiul lui Charles Brend, unul dintre spectatori, ridică mîna. Președintele îi surîse afectuos și ridică mîna pentru a răspunde la salut.

Se auzi o detunătură bruscă și spartă.

Majoritatea vînătorilor din cortegiu — Sorrels, Connally, Yarborough, Gonzales, Albert Thomas — recunoscură pe loc că este zgomotul unei împușcături. Dar printre membrii serviciilor Casei Albe domnea confuzia. Agenții nu erau obișnuiți cu efectele bizare provocate de ecoul unei împușcături printre construcții necunoscute. Lawson Kellerman, Greer, Ready și Hill credeau cu toții că explodase o petardă. Numai cînd îl văzu pe președinte prăbușindu-se și ducîndu-și mîna la gît, Clint Hill, ale cărui reflexe erau extraordinare, sări din Halbak — numele mașinii următoare în codul serviciului secret — și se repezi spre SS 100 X. În aceste cîteva secunde, reflexele agenților care se aflau cel mai aproape de președinte aveau o însemnătate crucială. Există teste care măsoară rapiditatea reflexelor și oricărui pilot de avion cu reacție, care nu reușește la una din aceste încercări, i se refuză în mod irevocabil dreptul de a zbura. Dar agenții de pază ai președintelui nu erau obligați să se supună unor asemenea probe.

În plus, reflexele unui om se tocesc cu vîrsta și modul de viață trepidant le poate încetini și mai mult. Ritmul de viață al serviciului secret avea un caracter demential. Oamenii cu posturi la Casa Albă făceau, în medie, între 50 și 80 de ore suplimentare pe lună. „La 40 de ani, spuneau ei, un om din această echipă este bătrîn". Totuși, tradiția Serviciului încredința tocmai celor mai vechi posturile cele mai apropiate de Kennedy. Greer, șoferul președintelui, avea 54 de ani. Kellerman, care stătea lîngă Greer, avea 48. Ambii ar fi fost în măsură să accelereze după primul foc de armă, dar în timpul primelor cinci secunde teribile au rămas amîndoi imobili.

În mașina vicepreședintelui, Yarborough avu senzația că simte un miros de praf de pușcă.

— Dumnezeule! strigă el. Au tras în președinte.

Yarborough se aruncă peste spetează spre Johnson.

În mașina Casei Albe, doctorul Burkley privea distrat vitrinele magazinelor. Medicul președintelui nu auzise nimic. Se afla prea departe.

Președintele era rănit, dar nu mortal. Un glonte de 6,5 mm pătrunsese prin ceafă, îi rănise plămînul drept, îi sfărîmase laringele și ieșise prin gît, sfîșiind nodul cravatei.

În vara anului 1966, un fost student al Universității Cornell a publicat o carte în care sugerează că primul glonte a urmat o traiectorie diferită. A făcut acest lucru pentru a lăsa să se înțeleagă că un al doilea asasin l-ar fi ajutat pe Oswald. Problema a fost rezolvată datorită fotografiilor și radiografiilor făcute din toate unghiurile posibile cu prilejul autopsiei. Robert Kennedy a hotărît că aceste documente sînt prea oribile pentru a putea fi arătate, indiferent cui, chiar istoricilor, înainte de 1971. El le-a remis Arhivelor Naționale, impunînd această restricție. Deși nu am văzut aceste plăci radiografice, am interogat trei persoane deosebit de calificate, care le-au examinat înainte ca ele să fi fost puse sub sigiliu. Nici una din cele trei persoane nu le cunoaște pe celelalte două, dar toate trei au făcut relatări identice despre ceea ce au putut constata cu ajutorul acestor clișee. Radiografiile nu indică nici un loc de intrare a unui glonte „sub umăr" (așa cum pretinde fostul student). Se poate admite că radiografiile unor proiectile active care traversează țesuturi moi sînt greu de descifrat. Totuși, în acest caz, există fotografii care arată că rana era la gît. În sfîrșit, amintirile tuturor medicilor prezenți la autopsie, inclusiv medicul personal al președintelui, concordă în unanimitate cu această dovadă indiscutabilă.

Urmîndu-și drumul, glontele străbate spatele guvernatorului Connally, pieptul acestuia, încheietura mîinii drepte și coapsa stîngă, cu toate că guvernatorul, reacționînd cu întîrziere, nu-și dăduse încă seama de acest lucru.

Capitolul următor al cărții se ocupă de primele măsuri luate după moartea președintelui și de atmosfera din spitalul de la Dallas

puncte de vedere

THE TIMES

Nr. 56843 LONDRA

Arthur SCHLESINGER

CE PIERDEM ÎN VIETNAM

ATENȚIA exclusivă pe care o acordăm războiului din Vietnam ne costă îngrozitor de mult. În politica internă, deoarece Vietnamul înghite peste 1 500 000 000 dolari pe lună, orice activitate este pe punctul de a înceta. Lyndon Johnson era pe cale să ocupe în istorie un loc de mare președinte pentru viziunea Marii Societăți ; dar în prezent, exceptînd gesturi simbolice, Marea Societate a murit.

Lupta pentru posibilități egale pentru negri, războiul împotriva sărăciei, lupta pentru salvarea orașelor, îmbunătățirea școlilor noastre — toate trebuie să fie lăsate de o parte de dragul războiului din Vietnam. Iar războiul are efecte secundare urîte : inflație, dezamăgire, indignare, proteste, panică, dezbinări în cadrul comunității naționale, prevestiri de mccarthysm.

Opinia publică americană, ne spune sondajul efectuat de Louis Harris, „devine tot mai combativă în privința războiului din Vietnam și dorește tot mai mult să se termine cu el". Fără îndoială așa stau lucrurile : teama de un impas fără speranță în Asia de sud-est a dat naștere dorinței de soluții drastice. Nu se mai pune numai problema uliilor contra porumbeilor, dar și aceea a oamenilor care devin simultan ulii și porumbei și afirmă, asemenea senatorului Russell, că „trebuie să cîștigăm — sau să plecăm din Vietnam".

Primele victime ale dorinței frenetice ca războiul să nu ia sfîrșit vor fi probabil moderația și rațiunea noastră. Și, pe măsură ce frenezia se intensifică, ea ar putea să aducă cu sine o nouă punere la încercare a credinței în libertate. Ultima încercare de acest fel s-a produs în urmă cu 15 ani. Cei mai vîrstnici dintre noi își pot reaminti haosul — atît de absurd privind retrospectiv — provocat pe atunci de un singur senator în activitatea guvernului nostru și în atmosfera societății noastre. Deși era fără îndoială talentat ca demagog, nu numai calitatea demagogiei sale i-a dat senatorului McCarthy influența de care s-a bucurat. Această influență se explică prin faptul că demagogia sa a incitat ostilități și dezamăgiri puternice în rîndurile poporului american, ostilități și dezamăgiri provocate, în special de participarea noastră la războiul din Coreea.

Războiul din Vietnam ne impune un preț greu pe plan intern. El impune un preț greu și pe plan extern. Potrivit oricărei evaluări realiste, Europa occidentală și America Latină prezintă mult mai multă importanță pentru S.U.A. decît Asia de sud-est. Totuși obsesia Vietnamului a compromis politica noastră și a slăbit poziția noastră în aceste două regiuni vitale. În Europa, de pildă, televiziunea a adus ororile războiului din Vietnam sub ochii opiniei publice ; și mulți europeni — poate majoritatea — au fost de acord cu generalul de Gaulle atunci cînd a spus : „Considerăm că este cu totul detestabil ca o țară mică să fie bombardată de o țară foarte mare". Rezultatul a fost apariția unei forme noi de antiamericanism, emoțional mai degrabă decît ideologic, ducînd la o serioasă înstrăinare a Europei de America.

În același timp, războiul din Vietnam a întunecat speranța, odinioară destul de promițătoare, de progrese spre o destindere. Mai presus de toate, războiul ne-a înstrăinat de viitor. Căci viitorul tuturor țărilor, dezvoltate sau slab dezvoltate, depinde de tineretul lor — de tinerii lor avocați, politicieni, oa-

→

Hanoi. În cadrul unei conferințe de presă, membri ai „Tribunalului Russell" expun concluziile anchetei întreprinse

REFLECTOR

O ȚARĂ FANTEZISTĂ

În sudul depărtat al S.U.A., în Dixieland, dna Lurleen Wallace a depus jurămîntul ca guvernator al statului Alabama și a promis în mod ferm alegătorilor ei alți patru ani de iluzionism.

Președintele Johnson, Curtea Supremă și Congresul au fost avertizați în modul cuvenit. Dacă vor insista să trateze Alabama ca pe unul din cele 50 de state ale unei uniuni indisolubile în care legile S.U.A. urmează să fie respectate, ei bine, excelența sa guvernatorul va răspunde forței prin forță. Poate că guvernul S.U.A. dispune de un sistem militar puternic, dar Alabama are pe soțul guvernatorului, George, care posedă un pumn (verbal) puternic.

În 1962, George Wallace a promis că „va sta în poarta universității" și va împiedica intrarea studenților negri. El a fost ales și negrii au intrat în Universitatea din Alabama. În urmă cu patru ani, cu prilejul instalării sale, a strigat : „Segregație pentru totdeauna". În prezent, multe din localurile publice din Alabama sînt desegregate, iar la Tuskegee, nu departe de capitala statului, a fost ales primul șerif negru din acest secol. Acum, dna Wallace promite că „va rezista" hotărîrii ministerului sănătății, învățămîntului și bunăstării de a suspenda alocarea de fonduri federale dacă statul Alabama nu se va supune prevederilor privind desegregația.

Probabil că familia Wallace își va putea permite să respecte simulacrul de rezistență atîta timp cît alegătorii din Alabama o aprobă la urne. Nu este în interesul acestei familii să le spună tinerilor îmbrăcați în uniformele cenușii ale Confederației (uniformele sudiștilor în războiul de secesiune — n.t.) sau părinților lor care flutură steagurile Confederației că suveranitatea statului este un vis care a apus în urmă cu un secol la Appomattox (unde trupele sudiste au capitulat în războiul de secesiune — n.t.). În țara fanteziei politicii sudiste nu e rentabil să privești în față realitatea. Clienții preferă să scandeze : „Priviți în urmă ! Priviți în urmă !"

Deci, în sudul depărtat, în Dixieland, spectacolul continuă.

(După The New York Times, nr. 39807)

SCOPUL „AJUTORULUI"

Ajutorul american nu contribuie la altceva decît la prăbușirea țărilor slab dezvoltate. De altfel, nu putem indica nici o țară slab dezvoltată care s-a putut folosi de acest ajutor. Așa ceva nu există... Scopul ajutorului american poate fi rezumat astfel :

— contribuie la comerțul de devize american ;

— contribuie la plasarea surplusului de produse americane ;

— contribuie la procurarea de materiale strategice pentru S.U.A. ;

— contribuie la acoperirea cheltuielilor externe ale S.U.A.

În schimbul „ajutorului", americanii intervin în afacerile interne ale țării ; ei ajung pînă acolo încît determină chiar și schimbarea primilor miniștri care nu le sînt pe plac.

Nici o țară slab dezvoltată nu se poate dezvolta cu ajutorul american. Ajutorul american aduce cu sine amestecul în problemele politice și economice ale țării. Acest amestec nu contribuie la dezvoltarea țărilor slab dezvoltate. Dimpotrivă, interesele acestor țări sînt subordonate intereselor americane.

Iată care este politica pe care o duc americanii de ani de zile în Turcia.

(Din Cumhuriyet)

meni de știință, ingineri, profesori, membri de sindicate. Aceștia sînt tocmai tinerii care privesc astăzi orientarea noastră în Vietnam cu nedumerire, ură și dispreț.

La Washington este din nou la modă să se minimalizeze această consecință a politicii noastre în Vietnam, să se treacă cu vederea „opinia mondială" în favoarea presupuselor realități ale puterii naționale. Dar președinții americani care au exercitat cea mai mare influență în lume — Wilson, Franklin Roosevelt și Kennedy — au exercitat-o tocmai deoarece nu au uitat niciodată că unul din elementele de bază ale puterii naționale este capacitatea de a acționa asupra opiniei mondiale.

Administrația a denumit pe criticii politicii ei vietnameze „neoizolaționiști". Dar este cert că adevărații neoizolaționiști sînt cei care au izolat S.U.A. de aliații lor tradiționali și de popoarele lumii. Administrația, și nu criticii ei, este aceea care a reluat vechea lozincă, abandonată în urmă cu 15 ani de Douglas MacArthur, „să mergem singuri". Căci acțiunea unilaterală este esența izolaționismului și ea reprezintă tot mai mult logica politicii noastre vietnameze.

SPECTATOR

Nr. 7 229 LONDRA

O STARE DE INDISPOZIȚIE

MOARTEA lui Jack Ruby a făcut din cazul Kennedy o parte și mai importantă a stării de indispoziție națională resimțită de americani și a subliniat într-o și mai mare măsură că asasinatul de la 22 noiembrie 1963 este mai important în retrospectivă decît părea să fie chiar în momentul săvîrșirii lui. Atunci a fost vorba de exterminarea absurdă a „moștenitorului unui renume nerealizat". Acum, legenda Kennedy este mai puternică decît orice „mit post Lincoln", iar umbra numelui său și forța moștenitorilor săi reprezintă unul din elementele care sporesc zilnic indispoziția americană.

Am stat în Statele Unite o lună și am sosit acolo la exact 8 luni după ultima mea vizită, în aprilie 1966. Sînt obișnuit cu caracterul schimbător al vieții americane, cu gradul în care populația americană este *varium et mutabile*. Nu am fost însă niciodată martorul unei schimbări atît de rapide în situația unei Administrații ca aceea care a subminat prestigiul și, din această cauză și într-o mare măsură, puterea președintelui Johnson.

Am mai văzut declinuri și înainte, de pildă, ultimul an nefericit al Administrației Truman sau acceptarea în 1958—1960 a faptului că „Ike este un băiat bun", dar că președintele Eisenhower nu este liderul național pe care poporul american începea să-l dorească din nou. În primăvara anului 1966, deziluziile provocate de făcătorul de minuni din 1964 erau multe și larg răspîndite, în special în Congres, și anume în ambele Camere ale Congresului, dar cu deosebire în Senat, unde Lyndon Johnson domnise multă vreme ca un lider necontestat. O parte dintre critici oglindesc însă doar faptul că lumea a început să-și dea seama că, indiferent de ceea ce se afirmă în Constituție, Congresul și președintele nu mai sînt puteri egale și coordonate, că într-o țară ai cărei fii călătoresc în spațiu și ar putea ajunge în curînd pe Lună, echilibrurile și frînele din 1787 au fost răsturnate pentru totdeauna. La aceasta însă se mai adaugă și altele. Marea Societate nu a produs așteptatele dividende politice. Cheltuielile necesitate de Marea Societate au fost mai mari decît erau dispuși să plătească cei care trăiau în belșug în vechea societate, iar recunoștința presupușilor beneficiari, în special a negrilor, nu a fost pe măsura așteptărilor lor.

Desigur însă că „Războiul" a fost cel ce a subminat, ca o termită gigantică, marele edificiu politic care părea atît de masiv, atît de sigur și de permanent a doua zi după prăbușirea lui Goldwater. Războiul este cel ce umbrește acum realizările reale și ascunde problemele reale. Problemele interne sînt explicate, sau se evită explicarea lor — prin faptul că resursele sînt abătute înspre Vietnam; rezultatele nesatisfăcătoare înregistrate de trezorerie și de băncile federale de rezerve sînt atribuite Vietnamului.

Există faimoasa prăpastie a neîncrederii. Acesta nu este un fenomen nou în America (sau în Anglia). Guvernele caută să prezinte lucrurile în lumina cea mai favorabilă și fac profeții care pînă la urmă pot apărea ca fiind lipsite de sens (comparați promisiunile lui Wilson din 1964 cu bilanțul dureros din 1966). Dar o serie de declarații optimiste pornite de la Washington și Saigon au distrus orice încredere. Nu este vorba numai de faptul că nu se acordă încredere Casei Albe sau Departamentului de Stat. Aceeași neîncredere se manifestă și față de Pentagon, ca și față de ilustrul său șef. Scepticii și criticii au avut aproape întotdeauna dreptate. Îmi reamintesc de un senator, unul dintre liderii nu prea lealei opoziții democrate, care mi-a declarat în 1965 că, pînă în 1966, Statele Unite vor avea în Vietnam 250 000 de oameni. Cînd i-am reamintit acest lucru în 1966, el uitase de această profeție, dar a dublat cifra profetizată. „Vor fi 500 000 de oameni în 1967" — a spus el. I-am reamintit cu cîteva zile în urmă că este foarte probabil ca profeția sa să se dovedească justă. Nu s-a arătat bucuros. Unul dintre noii senatori republicani a exprimat în particular mai mult scepticism decît consideră că ar fi politic să exprime în public. Replica cea mai usturătoare dată prezicerilor optimiste ale lui Hoover a fost în 1932 un universal „S-o spui altuia!". Președintele Johnson nu a atins încă nivelul lui Hoover, dar el continuă să alunece, și încă repede.

S-ar putea ca președintele Johnson să aibă ceva de cîștigat de pe urma convingerii larg răspîndite că a fost judecat prea aspru în textul original al cărții lui William Manchester. Dar un punct care trebuie subliniat, dacă nu cumva singurul punct care trebuie subliniat, este acela că stafia președintelui Kennedy este atît de puternică.

Președintele este înconjurat într-o tot mai mare măsură de texani, și într-o tot mai mare măsură el este rupt de democrații din nord, care-l învinovățesc de eșecul lor electoral din 1966. Trebuie arătat că cel mai activ dintre critici, guvernatorul Hughes din Iowa, a cîștigat cu mult mai multe voturi decît președintele Johnson în 1964 și s-ar putea ca el să-l blameze pe președintele Johnson pentru faptul că risipește unele dintre capitalurile politice acumulate de guvernatorul Hughes.

D. W. BROGAN

În urma exploziei unor conducte de gaz, patru străzi din cartierul newyorkez Queens au fost cuprinse de flăcări. Douăzeci de clădiri au căzut pradă incendiului

РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО

SOFIA

PREMISE ALE SECURITĂȚII EUROPENE

DE NENUMĂRATE ORI s-a subliniat adevărul incontestabil că N.A.T.O. a fost conceput de S.U.A. ca o grupare militară îndreptată împotriva Uniunii Sovietice și a celorlalte țări socialiste, ca un instrument al politicii lor militare de dominație în Europa occidentală și ca un „izvor" de forțe și mijloace pentru politica americană în celelalte regiuni ale lumii. Dar N.A.T.O. nu a oprit și nu poate să oprească avîntul multilateral al Uniunii Sovietice și al celorlalte țări socialiste ; în schimb, el a devenit o povară grea pentru economia, politica și interesele țărilor europene membre ale acestei organizații militare. În prezent, s-a ajuns la o situație în care Frantz Josef Strauss declară : „În cele din urmă, noi începem să înțelegem că interesele americanilor în principalele probleme nu mai sînt identice nici cu interesele noastre, nici cu cele ale vecinilor noștri continentali".

Într-adevăr, aliații S.U.A. din N.A.T.O. au înțeles — unii mai demult, alții în ultimul timp, iar ceilalți încep să înțeleagă acum — că N.A.T.O., concepțiile sale politico-militare și acțiunile sale practice, impuse de la Washington, nu numai că sînt incompatibile cu interesele lor naționale, dar se află în contradicție flagrantă cu evoluția obiectivă în Europa și în lume. Aici își are originea criza N.A.T.O., devenită deja cronică, a cărei expresie grăitoare au fost ieșirea Franței și urmările, care au decurs de aici, pentru structura organizatorică și planurile militar-strategice ale acestui bloc militar.

Care este ieșirea din această situație? Se înțelege că S.U.A. caută o soluție proprie — ele vor să lichideze criza, să consolideze N.A.T.O., ca alianță militar-politică în slujba intereselor lor imperialiste. Președintele Johnson, Rusk și McNamara depun eforturi considerabile ca să convingă și să determine pe aliații lor să facă ce este necesar pentru reorganizarea și consolidarea sistemului de „apărare vest-europeană". Apărare ? Împotriva cui ? Generalul american Max Johnson scria : „Se creează impresia că dacă în timpul cel mai scurt nu se va ivi o primejdie pentru țările N.A.T.O., această organizație va începe să se destrame. E clar că se impune o soluție". Nu sugerează oare aceasta că Washingtonul dorește să reînvie scutul de mult putrezit al „pericolului sovietic" pentru a opri destrămarea blocului agresiv N.A.T.O. ? În această direcție, au depus mari eforturi miniștrii Rusk și McNamara, care, la ultima sesiune a Consiliului N.A.T.O. de la Paris, au vrut să convingă pe partenerii lor că primejdia trebuie apreciată din unghiul de vedere al „posibilităților și nu după intențiile guvernului sovietic". De aici ar decurge că N.A.T.O. și forțele sale armate ar trebui păstrate și consolidate.

La sfîrșitul anului 1966 și la începutul anului 1967, aceste declarații nefondate ale miniștrilor americani sună ca o voce de pe „lumea cealaltă", căreia nu-i dau crezare nici măcar parteneri și aliați dintre cei mai influenți ai S.U.A. Mai mult decît atît. La ultima sesiune a N.A.T.O., au fost exprimate idei care pînă nu de mult puteau fi considerate cît se poate de eretice — atît în ce privește orientarea, cît și proveniența lor. Ministrul de externe belgian, Pierre Harmel, a declarat, de pildă : „Anul 1969 se apropie. Atunci fiecare țară membră va putea părăsi alianța. Dacă tindem să întărim asociația europeană împotriva influenței precumpănitoare a Statelor Unite și să modificăm obiectivele N.A.T.O. ținînd seama de apărarea internațională, momentul impune să ne verificăm neîntîrziat conștiința". Iată din nou exprimată ideea eliberării de sub dominația americană, precum și a revizuirii N.A.T.O. în funcție de condițiile obiective și de noile sarcini ale relațiilor internaționale — slăbirea con-

→

Un revelion întîrziat. Locuitorii comunei Urnäsch, din cantonul elvețian Appenzell, obișnuiesc să sărbătorească Anul Nou la 13 ianuarie, după „stil vechi", în tradiționale costume folclorice

REFLECTOR

FRĂMÎNTĂRILE SOCIALIȘTILOR ITALIENI

La două luni după restabilirea unității sale, partidul socialist italian este pradă unor încordări interne : cei doi secretari generali ai săi, Tanassi și De Martino, provenind primul din partidul social-democrat, celălalt din partidul socialist, se înfruntă în privința soartei noii formațiuni. Menținîndu-se deasupra taberelor, Pietro Nenni a așteptat momentul oportun pentru a propune o formulă de conciliere. Aceasta este cuprinsă într-un document care, redactat după patru zile de dezbateri, urmează să fie aprobat de comitetul central. (Aprobat ulterior cu 215 voturi pentru, 28 împotrivă, 6 abțineri — n. r.)

După săptămîni îndelungate de imobilism, se punea problema de a situa rolul socialiștilor — evocat în mod atît de liric în cursul Constituantei de la 30 octombrie — în ultimul an al legislaturii de centru-stînga. Într-adevăr, alegerile legislative din primăvara anului 1968 preocupă întreaga lume politică italiană. Or, experiența de centru-stînga, începută în 1963, este mai bogată în promisiuni decît în realități. Fiecare criză ministerială a deplasat ceva mai spre dreapta axul doctrinal al majorității. Și mulți socialiști consideră că Nenni a devenit de fapt ostaticul democrat-creștinilor.

În consecință, după congresul unității aripa stîngă socialistă, grupată în jurul lui Lombardi, era pe punctul de a face disidență pentru a nu fi antrenată pe căile social-democrației. Aripa dreaptă a noului partid născuia la o altă formă de înăsprire care, echilibrînd prestigiul stîngii, ar găsi într-o regrupare a curentelor de gîndire laice mijlocul de a constitui o contrapondere față de democrat-creștini, și poate — cine știe ? — de a realiza o apropiere cu liberalii.

Compromisul adoptat nu face să dispară din sînul partidului acțiunea profundă a acestor forțe centrifuge. El nu restabilește o unitate reală, care nu a fost niciodată realizată : adăugarea a două formațiuni nu are ca rezultat o fuzionare. Juxtapunerea sarcinilor nu înlătură rivalitățile personale.

(Din Le Monde, nr. 6 848)

UN SIMPTOM AL IZOLĂRII

Africa de sud a făcut un nou gest de sfidare la adresa lumii din afară. Aceasta este semnificația reală a comunicării din 20 ianuarie a președintelui R.S.A., Swart, la deschiderea parlamentului din Capetown, potrivit căreia serviciul militar va fi prelungit și numărul recruților va crește. Pe viitor, toți cetățenii albi de sex masculin apți din punct de vedere medical vor face serviciul militar. Încă de pe acum, aproximativ 80 la sută dintre ei sînt recrutați în baza serviciului militar selectiv. Este greu de crezut că noua măsură va avea un efect militar prea mare, și în orice caz ar fi ridicol să se creadă că republica ar fi amenințată de un atac direct.

Dar comunicarea făcută de președintele Swart simbolizează sentimentul de izolare crescîndă în lume al Africii de sud și hotărîrea ei de a nu-și schimba poziția. Ea reprezintă atît un avertisment la adresa O.N.U. cît și o nouă asigurare dată opiniei publice interne. Africa de sud s-a descurcat în mod remarcabil în mijlocul agitației provocate de asasinarea lui Werwoerd. Vörster a înlesnit tranziția preluînd o dată cu funcția lui Verwoerd și politica acestuia. De fapt, relațiile cu partidul unit de opoziție sînt mai bune decît sub fostul prim-ministru. Dar ar fi ciudat dacă, în cadrul republicii, nu ar exista sentimente de îngrijorare pe măsură ce presiunile lumii din afară se intensifică. Aceste presiuni îmbracă două forme : problema rhodesiană și Africa de sud-est. Pentru moment, vulcanul rhodesian mocnește doar. Dar în martie, cînd U Thant va prezenta O.N.U. raportul său asupra aplicării sancțiunilor obligatorii selective, Africa de sud se va afla din nou într-o situație cel puțin penibilă. Nu este de mirare că guvernul sud-african ar dori o reglementare între Wilson și Ian Smith.

(Din The Times, nr. 56 845)

tinuă a încordării și intensificarea colaborării între Est și Vest, în interesul securității și progresului Europei și al întregii lumi.

Se înțelege că divergențele din N.A.T.O. și tendințele țărilor occidentale, membre ale N.A.T.O., de a se elibera de sub dominația S.U.A., dorința majorității partenerilor organizației atlantice de a elabora o nouă politică în conformitate cu condițiile obiective schimbate, reprezintă un proces complex și îndelungat, care probabil nu va evolua pe o linie dreaptă și nu se va încheia atît de curînd cu schimbări senzaționale.

Nu se poate vorbi despre o dezvoltare normală în Europa pînă ce nu va fi recunoscută, juridic și diplomatic, existența celor două state germane și dreptul germanilor de a-și reglementa singuri problemele unificării și dezvoltării viitoare. De asemenea, în Europa nu va putea fi securitate și liniște atît timp cît baze militare și mari unități militare americane vor exista, în continuare, în aproape toate țările occidentale.

Acestea sînt probleme importante ale marelui complex al relațiilor în Europa, care pot și trebuie să fie rezolvate — se înțelege că nu astăzi și poate nici mîine, și nu pretutindeni. Rezolvarea lor ar constitui un pas însemnat pe calea creării condițiilor pentru garantarea securității și colaborării pașnice între popoarele europene.

Dino KIOSEV

COMBAT
PARIS

CANADA ÎN CĂUTAREA PROPRIEI EI COEZIUNI

CÎND ÎN NOAPTEA de 31 decembrie, premierul canadian Lester B. Pearson a aprins flacăra memorială pentru a marca începutul anului în care se sărbătorește centenarul Canadei, el spera că provinciile îi vor urma exemplul. Se înșelase. Și nu numai provincia Quebec a refuzat să participe la manifestările jubileului. Primul ministru recunoaște că guvernele Columbiei britanice, Saskatchewan-ului și Noii Scoții au hotărît de asemenea să nu se alăture festivităților anunțate.

În aceste împrejurări, cuvintele generalului Georges Vanier, guvernatorul general al Confederației, adresate națiunii cu prilejul Anului Nou, dobîndesc o semnificație dramatică. Într-adevăr, preocupat ca și Lester Pearson de unitatea națiunii, generalul Vanier a inclus în mesajul său de felicitări două fraze care constituie un avertisment: „Să mergem uniți, mînă în mînă — a spus el. Căci nu trebuie să riscăm dezintegrarea marii noastre țări!"

Aluzia la pericolul de dezintegrare nu se explică doar prin intensificarea divergențelor regionale și suspiciunea reciprocă dintre guvernele provinciale și guvernul de la Ottawa, ci și prin tendința generală a populației de a ridiculiza pe oamenii de stat, parlamentul și activitățile lor.

Poate pentru că țara aceasta s-a dezvoltat într-un ritm prea rapid — devenind încă de la pubertate un gigant, obligat să suporte, din necesitate structurală și geografică, rivalitatea și în același timp influența temutului vecin yankeu — poporul canadian și-a pierdut repede iluziile și pare să se dezintereseze din ce în ce mai mult de politica internațională.

Lipsa de interes față de problemele mondiale se oglindește în majoritatea organelor de presă canadiene. Ele consacră evenimentelor de pe celelalte continente un loc relativ neînsemnat, în comparație cu ziarele din alte țări. Acest egocentrism permite fără îndoială conducătorilor canadieni să acționeze mai liber în materie diplomatică.

Dar eforturile Canadei pentru a-și găsi coeziunea nu pot fi încununate de succes dacă ele continuă să rămînă limitate la politica internă, în loc să încerce să definească locul acestei națiuni pe glob. „Criza de orientare" care amenință Canada în cursul anilor următori depășește cadrul unei înfruntări între puterile provinciale și cele centrale; ea va impune reglementarea relațiilor poporului canadian, în ansamblul lui, cu celelalte țări. Vecinătatea S.U.A., voința de independență și teama de o înghițire treptată de către Washington constituie cel mai bun ciment al coeziunii și al unității canadiene.

Georges ANDERSEN

SCRIITORI DIPLOMAȚI

Voltaire

Cititorul care cunoaște biografia marelui gînditor și scriitor francez va fi poate surprins să-l găsească menționat la această rubrică. Într-adevăr, Voltaire n-a avut niciodată ranguri în diplomația franceză, deși le-ar fi dorit. Faptul că la vîrsta de douăzeci de ani, puțin timp după ieșirea din colegiul Louis le Grand, a fost secretarul ambasadorului francez la Haga, nu e decît un episod privat deoarece, în acea vreme, secretarii ambasadelor erau angajați particulari ai șefilor de misiuni și remunerați de aceștia.

Totuși, biografii lui François-Marie-Arouet (cum sună numele adevărat al lui Voltaire) menționează printre multiplele domenii în care ambițiile scriitorului s-au realizat sau au eșuat, și pe cel al diplomației. De la dorința de a cuceri lauri în literatură și filozofie și pînă la aceea de a fi agreat la curtea regală și adorat de femei, Voltaire a cunoscut numeroase momente de glorie dar și multe decepții și înfrîngeri. Cariera diplomatică a rămas domeniul în care n-a putut pătrunde, deși n-a ezitat niciodată să îndeplinească misiuni oficioase la sugestia ministrului de externe sau din proprie inițiativă.

Pe cînd avea 25 de ani, Voltaire a încercat să cîștige simpatia cardinalului Dubois, secretar de stat al afacerilor externe, și să-i ofere serviciile sale. Între timp, succesele literare îi deschid calea la curte și scriitorul beneficiază de ocrotirea influentei doamne de Prie. La căsătoria lui Ludovic al XV-lea i se joacă trei piese iar tînăra regină îl răsfață cu „mon pauvre Voltaire". Dar, spirit răzvrătit, cum a fost întotdeauna, Voltaire atacă religia și biserica și e nevoit să se refugieze de cîteva ori în străinătate.

După urcarea pe tron a lui Frederic al II-lea, Amelot de Chaillou, secretarul de stat al afacerilor externe din acel timp, își aminti de legăturile de amiciție dintre Voltaire și noul rege al Prusiei și îl trimise, în 1743, într-o misiune secretă la Haga. Pentru a nu dezvălui însărcinatului cu afaceri francez, abatele de la Ville, motivul sosirii sale în Olanda, Voltaire ticlui o versiune ad-hoc, ceea ce îl determină pe de la Ville să expedieze de urgență la Paris următoarele rînduri: „Domnul de Voltaire a sosit ieri seara la Haga și a venit îndată să transmită respectele sale d-lui ambasador și să mă vadă. El nu s-a explicat cu nimic asupra scopului voiajului său, însă ne-a spus că a plecat din Franța foarte nemulțumit". Ministrul de externe i-a scris imediat lui Voltaire că o astfel de tactică nu mai este justificată din moment ce, după cîteva zile, urma să fie reprezentată la Paris tragedia sa „Moartea lui Cezar". Aflîndu-se că regele Prusiei trimisese la Amsterdam pe contele de Podevils pentru a negocia un împrumut, misiu-

JOSEPH-DÉSIRÉ MOBUTU

președintele Republicii Democrate Congo (Kinshasa)

Președintele Republicii Democrate Congo (Kinshasa), generalul maior Joseph-Désiré Mobutu, s-a născut în ziua de 30 octombrie 1930, la Lisala (provincia Ecuatorială), într-o familie aparținînd tribului Bangala. După primele studii în capitala provinciei, la Coquilhatville, se angajează la vîrsta de 18 ani în poliția locală (așa-numita „Force publique") în cadrul căreia obține gradul de sergent. Neavînd, ca indigen, nici o posibilitate să avanseze în grad, demisionează în 1956 și intră copist la o școală pentru cadre locale din Luluaburg (capitala provinciei Kasai), unde învață contabilitatea și stenografia. Își începe apoi cariera de ziarist, colaborînd la ziarul L'Avenir și conducînd, în calitate de redactor-șef, ziarul Actualités Africaines din Leopoldville. Aci îl cunoaște pe Patrice Lumumba și aderă la Mișcarea națională congoleză, condusă de acesta. Participă, în rîndurile delegației condusă de Lumumba, la conferința Mesei rotunde de la Bruxelles (ianuarie 1960), consacrată acordării independenței coloniei belgiene.

La 30 iunie 1960, o dată cu proclamarea independenței, primul ministru Lumumba îl numește, întîi, secretar de stat pentru problemele apărării la președinția Consiliului de Miniștri, în care calitate face parte din guvern, apoi, peste cîteva săptămîni, șef al statului major, cu gradul de colonel.

În toamna aceluiași an, la 14 septembrie, cu sprijinul armatei, Mobutu răstoarnă guvernul și dizolvă parlamentul, ceea ce prilejuiește înlăturarea premierului Lumumba. În locul cabinetului se instituie, la 19 septembrie, un Consiliu al comisarilor generali, format din 15 membri aleși de președintele Kasavubu. (Consiliul a durat pînă la 9 februarie 1961). La începutul anului 1961, președintele Kasavubu îl avansează pe Mobutu la gradul de general-maior și-l numește comandant suprem al armatei congoleze.

Între anii 1960 și 1965, după înlăturarea lui Lumumba, în Congo a urmat o perioadă de adîncă instabilitate politică, grefată pe înrăutățirea situației economice și a cărei trăsătură dominantă a fost lupta accentuată pentru putere între diferite fracțiuni, în special dintre Kasavubu și Chombe ; la menținerea acestei situații au contribuit într-o măsură însemnată manevrele și acțiunile monopolurilor străine interesate în exploatarea mai departe a bogățiilor țării.

În aceste împrejurări, în noaptea de 24 spre 25 noiembrie 1965, Mobutu, sprijinit de armată, a organizat înlăturarea lui Kasavubu și a premierului Kimba (instalat abia de o lună), asumîndu-și funcția de președinte al republicii. În cursul lunii iulie 1966, ca urmare a incidentelor de la Kisangani (provocate de trupele de mercenari străini), generalul Mobutu a preluat conducerea administrației civile, păstrînd totodată și funcția de comandant al forțelor armate congoleze. La 26 octombrie 1966, Mobutu instituie o formă prezidențială de guvernămînt.

Cîteva din măsurile recente ale guvernului congolez au atras atenția opiniei publice : preluarea de către stat a minelor din Katanga (aparținînd concernului „Union Minière"), confiscarea bunurilor societății „Sabena", ruperea relațiilor diplomatice cu Portugalia, redarea numelor originare unor orașe congoleze, începînd cu capitala Kinshasa (fost Leopoldville), cinstirea memoriei lui Patrice Lumumba și altele.

V. B.

---

nea lui Voltaire era de a afla dacă regele n-ar accepta eventual un ajutor din partea Franței. „Am făcut să i se propună pe o cale foarte secretă să creeze unele dificultăți Provinciilor Unite (denumirea Olandei în acea vreme — n.a.), eventual în legătură cu tranzitul de material de război", scria totodată Voltaire într-un raport trimis la Paris pe căi întortocheate.

Războiul de succesiune la tronul Austriei era în toi, astfel că lui Voltaire i se cere în continuare să afle pe o cale cît mai discretă dacă Franța ar putea conta pe ajutorul militar al lui Frederic în caz că ar fi atacată dinspre Rin. Ministrul de externe trimite prin marchizul de Fénelon, ambasadorul Franței la Haga, următoarele instrucțiuni, foarte edificatoare pentru diplomația acelor timpuri : „Această insinuare făcută regelui Prusiei, cu dexteritatea de care domnul de Voltaire este capabil, îl va obliga să se explice și, indiferent care va fi răspunsul, eu sînt convins că domnul de Voltaire va pătrunde adevăratele sale intenții".

Acțiunile lui Voltaire sînt încununate de succes. Va avea satisfacția să audă din gura ministrului de externe, cînd se va întoarce la Paris, următoarea frază măgulitoare : „Puteți fi sigur că sîntem foarte mulțumiți de felul în care acționați". Voltaire nu va uita să-i răsplătească pe cei care-l ajutaseră. Contelui de Podevils i-ar dărui „o mică atenție în diamante", scrie el ministrului, „dacă ați permite d-lui Fénelon să-mi avanseze niște bani".

Fapt este că nici ambasadorul și nici însărcinatul cu afaceri nu vedeau cu ochi buni abilitatea diplomatică a lui Voltaire. Abatele de la Ville, de pildă, strecoară într-un raport insinuări pline de răutate : „Domnul de Voltaire este în mod cert mai bine situat ca oricare altul pentru a cunoaște aranjamentele reale sau fictive ale celor mai mari dușmani ai Franței, din moment ce numai cu ei se află în cea mai intimă familiaritate".

În 1742, Voltaire dedică piesa „Fanatismul sau Mahomed Profetul" papei Benedict al XIV-lea, care-i promite ca răsplată o medalie de aur și una de argint. Dar sosirea lor întîrzie și el intervine de mai multe ori la noul ministru de externe, d'Argenson. Cînd în sfîrșit le primește, prin intermediul oficiului diplomatic al Franței la Roma, îi scrie lui d'Argenson pentru a-i mulțumi : „Am primit portretul celui mai bucălat Sfînt Părinte, cum de multă vreme n-am avut. Are aerul unui diavol plin de bunătate...", încheie Voltaire, neputîndu-și reține maliția.

În timpul războiului de șapte ani, (1756—1763), Voltaire acceptă din nou să servească drept intermediar între ministrul de externe al Franței și Frederic al II-lea, cu care reluase corespondența. Ori de cîte ori a avut prilejul în cursul acestor tratative să-și expună părerea personală, el a afirmat că interesele Franței cer restabilirea urgentă a păcii.

Victor TORYNOPOL

„CLUBUL CELOR ZECE"

În ziua de 25 ianuarie și-a început lucrările, la Londra, reuniunea „Clubului celor zece", la care participă și delegații ale principalelor organisme financiare internaționale. Ea urmează să dezbată stadiul actual al problemelor legate de criza sistemului monetar occidental și propunerile, avansate în ultima vreme, în ce privește reforma sistemului monetar al lumii capitaliste și, îndeosebi, acelea legate de reevaluarea prețului aurului.

„Clubul celor zece", creat în octombrie 1961 în Elveția, la Bâle, este cunoscut în lumea financiară și sub numele de „pool al aurului", constituind o grupare a băncilor centrale din zece state : S.U.A., Franța, R.F.G., Anglia, Italia, Olanda, Belgia, Suedia, Canada și Japonia. Reprezentanții acestor state au semnat un „Acord general de împrumut" (denumit, după inițiatorul lui, „Acordul Baumgartner"), prin care au hotărît să pună la dispoziția Fondului Monetar International, cu anumite garanții, circa șase miliarde de dolari pentru a fi împrumutate, în caz de nevoie, acelor state care întîmpină dificultăți financiare temporare. Acordului i s-a asociat ulterior și Elveția, care joacă și azi un important rol pe piața financiară occidentală. Expirînd în octombrie 1966, Acordul a fost reînnoit, încă în cursul anului trecut, pe o nouă perioadă de cinci ani. Miniștrii de finanțe ai celor zece țări se întrunesc periodic pentru a dezbate probleme financiare.

„Clubul celor zece" a acționat, de pildă, pe piața financiară a lumii capitaliste cu prilejul crizei lirei sterline. După cum se știe, moneda britanică, una din monezile-cheie ale sistemului monetar interoccidental, suferă puternice presiuni ca urmare a unui proces dublu : scăderea rezervelor monetare din tezaurul Angliei și menținerea deficitului cronic al balanței britanice de plăți. Guvernul englez refuzînd să ia în considerație soluția unei devalorizări oficiale a lirei sterline, a apelat la „Clubul celor zece" pentru a obține credite de susținere a monedei sale.

În discuțiile monetare occidentale, „Clubul celor zece" ocupă un loc esențial deoarece țările membre dețin majoritatea rezervelor de aur și devize ale lumii capitaliste. Franța, inițiatoarea propunerilor de reformare a sistemului monetar, pledează pentru creșterea rolului „Clubului celor zece", arătînd că, în cadrul F.M.I. (Fondul Monetar Internațional), Statele Unite au o pondere necorespunzător de mare și, deci, voturi prea numeroase pentru a putea fi luate hotărîri care ar pune dolarul într-o poziție adecvată situației reale.

De-a lungul anilor, „Clubul celor zece" a elaborat o serie de studii și de documente amplu discutate în rîndul economiștilor și experților occidentali. Printre acestea se numără și studiul adoptat, în urma unei vii dezbateri, ca document oficial al miniștrilor de Finanțe ai „celor zece", în care, la propunerea Franței, se afirma că problema creării de noi disponibilități monetare internaționale (așa-numitele „lichidități suplimentare") nu este urgentă. Cu acest prilej, S.U.A. și Anglia, deținătorii monezilor-cheie, au acționat în sensul adoptării unei hotărîri de a se constitui imediat lichidități suplimentare fără nici o legătură cu aurul, hotărîre care ar fi întărit pozițiile lor monetare. Generînd controverse acute, propunerile americano-britanice s-au lovit de împotrivirea majorității membrilor „Clubului". Observatorii economici internaționali așteaptă și de data aceasta precizări de poziții ale membrilor „Clubului" în problemele divergente dezbătute.

N. S. STĂNESCU

poșta redacției

Din răspunsurile la ancheta noastră

Ing. Alfred Vasile, București. Ne scrieți că vă plac cu deosebire rubricile „Reportaj pe glob", „Actualitatea în imagini", „Reflector", „Poșta redacției", „În lumea științei" și că vă interesează articolele care tratează despre tot ce-i nou în lume — artă, literatură, sport, tehnică, știință etc., prezentarea cărților de actualitate politică, articole de genul celui intitulat „Boeing-Concorde, competiție în stratosferă". Notăm, de asemenea, sugestia dv. de a se publica săptămînal harta politică și administrativă a unei țări precum și critica la adresa unor articole din rubrica „Lumea într-o săptămînă" și „Puncte de vedere" care nu conțin suficiente elemente informative inedite.

■

Valeriu Naum, comuna Poiana Vărbilău, raionul Teleajen. Notăm noile rubrici propuse de dv. : „Aniversări U.N.E.S.C.O.", „În lumea culturii", „Filmul pe glob", „Roman-foileton", deși nu toate intră în vederile noastre. Articolul despre „Union Minière", solicitat de dv., a apărut în nr. 4. Celelalte nu ni se par realizabile în momentul de față.

■

Ion Demetriad, Pitești. Din răspunsurile pe care le dați la ancheta noastră, reținem rugămintea dv. de a publica hărți ale statelor și continentelor, o serie de articole care să se refere la „culisele" celor două războaie mondiale, precum și materiale de statistică comparată.

■

Vlad Harea, Sibiu. Consemnăm preferința dv. pentru rubricile „Reportaj pe glob", „Pe urmele istoriei", „Puncte de vedere" și „Profil". Nu intenționăm să evocăm, în cadrul acestei ultime rubrici, cîte două personalități în fiecare număr de revistă. În ceea ce privește drapelele de stat care vă interesează, le găsiți pe toate în Almanahul „Scînteia" pe 1967.

■

N. Dan, comuna Brănișca, raionul Ilia. Nu ni se pare realistă sugestia dv. de a adăuga 12 numere lunare celor 52 de numere săptămînale. Ar fi vorba, în practică, de editarea paralelă a două reviste, lucru pe care nu ne propunem să-l facem.

■

Ing. I. Perșinaru, comuna Golcea Mare, Oltenia. Consemnăm propunerea dv. de a publica, pe lîngă „Reportajul pe glob", reportaje sau fragmente de reportaje scrise de ziariști și scriitori străini care au vizitat țara noastră. De asemenea, ideea de a reproduce fragmente din memoriile sau jurnalele oamenilor de stat din trecut.

În altă ordine de idei, vă informăm că nu există în prezent corespondenți de presă români în Indonezia.

Retragerea Franței din organizația militară a Pactului atlantic se explică, așa cum s-a arătat de altfel în numeroase articole publicate în revista noastră, exclusiv prin considerente de ordin politic iar nu, așa cum credeți dv., prin considerente economice.

■

N. Koslinski, București. Vom reflecta și la propunerea dv. de a introduce, fie în cadrul rubricii „Pe urmele istoriei", fie într-o rubrică separată, un ciclu despre „Diplomație de-a lungul veacurilor", cuprinzînd atît articole despre marile evenimente diplomatice din trecut cît și documentare despre vechile cancelarii diplomatice.

■

Dr. Traian Cocea, Cetate-Calafat. Reținem cererea dv. de a publica din cînd în cînd anecdote inspirate din activitatea oamenilor politici din trecut și cele mai celebre butade ale lor.

■

Ioan Gropescu, București. „Contrapunct" răspunde dorinței dv. de a citi pamflete pe teme internaționale scrise atît de autori români cît și de autori străini.

Primele decorații românești

C. Dragomir, București. Decorațiile militare au fost introduse în țara noastră pe vremea lui Alexandru Ioan Cuza. Domnitorii aveau însă obiceiul de a dărui ostașilor care se distinseseră în

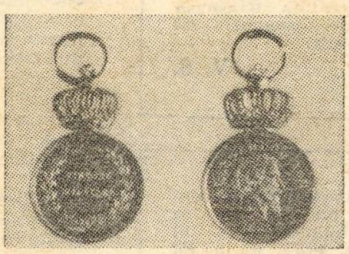

Decorația „Virtutea militară"

lupte tabachere ornamentate cu pietre scumpe, obicei menținut pînă la jumătatea secolului trecut. Insemnele de felul celor din zilele noastre sînt cunoscute începînd din anul 1866, cînd domnitorul Alexandru Ioan Cuza a înființat „Medalia de la 1848", care a fost decernată ostașilor participanți la bătălia din Dealul Spirii (13 septembrie 1848). Această medalie a fost bătută în anul 1864, dar nu s-a distribuit decît în aprilie 1866. Tot Al. I. Cuza a creat decorația „Virtutea Militară" și medalia „Devotament și Curaj".

Medalia „Devotament și curaj"

Împrejurările politice l-au împiedicat pe domnitor să distribuie „Steaua României", bătută din comanda sa la Paris, în anul 1864. O singură decorație din această serie a fost purtată în timpul domniei lui Cuza, de ministrul său I. Strat. Insemnele acestei decorații, avînd trei grade, au rămas, după cum scrie dr. C. I. Istrati, neîntrebuințate pînă în 1877, cînd au fost trimise înapoi la Paris, unde li s-au adus unele mici modificări fiind decernate ulterior luptătorilor pentru independența țării. Regulamentul oficial al „Stelei României" a fost publicat la 28 iulie 1877. În forma sa inițială, decorația avea pe o față data — 5/24 ianuarie 1859 și inscripția „Genere et corde fratres" (frați prin sînge și inimă), iar pe cealaltă față monograma lui Cuza.

Decanul corpului diplomatic

Paul Maghiar, Șimleu-Crișana. Decanul corpului diplomatic este ambasadorul cu cea mai mare vechime în postul în care se află.

Faptul că unele nave comerciale își aleg un pavilion străin (liberian, panamez etc.) se explică prin dorința armatorilor de a profita de înlesnirile fiscale acordate de aceste țări, mult mai avantajoase decît cele prevăzute de legislația statelor lor de origine.

Pentru completarea colecțiilor

Ștefan Popescu, comuna Ovidiu, Constanța, solicită pentru completarea colecției, Lumea nr. 1, 2, 4 din 1965 și 32, 37 și 39—43 din 1966 ; Gelu Simoc, din Hunedoara, str. G. Enescu 4, ap. 25, dorește să primească nr. 52/1966 ; Petru Moisa din Brașov, str. Cristianului nr. 1—3 (F.R.C.), nr. 2 din 1963, 7, 8, 9, 12, 39, 51, 52 din 1964, 1, 7 din 1965, 14 din 1966 ; Gh. Cotoșman, din Sînnicolaul Mare, Banat, str. Cloșca nr. 8, cere nr. 1, 2, 3 din 1963, 19 din 1964 și 48 din 1966 ; M. Pană, str. Dogarilor 36, București, nr. 40 din 1966.

■

M. Bogdan, Timișoara ; Ioan V. Georgescu, București; A. I. Izbașa, Lugoj ; A. Gaisler, București ; Nicolae Sandu, Botoșani ; Ioan Jurma, Deva ; ing. Alfred Vasile, București ; Axeit Ismet, comuna Independența, raionul Negru Vodă ; Grigore Cujbă, Otopeni ; Ștefan Duceag, Roman ; Sandu Nicolae, Botoșani ; Ștefan Armanca, Turnu Severin ; Chiriac Marinel, Constanța ; Iosef Mozes, București ; Ion Demetriad, Pitești ; Gh. Cotoșman, Sînnicolaul Mare ; Toma Nistor, Caransebeș. După cum puteți constata, publicăm materialul cerut de dv.

■

Victor Modrea, Gurasada-Hunedoara. Am trimis sesizarea dv. secției de scrisori a ziarului Scînteia.

■

Dan Rîpă, comuna Băneasa, raionul Bujoru. Vom continua să publicăm și de acum înainte, la rubrica „Pe urmele istoriei", articole de felul celor care v-au suscitat interesul. În ce privește informațiile pe care propuneți să ni le trimiteți, trebuie să vă informăm că revista noastră nu va avea, în viitorul apropiat, o rubrică în care să le încadreze.

■

Ștefan Armanca, Turnu Severin. Sperăm că articolele „Piața comună : divergențe politice, decepții economice", apărut în nr. 3/1967, și „Union Minière, pe scenă și în culise", din nr. 4/1967, v-au risipit nelămuririle în legătură cu aceste două probleme. Ne-am notat interesul dv. pentru cazul Ben Barka și vă făgăduim că vom scrie în continuare despre el atunci cînd vor ieși la iveală elemente noi. Am reținut, de asemenea, propunerile dv. pentru rubrica „Pe urmele istoriei".

■

Gh. Bucică, Ploiești. Despre situația politică din Indonezia citiți articolul publicat la „Lumea într-o săptămînă". După cum vedeți, v-am satisfăcut și cea de-a doua cerere.

■

Cristina Sădeanu, București. Adresați-vă Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea.

■

State Ciuhurezu, București. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri. Ținînd seama de specificul imprimării și legării revistei, numărul paginilor ei nu poate fi sporit în nici un caz cu patru, așa cum ați dori dv.

■

Preot Dumitru Ichim, comuna Coarnele Caprei, raionul Hîrlău. Ambele articole propuse de dv. intră în vederile noastre și se află în prezent în pregătire. Sîntem de acord cu punctul dv. de vedere referitor la anchetele internaționale.

■

Ion Ispas, Corabia. Vedeți răspunsul dat în nr. 3/1967 cititorului C. Butnaru din Brăila.

■

Ioana Manolache, comuna Zănolu, raionul Băilești. Problema nu se încadrează în preocupările revistei noastre.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

FABRICA DE RULMENȚI BÎRLAD

EXECUTĂ

rulmenți radiali cu bile
axiali cu bile
radiali cu role cilindrice
oscilanți cu role butoi
precum și
rulmenți de construcție specială

publicitate
lumeu

UZINA DE FIBRE SINTETICE

SĂVINEȘTI

„Melana"

o fibră sintetică de tip poliacrilonitrilic care se obține polimerizarea nitrilului acrilic, împreună cu alți como- eri. Sortimentele produse sînt:
bre pentru țesături
ale pentru tricotaje

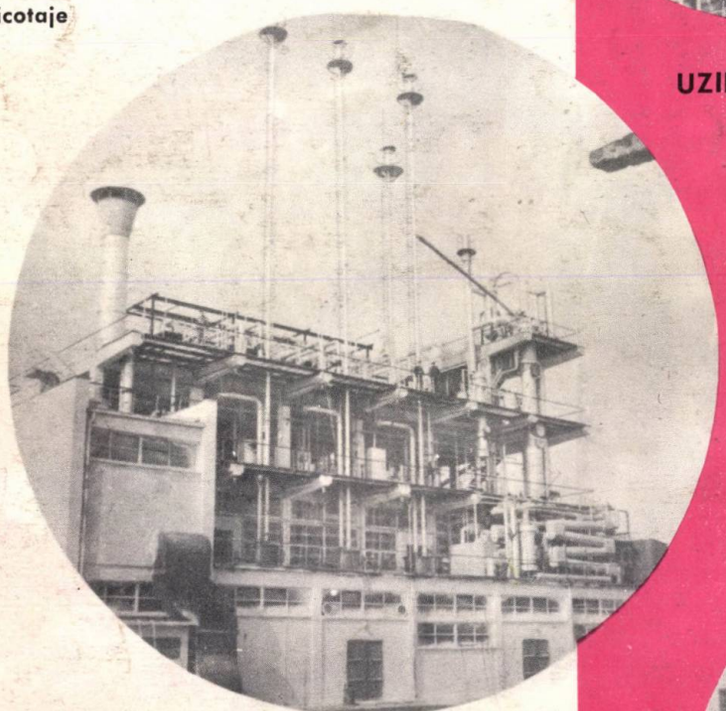

UZINA DE FIBRE SINTETICE SĂVINEȘTI

produce de asemenea:

- Ciclohexanol
- Ciclohexanonă
- Sulfat de hidroxilamină

Caprolactamă
Nitril acrilic
Acrilat de metil
Fosgen
Carbonat de etilenă
Sulfat de amoniu

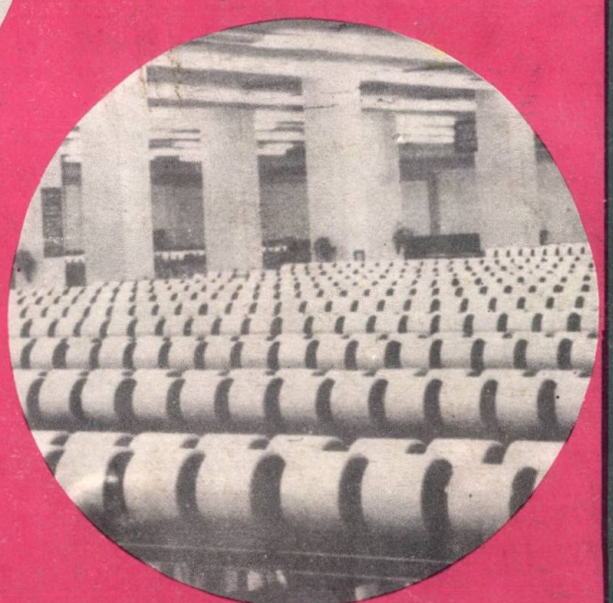

„Relonul"

o fibră sintetică de tip poliamidic obținută prin nerizarea caprolactamei. Se produce și se ază în următoarele sortimente:
e textile continui de tipul mătăsii
e supraelastice
e voluminoase
e tehnice pentru utilizări speciale
e de pescuit
rzi pentru perii
bre textile de tipul lînii sau bumbacului
anule pentru industria maselor plastice

publicitate lumea

2 lei

ITINERAR TUNISIAN

Spre Saigon, via Canberra

Puncte de vedere
din presa mondială

Profil • Fișier

6
joi, 2 februarie, 1967

săptămîna pe glob:

bonn
varșovia
roma
tokio

lumea

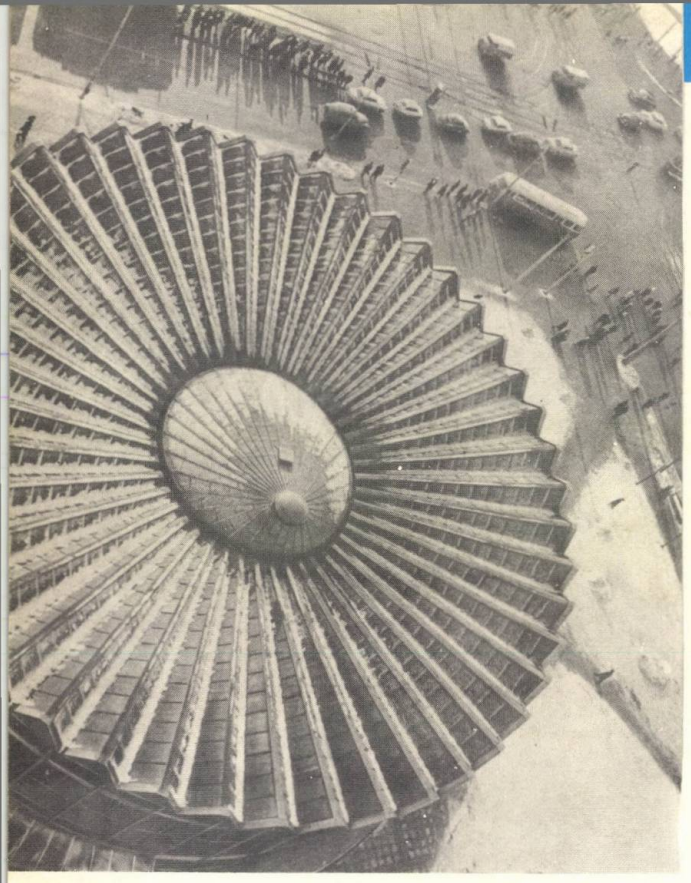

O URIAȘĂ MARGARETĂ DE BETON. Așa arată, văzută din elicopter, noua clădire a P.K.O.-Casa de Stat a Economiilor din Varșovia.

VAGOANE CU ETAJ! Uzina „Egorov" din Leningrad a realizat prototipul experimental al unui vagon de cale ferată cu etaj. Viteza de circulație a acestui vagon, destinat în special turiștilor, este de 160 km pe oră.

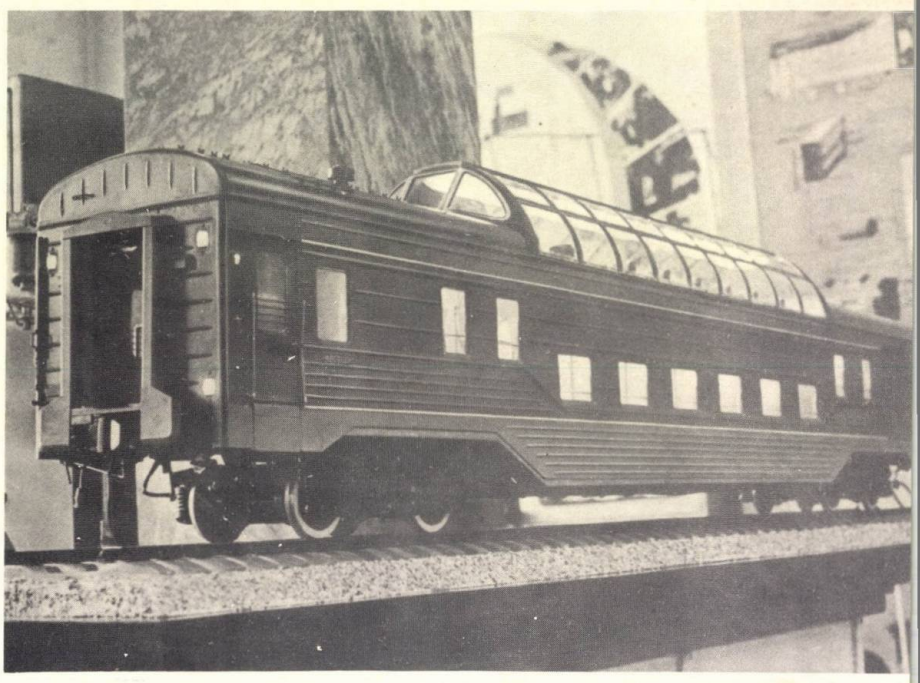

IMAGINI DIN ACTUALITATE

UN STĂVILAR NEOBIȘNUIT. Pentru a reduce puterea brizantă a valurilor oceanului, în portul Kah din insula Mani (Hawai) au fost montați pe plajă cilindri uriași de piatră și beton (cîntărind 30—50 de tone), dispuși în adîncime ca un dig.

PROLOG La J.O. 1972. LA München a început de pe acum construcția halei care va găzdui întrecerile sportive de sală în cadrul Jocurilor Olimpice din 1972. În planul doi, turnul înalt de 200 m al stației de televiziune bavareze, de asemenea în construcție.

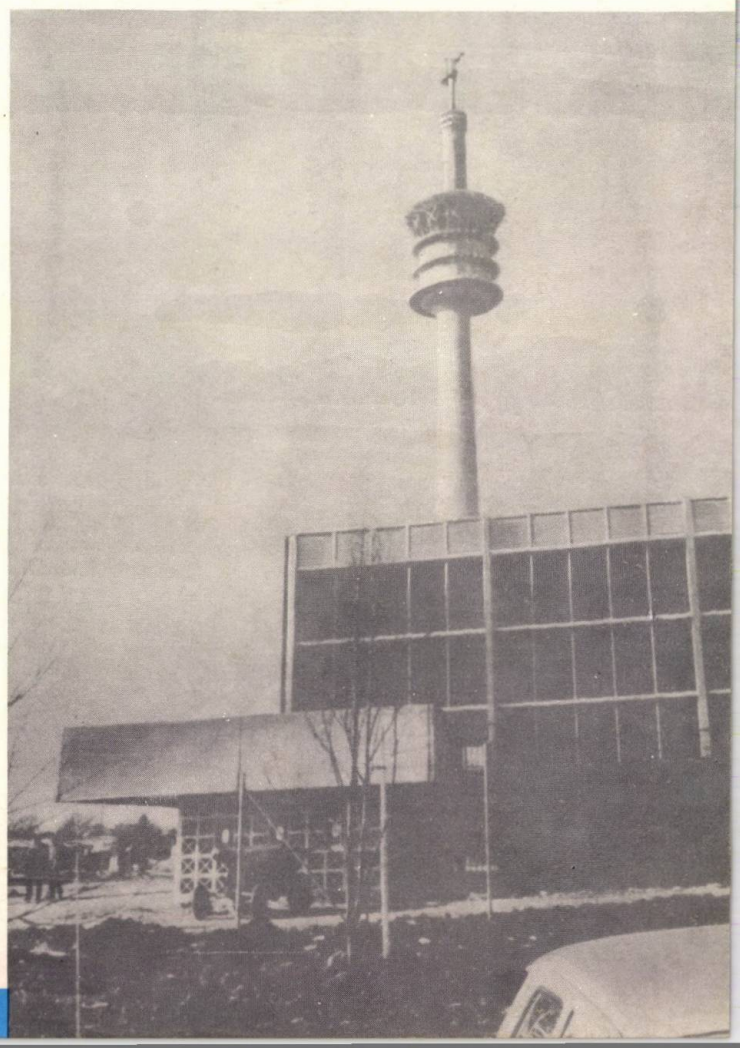

ANUL V
nr. 6 (171)

2
FEBRUARIE
1967

sumar

2 STABILIREA RELAȚIILOR DIPLOMATICE ÎNTRE REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ȘI REPUBLICA FEDERALĂ A GERMANIEI.
3 Convorbirile româno—vest-germane. **Radu Pascal**

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

4 ROMA — Încheierea vizitei lui N. Podgornîi. **Giorgio Pastore**
TOKIO — Consultarea electorală. **Mircea Ivănescu**
5 SOFIA — Vizita președintelui Finlandei. **C. Linte**
6 VARȘOVIA — Dialogul polono-francez. **Gh. Gheorghiță**
8 MANAGUA — După „Tacho", „Tachito"... **Anca Voican**

ARTICOLE, REPORTAJE

9 Dezbateri privind denuclearizarea Americii Latine. **V. Barbu**
10 Tunisia — cadențe contemporane. **Cristian Popișteanu**
12—13 Scrisori din Londra :
— Sondajul european întîmpină opoziție. **Richard Clements**
— În disputa oțelului, filibusterul conservator a eșuat. **John Gritten**
14 Cinci miliarde de cărți pe an. **Dumitru Trancă**
18 „Spre Vietnam, prin Australia, pentru douăzeci de dolari". **Rupert Lockwood**
19 Școala sociologică românească și problema instituțiilor internaționale pentru apărarea păcii. **Dr. Ovidiu Bădina**
21 Catastrofa de la Cape Kennedy. **Felicia Antip**

ANCHETA NOASTRĂ

16-17 Relațiile și cooperarea între statele europene
Răspund :
— **Ivan Bașev,** ministrul afacerilor externe al Republicii Populare Bulgaria
— **Ahti Karjalainen,** ministrul de externe al Finlandei

CONTRAPUNCT

22 Economie la cultură. **Al. Mirodan**
Trujillo n-a fost Don Juan. **Teodor Mazilu**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

23—26 Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din versiunile cărții „Moartea unui președinte" de William Manchester, publicate de Paris-Match, Look, Stern, Epoca, Sunday Times).
27—30 U. S. News and World Report, Medunarodna Politika, Yön, Agenția P.A.P., L'Unità, Economist

PROFIL

31 Lon Nol, primul ministru al Cambodgiei.

FIȘIER

POȘTA REDACȚIEI

La ancheta noastră

despre relațiile și cooperarea între statele europene răspund personalități marcante ale vieții politice din diverse țări. În acest număr publicăm răspunsurile trimise redacției de Ivan Bașev, ministrul afacerilor externe al Republicii Populare Bulgaria (pag. 16), și Ahti Karjalainen, ministrul de externe al Finlandei (pag. 17).

Despre vizita

ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România în Republica Federală a Germaniei și despre stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Socialistă România și Republica Federală a Germaniei (pag. 2—3).

Poporul tunisian

își modernizează țara cu ajutorul unor soluții adecvate realităților naționale. Reporterul constată pretutindeni preocuparea pentru o permanentă înnoire și perfecționare a structurilor economice, sociale, politice (pag. 10).

În Anglia

se acordă o deosebită atenție tratativelor privind eventuala aderare la Piața comună (pag. 12). Pe plan intern, principalul eveniment la ordinea zilei este adoptarea de către Camera Comunelor a legii privind naționalizarea industriei siderurgice (pag. 13).

Eforturile țărilor latino-americane

pentru denuclearizarea continentului lor reprezintă o contribuție importantă la cauza întăririi păcii în această regiune a lumii (pag. 9).

De ce părăsesc Australia

un număr tot mai mare de imigranți europeni sosiți în ultimii ani ? Este reacția lor la recrutarea forțată pentru războiul din Vietnam (pag. 18).

Cartea lui William Manchester

„Moartea unui președinte" descrie amănunțit, în cel de-al treilea capitol al ei, ceea ce s-a întîmplat la Dallas imediat după asasinarea președintelui Kennedy (pag. 23—26).

STABILIREA RELAȚIILOR DIPLOMATICE ÎNTRE REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ȘI REPUBLICA FEDERALĂ A GERMANIEI

Comunicat comun

La invitația ministrului federal al afacerilor externe, Willy Brandt, ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, face o vizită oficială în Republica Federală a Germaniei de la 30 ianuarie pînă la 3 februarie 1967.

În timpul șederii sale la Bonn, între 30 și 31 ianuarie, ministrul afacerilor externe român a fost primit de cancelarul federal dr. Kurt Georg Kiesinger. La 1 februarie ministrul afacerilor externe român va vizita orașele Köln, Düsseldorf și München. El se va întîlni cu președinții guvernelor laenderelor Renania de nord — Westfalia și Bavaria.

Ministrul afacerilor externe român, Corneliu Mănescu, și ministrul federal al afacerilor externe, Willy Brandt, au purtat convorbiri asupra stadiului și dezvoltării relațiilor dintre Republica Federală a Germaniei și Republica Socialistă România, precum și asupra problemelor internaționale de interes comun.

Ambele părți și-au exprimat satisfacția în legătură cu evoluția favorabilă a schimburilor economice și culturale dintre țările lor.

Ele au subliniat că vor cultiva și adînci în continuare colaborarea multilaterală dintre țările lor.

În acest spirit, guvernele Republicii Socialiste România și Republicii Federale a Germaniei au căzut de acord să stabilească relații diplomatice și să facă schimb de reprezentanți diplomatici la rangul de ambasadori extraordinari și plenipotențiari.

Ambele părți sînt convinse că aceasta va contribui la dezvoltarea înțelegerii reciproce dintre Republica Socialistă România și Republica Federală a Germaniei în interesul ambelor părți și prin aceasta, vor servi păcii și securității, înțelegerii durabile și conviețuirii pașnice a popoarelor Europei, destinderii internaționale.

Discuțiile, care au avut un caracter de lucru, s-au purtat într-un spirit de sinceritate.

Ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, a invitat pe ministrul federal al afacerilor externe, Willy Brandt, să facă o vizită oficială în Republica Socialistă România.

Ministrul federal al afacerilor externe a acceptat cu mulțumiri invitația.

Data vizitei se va stabili pe cale diplomatică.

Bonn. În timpul convorbirilor dintre ministrul afacerilor externe al României, Corneliu Mănescu, și ministrul federal al afacerilor externe, Willy Brandt

Declarația Agenției române de presă „Agerpres"

În legătură cu stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Socialistă România și Republica Federală a Germaniei, Agenția română de presă „Agerpres" este împuternicită să declare următoarele :

În concordanță cu politica sa consecventă de pace, de promovare a cooperării internaționale, România militează activ pentru dezvoltarea legăturilor pe tărîm economic, cultural, științific, politic-diplomatic cu toate țările, indiferent de orînduirea lor socială. Intensificarea colaborării pe bază de egalitate, întărirea relațiilor politice între toate statele, inclusiv stabilirea de relații normale cu ambele state germane — subliniate în Declarația cu privire la întărirea securității în Europa adoptată de țările socialiste participante la Consfătuirea de la București din iulie 1966 — constituie una din căile importante pentru dezvoltarea colaborării între statele europene. În acest spirit, guvernul Republicii Socialiste România a realizat un acord cu guvernul Republicii Federale a Germaniei cu privire la stabilirea de relații diplomatice între cele două țări, la rang de ambasadă.

Acest act, care așează pe baze normale raporturile diplomatice dintre cele două state, este rezultatul evoluției relațiilor lor economice, tehnice, cultural-științifice, constituie un pas înainte spre dezvoltarea înțelegerii reciproce, servește intereselor ambelor părți. În același timp, el slujește creării unui climat de încredere și apropiere între statele Europei, corespunde intereselor asigurării securității și păcii.

În legătură cu declarația făcută la 1 februarie a.c. în Bundestag de cancelarul federal Kurt Georg Kiesinger, guvernul român consideră necesar să reafirme poziția sa bine cunoscută, potrivit căreia una din realitățile fundamentale ce se impun în Europa ca urmare a celui de-al doilea război mondial și a evoluției ulterioare a evenimentelor, este existența celor două state germane — Republica Democrată Germană și Republica Federală a Germaniei. Recunoașterea acestei realități este una din premisele dezvoltării cooperării între țările europene și îmbunătățirii atmosferei politice pe continentul nostru.

După convingerea guvernului român, stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Socialistă România și Republica Federală a Germaniei reprezintă o contribuție la întărirea securității pe continentul nostru, la destinderea internațională și dezvoltarea condițiilor favorabile păcii.

Declarația cancelarului federal Kurt Georg Kiesinger

Miercuri 1 februarie, cancelarul Kiesinger, făcînd în Bundestag o declarație în legătură cu stabilirea de relații diplomatice cu România, a spus :

„La 13 decembrie 1966 am declarat în fața acestei înalte adunări că guvernul federal dorește să îmbunătățească raporturile cu vecinii noștri din răsărit în toate domeniile vieții economice, culturale și politice, iar acolo unde condițiile permit, să se stabilească, de asemenea, relații diplomatice.

Ieri, guvernul federal și guvernul Republicii Socialiste România au convenit să facă schimb de reprezentanțe diplomatice la rangul de ambasadori extraordinari și plenipotențiari și să publice un comunicat comun despre aceasta".

Această hotărîre, care nu este îndreptată împotriva nimănui, a spus cancelarul federal, urmează să servească păcii și securității, înțelegerii durabile și conviețuirii pașnice a popoarelor Europei, precum și destinderii internaționale.

În continuare, el a reafirmat cunoscutul punct de vedere vest-german după care guvernul federal este singurul guvern îndreptățit să vorbească în numele întregului popor german.

În încheiere, cancelarul R.F.G. și-a exprimat convingerea că stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Federală a Germaniei și România reprezintă o contribuție la destinderea și asigurarea păcii. Guvernul, a spus el, va continua eforturile pentru îmbunătățirea relațiilor sale cu vecinii săi răsăriteni.

Convorbirile româno—vest-germane

De la trimisul nostru
Radu PASCAL

La invitația ministrului federal al afacerilor externe, Willy Brandt, ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, face o vizită oficială în Republica Federală a Germaniei. În primele două zile ale vizitei, la Bonn, ministrul de externe român a fost primit de cancelarul federal dr. Kurt Georg Kiesinger și a avut convorbiri cu ministrul afacerilor externe Willy Brandt asupra stadiului și dezvoltării relațiilor dintre Republica Federală a Germaniei și Republica Socialistă România, precum și asupra problemelor internaționale de interes comun.

În comunicatul publicat marți în capitala Republicii Federale a Germaniei se subliniază că, dorind să cultive și să adîncească în continuare colaborarea multilaterală dintre țările lor, guvernele Republicii Socialiste România și Republicii Federale a Germaniei au căzut de acord să stabilească relații diplomatice și să facă schimb de reprezentanți diplomatici la rangul de ambasadori extraordinari și plenipotențiari. „Ambele părți sînt convinse — se spune în comunicat — că aceasta va contribui la dezvoltarea înțelegerii reciproce dintre Republica Socialistă România și Republica Federală a Germaniei în interesul ambelor părți și prin aceasta vor servi păcii și securității, înțelegerii durabile și conviețuirii pașnice a popoarelor Europei, destinderii internaționale".

Vizita ministrului afacerilor externe român în Republica Federală se înscrie în cadrul contactelor internaționale multiple ale țării noastre și în cadrul dezvoltării largi a relațiilor României cu diferite țări europene. La baza politicii externe a țării noastre, ca una din căile principale menite să contribuie eficient la înlăturarea neîncrederii între popoare, stă efortul spre dezvoltarea și intensificarea legăturilor pe tărîm economic, cultural-științific, politic-diplomatic între statele continentului, fără deosebire de orînduire socială. România dorește așezarea relațiilor interstatale pe baza recunoașterii drepturilor fundamentale ale fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, de a-și alege regimul social pe care-l dorește, relații bazate pe respectul suveranității și independenței, pe principiul neamestecului în treburile interne ale altor state, al egalității depline în drepturi între toate națiunile din Europa.

În centrul politicii partidului și guvernului nostru se află dezvoltarea continuă a legăturilor de prietenie și colaborare multilaterală cu țările socialiste, extinderea relațiilor cu toate țările, indiferent de orînduirea lor socială. Republica Socialistă România desfășoară o activitate susținută, caracterizată prin inițiativă, dinamism, abordarea constructivă a problemelor.

Ținînd seama de situația obiectivă creată prin dezvoltarea istorică, căutînd să valorifice datele și posibilitățile reale ale Europei postbelice, România a arătat în repetate rînduri că o condiție decisivă a progresului spre consolidarea securității europene o constituie abordarea tuturor problemelor politice complexe ale continentului nostru de pe poziții profund realiste. Opera de asigurare a unui climat de destindere și cooperare în Europa impune opoziția față de forțele imperialiste, în primul rînd imperialismul american, față de forțele militariste și revanșiste.

Republica Socialistă România apreciază ca una din realitățile esențiale noi, născute după cel de al doilea război mondial și din evoluția ulterioară a evenimentelor, existența celor două state germane : Republica Democrată Germană și Republica Federală a Germaniei.

Țara noastră întreține relații multilaterale cu Republica Democrată Germană, primul stat socialist german, și de care România este legată prin comunitatea ideologică, de orînduire socială, de țeluri. Relațiile dintre cele două țări ale noastre corespund intereselor popoarelor noastre, intereselor cauzelor socialismului și păcii.

Aprecierea realităților istorice contemporane rămîne un principiu de bază al politicii externe a Republicii Socialiste România și impune — lucru afirmat fără echivoc în repetate rînduri de conducătorii partidului și statului nostru — recunoașterea frontierelor statornicite în Europa după cel de-al doilea război mondial, inclusiv frontiera de pe Oder-Neisse și respectarea inviolabilității acestora, aceasta constituind baza unei păci trainice în Europa.

România dorește să dezvolte relațiile economice, politice, științifice și culturale cu cele două state germane. Aceasta este o consecință rațională a recunoașterii celor două state germane.

Continuare firească a contactelor pe diferite planuri — economic, tehnic, cultural — între România și Republica Federală a Germaniei, vizita ministrului afacerilor externe român la Bonn a fost primită — aș vrea să menționez — cu un interes viu de opinia publică și de cercurile vieții publice vest-germane. Presa de la Bonn și din alte centre ale Republicii Federale a exprimat importanța care se acordă convorbirilor dintre cei doi miniștri de externe în contextul evoluției actuale a situației internaționale. Stabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări este apreciată, în acest sens, ca un pas pe calea destinderii între țările continentului european, ca un factor de natură să contribuie — cum scria ziarul „Frankfurter Allgemeine" — „la dezvoltarea relațiilor dintre Europa occidentală și răsăriteană".

Relațiile dintre cele două țări — și lucrul acesta se subliniază de ambele părți — se dezvoltă, de altfel, de mai mulți ani în diferite domenii. Este vorba de acordul semnat anul trecut cu privire la lărgirea schimbului de mărfuri, de înțelegerile privind cooperarea industrială și economică între întreprinderi române și firme vest-germane, precum și de colaborarea în domeniile științific și cultural. În virtutea acestor legături economice, ca și în virtutea schimburilor științifice și culturale utile pentru cunoașterea realităților din fiecare țară, și ținînd seama de nivelul atins de raporturile pe aceste planuri între cele două țări, a reieșit actualitatea normalizării relațiilor diplomatice dintre România și Republica Federală a Germaniei.

Vizita oaspeților români contribuie, în același timp, cum spunea ministrul de externe federal Brandt, „la promovarea păcii pe care bătrînul și mult încercatul nostru continent o reclamă de urgență". Desigur, îmbunătățirea relațiilor reciproce trebuie, spre a sluji scopului urmărit, „să pornească de la o bază sănătoasă, demnă și trainică. Această bază — a spus mai departe ministrul de externe Brandt — este constituită de principiile independenței naționale, egalității în drepturi și respectării reciproce a realizărilor și modului de viață".

Ministrul afacerilor externe al României, Corneliu Mănescu, s-a referit la faptul că realitatea obiectivă în actualul moment istoric impune normalizarea relațiilor între state. „Pentru a evita repetarea unor experiențe dureroase ale trecutului — a spus el — noi socotim că în momentul de față este necesar ca pornind de la datele și posibilitățile lumii postbelice să ne concentrăm eforturile pentru a elimina definitiv cauzele tensiunii în relațiile interstatale, a îmbunătăți substanțial climatul pe continentul european atît de greu încercat în trecut, a crea condiții care să facă cu neputință un război mondial și să asigure o pace și o securitate trainică în Europa și în lumea întreagă".

În acest spirit, spunea ministrul de externe al României marți seara, la încheierea tratativelor oficiale, ne exprimăm speranța că relațiile dintre țările noastre se vor dezvolta în interesele ambelor state și în același timp vor contribui la destinderea în Europa și în lume.

Comentariile pe marginea vizitei și convorbirilor oficiale scot în evidență faptul că, deși pozițiile celor două țări nu coincid în toate problemele situației internaționale, dezvoltarea înțelegerii reciproce dintre Republica Socialistă România și Republica Federală a Germaniei este în interesul celor două părți și slujește coexistenței pașnice și destinderii internaționale. Așa cum s-a subliniat în repetate rînduri, România, promovînd cu consecvență în activitatea sa externă pozițiile sale de principiu, consideră că diferențele de păreri nu trebuie să împiedice dezvoltarea relațiilor de colaborare dintre țări, dialogul dintre ele. Această dezvoltare este, dimpotrivă, de natură să constituie un aport serios la crearea climatului propice soluționării problemelor spinoase ale vieții internaționale.

Principalele ziare vest-germane — „Die Welt", „Frankfurter Allgemeine", „Süddeutsche Zeitung", „Handelsblatt", „General-Anzeiger", au publicat sub titluri mari relatări despre vizita ministrului de externe român și rezultatele convorbirilor. „Frankfurter Allgemeine", de exemplu, sublinia că, din punctul de vedere al opiniei vest-germane, stabilirea relațiilor diplomatice cu România constituie, pentru guvernul de la Bonn, o „adaptare la condițiile politice internaționale în schimbare". Ziarul „Süddeutsche Zeitung" redă pasaje dintr-un interviu al ministrului trezoreriei, Kurt Schmücker, în care acesta își exprimă satisfacția în le-

→

gătură cu succesul tratativelor româno—vest-germane. Subliniind rolul pozitiv jucat de schimburile comerciale, dl Schmücker a apreciat necesitatea și valoarea unor schimburi echilibrate. „Noi — a spus el — vom găsi posibilități în România tot atîtea cîte vor găsi românii la noi". De altfel, și reprezentanții altor cercuri politice vest-germane, personalități marcante ale partidului liber-democrat, sînt de aceeași părere cu exponenții cercurilor guvernamentale.

În ce o privește, după cum este cunoscut, conștientă de răspunderea ce-i revine în eforturile spre instaurarea unui climat de pace și colaborare în Europa, România va acționa și în viitor în vederea stabilirii relațiilor interstatale europene pe baze noi, sănătoase, va extinde colaborarea cu statele Europei, indiferent de orînduirea lor socială.

■

După convorbirile oficiale, care s-au desfășurat într-o atmosferă constructivă, ministrul afacerilor externe al României împreună cu persoanele care-l însoțesc și-au continuat călătoria în Germania occidentală. La ora cînd transmit, oaspeții români vizitează orașul Köln, programul incluzînd în continuare orașele Düsseldorf și München. Cu acest prilej, au loc întrevederi cu personalități politice marcante din landurile Renania de nord-Westfalia și Bavaria.

Bonn, 1 februarie

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

ROMA

Corespondență de la Giorgio PASTORE

Încheierea vizitei lui N. Podgornîi

Președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., Nikolai Podgornîi, a făcut zilele acestea o vizită oficială în Italia, la invitația președintelui republicii, Giuseppe Saragat, ca răspuns la vizita făcută în Uniunea Sovietică, în anul 1960, de fostul președinte Giovanni Gronchi. Nikolai Podgornîi a avut mai multe întîlniri cu personalități politice italiene — președintele Saragat, primul ministru Aldo Moro, ministrul afacerilor externe, Amintore Fanfani, reprezentanți ai vieții economice și culturale italiene. Delegația a vizitat orașele Roma, Torino, Milano, Veneția, Taranto și Neapole.

După cum se arată în comunicatul comun dat publicității în încheierea vizitei, aceasta s-a desfășurat într-o atmosferă cordială care oglindește dezvoltarea relațiilor de prietenie dintre Italia și Uniunea Sovietică. „Vizita — se spune în comunicat — a permis oamenilor de stat italieni și sovietici să aibă un larg schimb de vederi asupra celor mai importante probleme ale păcii și colaborării internaționale și să facă o analiză aprofundată a relațiilor bilaterale între cele două țări".

Referindu-se la principiile relațiilor dintre state, consfințite în Carta Organizației Națiunilor Unite, comunicatul subliniază îndeosebi necesitatea respectării „independenței și suveranității naționale, integrității teritoriale, neamestecului în afacerile interne și egalității în drepturi a tuturor popoarelor, nerecurgerii la forță".

În convorbirile avute cu privire la cele mai arzătoare probleme internaționale, cele două părți au fost unanime în a considera că realizarea unui acord asupra dezarmării generale ar constitui un mijloc eficace pentru garantarea securității internaționale și a păcii. Ele au confirmat adeziunea la ideea convocării unei conferințe internaționale pentru dezarmare „cu participarea tuturor statelor lumii".

În cursul convorbirilor a fost abordată, de asemenea, problema destinderii încordării internaționale și securității în Europa. În acest cadru, cele două părți au subliniat utilitatea îmbunătățirii relațiilor între statele Europei occidentale și cele ale Europei răsăritene, precum și a dezvoltării colaborării economice, tehnico-științifice, a schimburilor comerciale și a relațiilor culturale dintre statele europene. Referindu-se la convocarea unei conferințe asupra problemelor europene, comunicatul comun sovieto-italian consideră că o asemenea conferință, pregătită în mod corespunzător, ar putea constitui un for potrivit pentru apropierea punctelor de vedere și coordonarea eforturilor statelor interesate în scopul rezolvării problemelor ce le stau în față.

Cele două părți — se arată în comunicat — și-au expus punctele de vedere față de situația din Vietnam și au constatat cu îngrijorare că „aceasta constituie un pericol serios pentru pace"; ele au subliniat importanța respectării de către toate statele a Declarației adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite asupra „inadmisibilității intervenției sub orice formă în afacerile interne ale altor state".

Vizita în Italia a lui N. Podgornîi a reliefat încă o dată existența unor posibilități apreciabile pentru dezvoltarea relațiilor economice, comerciale, culturale, de colaborare științifică și tehnică între cele două țări. Pînă în prezent, între cele două țări au fost încheiate acorduri importante, cum ar fi, de pildă, acordul de colaborare pentru utilizarea energiei atomice în scopuri pașnice sau acordul între societatea italiană „Fiat" și întreprinderile sovietice pentru construirea în U.R.S.S. a unei întreprinderi producătoare de automobile cu o capacitate de peste 600 000 de mașini anual. Un alt important acord, pe cale de a fi încheiat, se referă la furnizarea de gaz metan Italiei prin construirea unei conducte care, pornind din regiunea Siberiei occidentale, va traversa jumătate din Europa și va ajunge în portul italian Triest.

În cursul vizitei, au fost semnate două protocoale: unul cu caracter con-

Ministrul comerțului exterior al României în Franța

Începînd de la 23 ianuarie, ministrul comerțului exterior al României, Gheorghe Cioară, efectuează o vizită în Franța, la invitația guvernului francez. În cursul vizitei, Gheorghe Cioară s-a întîlnit cu Charles de Chambrun, secretar de stat pentru comerțul exterior, și a vizitat sediul Consiliului național al patronatului francez, unde a fost primit de către Paul Huvelin, președintele acestui consiliu, și Georges Villiers, președintele Comisiei relațiilor economice internaționale. Programul vizitei a inclus și vizitarea unor obiective industriale din provincie. Etapele călătoriei au fost localitățile Chantereine, Vaires, Troyes, Sainte-Nazaire, Toulouse, Creusot.

Marți 31 ianuarie, Gheorghe Cioară a avut o întrevedere, desfășurată într-o atmosferă deosebit de cordială, cu ministrul economiei și finanțelor al Franței, Michel Debré. Convorbirea a prilejuit celor doi miniștri evocarea problemelor legate de dezvoltarea relațiilor politico-economice dintre Franța și România. Gheorghe Cioară și-a exprimat satisfacția pentru posibilitatea, oferită de această vizită, de a cunoaște mai pe larg realizările tehnico-industriale franceze. El a relevat că dezvoltarea economică a României constituie de asemenea o premisă importantă a dezvoltării schimburilor și consolidării relațiilor economice cu Franța. Michel Debré a subliniat că nu se poate asigura o politică de independență atîta timp cît nu există o dezvoltare puternică a economiei și a relevat faptul că guvernul francez urmărește cu deosebită simpatie modul în care România concretizează cu mult curaj și principialitate această concepție politică.

Cu același prilej, cei doi miniștri au evocat prietenia și legăturile tradiționale româno-franceze, arătînd că ele constituie o premisă în plus pentru dezvoltarea relațiilor politice și economice amicale între Franța și România. În ultima parte a convorbirii ei au abordat diferite probleme economice concrete privind relațiile româno-franceze.

În fotografie: La Toulouse, vizitînd uzinele „Sud-Aviation", unde se fabrică avionul „Caravelle".

sular, iar celălalt — de colaborare în domeniul cinematografiei (potrivit acestuia, coproducțiile italo-sovietice se vor bucura de aceleași avantaje ca și filmele proprii).

Președintele Podgornîi i-a invitat pe președintele Republicii Italia, Giuseppe Saragat, și pe președintele Consiliului de Miniștri, Aldo Moro, să facă o vizită oficială în Uniunea Sovietică. Invitația a fost acceptată.

Înainte de a părăsi Roma, Nikolai Podgornîi, împreună cu delegația care l-a însoțit, a avut o întîlnire cu Papa Paul al VI-lea, prima dintre un șef de stat sovietic și un pontif catolic. După cum afirmă ziarele italiene, tema centrală a convorbirii au constituit-o problemele păcii, îndeosebi războiul din Vietnam și ceea ce se poate face pentru încetarea conflictului.

Presa italiană își exprimă satisfacția în legătură cu rezultatul întrevederilor italo-sovietice. „Comunicatul italo-sovietic, aprecia *Il Popolo*, constituie o mărturie a marilor posibilități care există pentru un dialog constructiv între cele două țări chiar asupra acelor probleme în care opiniile sînt divergente". La rîndul său, *Avanti* afirma că „cele două state au discutat cu sinceritate despre evoluția și progresul politicii de destindere".

Roma, 31 ianuarie

TOKIO

Consultarea electorală

„Un străin care ar călători în Japonia ar avea probabil impresia că a intrat într-o oglindă" — scria redactorul șef al unei importante publicații americane, *Foreign Affairs*, vrînd să sugereze o anumită senzație de încetineală în evoluția acestei țări. Bineînțeles, dacă s-ar referi la viața economică, el nu ar fi putut susține nici un moment așa ceva, pentru că expansiunea industrială a Japoniei — deși a întîmpinat în ultima vreme unele dificultăți — continuă, în general. Paradoxal i se părea autorului ritmul lent în care, spunea el, ar evolua evenimentele politice în această țară.

Alegerile de duminică pentru reînnoirea, înainte de termen, a Camerei Inferioare confirmă într-o oarecare măsură această apreciere. Partidul liberal-democrat care deține controlul guvernului de aproximativ 20 de ani (socialiștii au exercitat pentru scurtă vreme puterea în 1949), a obținut și de data aceasta majoritatea absolută în Cameră. Rezultatele consultării electorale arată că el dispune acum de 277 de mandate — din cele 486 — însă va beneficia, de asemenea, de sprijinul a cel puțin șase din cei nouă candidați aleși sub denumirea de „independenți". (Cei mai mulți dintre acești „independenți" sînt, de fapt, foști liberal-democrați care au întrerupt, cel puțin oficial, relațiile cu partidul.)

Principalul partid de opoziție, partidul socialist, are acum 140 de mandate, cu unul mai puțin decît la dizolvarea Camerei — dar cu patru mai puțin decît la ultimele alegeri. (În cursul sesiunii, 19 mandate au rămas vacante, ceea ce face ca ambele partide principale, chiar dacă și-au menținut în linii generale pozițiile, să fi înregistrat pierderi față de situația de acum aproape patru ani, la ultima consultare.)

Se poate spune, așadar, că beneficiarul principal al votului de duminică îl constituie așa-numitele partide de centru — cel democrat-socialist și, mai ales, noua formație cunoscută în Japonia astăzi sub denumirea de *Komei*. Partidul democrat-socialist are acum 30 de mandate, adică cu șapte mai mult decît în vechea Cameră, iar *Komei* a înregistrat o importantă victorie, obținînd 25 de mandate (el nu a figurat în Camera anterioară). Despre *Komei* nu se pot afirma cu precizie multe lucruri în ce privește orientarea sa politică propriu-zisă. El este expresia, pe planul vieții parlamentare, a unei importante secte budiste, *Soka Gakkai*, și a cărui deviză este alcătuirea unui „guvern curat".

Este de reținut de asemenea, și succesul obținut de Partidul Comunist din Japonia, care acum are 5 locuri în Camera inferioară. Important este faptul că față de trecuta Dietă, partidul comunist a obținut un mandat într-una din circumscripțiile orașului Tokio, lucru care a fost subliniat de toate agențiile de presă în comentariile asupra alegerilor.

În linii generale, se poate deci vorbi de menținerea situației anterioare. În orice caz, pierderile suferite de partidul de guvernămînt sînt prea mici ca să constituie altceva decît un indiciu. Însă, pe de altă parte, acest indiciu se adaugă celui reprezentat de rezultatele „partidelor de centru" : o tendință, din ce în ce mai precis conturată, de slăbire a monopolului deținut asupra vieții politice japoneze de un partid guvernamental cu majoritate absolută. Lucrul acesta fusese remarcat, de altfel, de mai multă vreme — în fond, controversele care au tulburat guvernul și au dus la remanieri, uneori drastice, ale cabinetului, constituirea unor grupuri și dizidențe în partidul liberal-democrat exprimau tocmai nemulțumirea unui sector al opiniei publice față de această situație (într-un anumit sens, o opoziție se menține și acum în partidul guvernamental, deoarece, subliniau agențiile de presă, cel puțin 50 dintre deputații liberal-democrați actuali sînt în dezacord cu primul ministru Sato — care și înainte de asta, la ultimele alegeri pentru funcția de președinte al partidului, întîmpinase o opoziție severă).

Chiar dacă înceată, se poate spune totuși că s-a înregistrat o evoluție — și comentatorii de presă subliniază că în acest fel trebuie interpretate succesele obținute în regiunile urbane, în marile centre industriale, de candidații care au sprijinit, sub o formă sau alta, programe de stînga, adică de candidații partidelor socialist și comunist. Desfășurarea viitoarei sesiuni parlamentare va arăta în ce măsură aceste tendințe se vor cristaliza.

Mircea IVĂNESCU

Premierul japonez Eisaku Sato depunîndu-și votul

SOFIA

Corespondență de la C. LINTE

Vizita președintelui Finlandei

După vizitele efectuate în Iugoslavia și R.A.U., președintele Finlandei, Kekkonen, a făcut o vizită neoficială în Bulgaria la invitația președintelui Prezidiului Adunării Populare a R. P. Bulgaria, Gheorghi Traikov.

Convorbirile pe care președintele Kekkonen le-a avut la Sofia sînt apreciate ca o expresie a relațiilor prietenești de colaborare existente între cele două țări. Bulgaria și Finlanda au stabilit și dezvoltat în perioada postbelică o serie de contacte utile pe plan politic, economic, cultural-științific. La aceasta au contribuit schimburile frecvente de vizite între personalități de frunte din cele două țări. În 1959, Gheorghi Traikov, președintele Prezidiului Adunării Populare, a vizitat Finlanda în fruntea unei delegații a Uniunii populare agrare bulgare. În 1960, o delegație parlamentară finlandeză a făcut o vizită în Bulgaria, iar în 1962 o delegație parlamentară bulgară a fost oaspetele parlamentarilor finlandezi. În 1965 și în 1966, miniștrii de externe ai celor două țări au efectuat, de asemenea, un schimb de vizite. Astfel, vizita la Sofia a președintelui Kekkonen se înscrie într-o evoluție favorabilă a relațiilor bilaterale bulgaro-finlandeze.

Comentariile consacrate vizitei pre-

→

De la stînga la dreapta : Todor Jivkov, președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Bulgaria, Urho Kekkonen, președintele Finlandei, și Gheorghi Traikov, președintele Prezidiului Adunării Populare a R. P. Bulgaria

ședintelui Finlandei insistă asupra faptului că un element esențial în politica externă a celor două țări îl constituie eforturile îndreptate spre colaborare și securitate în Europa. Ambele popoare, fiecare în regiunea sa, sublinia, de pildă, într-un comentariu ziarul *Zemedelsko Zname*, își aduc contribuția la întărirea păcii, prieteniei și înțelegerii între state, la asigurarea securității pe continentul nostru. R. P. Bulgaria — scrie ziarul — apreciază favorabil politica neutralității pozitive promovată de Finlanda, inițiativele guvernului Finlandei și ale președintelui Kekkonen, personal, pentru asigurarea păcii în nordul Europei, linia Paasikivi-Kekkonen a politicii externe finlandeze. „Această vizită — scrie *Otecestven Front* — constituie o contribuție atît la cauza consolidării și extinderii relațiilor prietenești dintre Bulgaria și Finlanda, a adîncirii colaborării lor bilaterale, cît și la cauza păcii în Europa".

Relațiile bilaterale bulgaro-finlandeze au o bază economică stabilă. Întrerupte în timpul războiului, relațiile comerciale dintre cele două țări au fost restabilite, în 1948, prin semnarea unui acord de plăți. În 1954, s-a semnat un acord comercial cu prelungire anuală automată pe baza căruia, în 1964, a fost încheiat un acord pe termen lung pînă în 1967. Aceste acorduri comerciale au stimulat o evoluție favorabilă în relațiile economice bilaterale, pe bază de egalitate și avantaj reciproc, ceea ce a permis o lărgire continuă a schimburilor.

Referindu-se la relațiile economice cu Finlanda, Ognian Tihomirov, prim-adjunct al ministrului comerțului exterior al R. P. Bulgaria, arăta că în 1965 schimburile comerciale dintre cele două țări au fost de două ori și jumătate mai mari decît în anul 1960. Desigur, sublinia Ognian Tihomirov, nivelul actual al schimburilor nu epuizează nicidecum posibilitățile celor două țări în ce privește creșterea lor.

Vizita președintelui Finlandei în Bulgaria a constituit încă o dovadă a atmosferei noi care se dezvoltă în relațiile dintre țările europene. Contactele personale, examinarea la nivel înalt a problemelor de interes comun devin o practică verificată a relațiilor dintre statele europene, indiferent de sistemele cărora aparțin. Comentatorii bulgari și finlandezi sînt, de aceea, de acord în a aprecia călătoria președintelui Finlandei ca o contribuție la dezvoltarea colaborării multilaterale dintre statele europene, la asigurarea păcii și securității pe continentul nostru.

Sofia, 31 ianuarie

VARȘOVIA

Corespondență de la Gh. GHEORGHIȚA

Dialogul polono-francez

În seria contactelor polono-franceze, vizita ministrului de externe Adam Rapacki la Paris a fost apreciată ca un prilej util de afirmare a colaborării celor două țări, de precizare a pozițiilor asupra multor probleme de interes comun. La Varșovia s-a subliniat că, pe planul relațiilor bilaterale, cele două țări au înregistrat progrese evidente în urma vizitelor care s-au succedat în ultimii ani : călătoria din 1965 a premierului Josef Cyrankiewicz în Franța, vizita vicemareșalului Seimului, Zenon Kliszko, la Paris, și a ministrului de externe francez, Couve de Murville, în Polonia în 1966.

Ideea caracterului tradițional al relațiilor polono-franceze a fost prezentă atît în comentariile presei poloneze cît și în presa franceză. Ziarul *Glos Pracy* scria că „vizita și discuțiile de la Paris permit reluarea dialogului franco-polonez, dialog avînd etape importante parcurse". În alte ziare — ca *Zycie Warszawy* — schimbul de păreri polono-francez este apreciat ca o manifestare a relațiilor generale existente între Franța și țările socialiste, ca o expresie a ceea ce s-a încetățenit sub numele de „deschidere a Franței spre Răsărit".

La Paris, *Figaro* sublinia, în esență, aceleași idei : „Sosirea lui Rapacki este continuarea unei serii de contacte care au permis reînnoirea tradiției seculare a bunelor relații între Franța și Polonia". Această tradiție, scria *Combat*, „trebuie să fie întărită pe plan economic și cultural".

Și la Varșovia, și la Paris s-a relevat în aceste zile faptul că, în pozițiile ce-

GREVELE ȘI DEMONSTRAȚIILE DIN SPANIA

Sfîrșitul săptămînii trecute a fost marcat în Spania de începerea unor puternice acțiuni greviste ale muncitorilor din zece mari întreprinderi industriale și de demonstrațiile studenților cîtorva facultăți madrilene. Primele greve au fost declarate în semn de protest împotriva arestărilor operate în ultimul timp în rîndul partidelor de opoziție. În același timp, mii de muncitori din centura industrială a capitalei spaniole au întreprins un marș spre centrul orașului. Cîteva mii de polițiști au ocupat cele cinci puncte prevăzute pentru adunarea demonstranților. Între muncitori și forțele de poliție au avut loc ciocniri.

Incidente mai grave s-au produs în timpul manifestațiilor organizate de studenții din Barcelona și Madrid în semn de solidaritate cu acțiunile muncitorești și împotriva arestării profesorului Antonio Badia Margarit. În urma ciocnirilor, zeci de studenți și polițiști au fost răniți, iar cîteva sute de studenți au fost arestați, dintre care 22 chiar în clădirea Facultății de drept. Pentru a protesta împotriva pătrunderii unităților de poliție în incinta facultății, decanul facultății, Hernandez Tajero, și-a prezentat imediat demisia. Studenții facultăților de drept și de științe economice au declarat o grevă de sprijinire a demisiei decanului Tajero și pentru a cere eliberarea studenților arestați în zilele anterioare.

În cursul zilei de luni greva studenților a continuat. Noi ciocniri s-au produs în Cetatea universitară după ce studenții s-au adunat în vederea organizării unui „marș pașnic" spre rectorat pentru a cere eliberarea colegilor lor arestați la sfîrșitul săptămînii trecute.

Rectorul Universității a autorizat forțele polițienești să pătrundă în facultățile de medicină, de științe economice și agronomie, unde s-au refugiat peste 1 000 de studenți. În același timp, cursurile Universității au fost suspendate pe timp de trei zile, începînd de marți, iar cele ale Facultății de științe economice pe o perioadă nelimitată. În timpul incidentelor care au avut loc între poliție și studenți, trei corespondenți de presă au fost serios răniți. Agenția France Presse, care a furnizat aceste informații, semnala că acțiunile studențești — începute în semn de solidaritate cu revendicările muncitorești — par să fie cele mai violente ciocniri cunoscute de Universitatea din Madrid în ultima vreme.

Și conflictele muncitorești s-au agravat la începutul acestei săptămîni. La Madrid, 50 000 de metalurgiști de la 23 de uzine au declarat greve parțiale în semn de solidaritate cu muncitorii arestați vineri. Acțiuni greviste s-au înregistrat și în alte localități spaniole. Începînd de luni au intrat în grevă 8 000 de mineri din Asturia și 12 000 de textiliști din Barcelona. La Sevilla și Bilbao muncitorii au demonstrat pentru satisfacerea revendicărilor lor.

E. P.

lor două țări, se constată o identitate în ce privește unele idei esențiale. La acest capitol sînt menționate problema vietnameză, securitatea europeană, recunoașterea frontierei Oder-Neisse etc. De aceea, recentul dialog polono-francez a fost încadrat în evoluția favorabilă care se constată în relațiile intereuropene.

Lista problemelor discutate de ministrul de externe polonez cu omologul său francez, prezentă, de asemenea, și în întrevederile pe care președintele de Gaulle și premierul Pompidou le-au avut cu Adam Rapacki — așa cum au rezultat din numeroasele declarații făcute — a fost lungă. Dar pe prim plan s-au plasat problemele referitoare la Europa, obiect de preocupare comună a celor două guverne. Acest lucru a fost subliniat încă de la sosirea la Paris a ministrului polonez. „Eforturile Franței, eforturile Poloniei și ale statelor prietene au contribuit la progresul vizibil al destinderii în Europa. Nu este vorba doar de aparențe sau de conjuncturi trecătoare, deși noi nu subapreciem pericolul ce amenință acest proces...", declara Adam Rapacki. Iar Couve de Murville sublinia: „Relațiile dintre Polonia și Franța își găsesc, în ceea ce ne privește, locul lor firesc într-o politică de ansamblu care caută să facă din destindere baza unei colaborări efective între toate statele continentului nostru și să creeze, datorită ambianței noi care se dezvoltă, condițiile unei discuții, iar apoi ale unei soluționări a marilor noastre probleme".

Cîteva zile mai tîrziu, în fața Asociației presei diplomatice din Paris, Adam Rapacki și-a exprimat speranța că blocurile militare vor ceda locul unui sistem de securitate colectivă a continentului. În așteptare, Polonia — a spus el — nu poate să renunțe la garanțiile de securitate care decurg din Tratatul de la Varșovia. În problema stabilirii de relații diplomatice de către R. F. a Germaniei cu țările socialiste, Rapacki a declarat că „raporturile formale cu R.F.G. privesc fiecare țară." În legătură cu o altă problemă — frontiera Oder-Neisse — ministrul polonez a declarat că această frontieră este un fapt ireversibil. În sfîrșit, în problema Vietnamului, Adam Rapacki a subliniat că „soluționarea trebuie să aibă loc pe baza respectării acordurilor de la Geneva, și în primul rînd în conformitate cu principiul autodeterminării poporului vietnamez, fără nici o intervenție, indiferent de ce natură ar fi. Prima condiție a unei soluționări pașnice este încetarea necondiționată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam. Nu există altă posibilitate".

În aceeași zi, s-a aflat că președintele de Gaulle a acceptat invitația de a vizita Polonia. Observatorii politici francezi consideră că această vizită ar putea avea loc în cursul lunii iunie 1967.

În ceea ce privește relațiile bilaterale, observatorii politici apreciază că rezultatele convorbirilor de la Paris sînt de natură să contribuie la dezvoltarea schimburilor economice, tehnico-științifice și culturale. *Trybuna Ludu* consemna faptul că, în 1966, s-a înregistrat o creștere simțitoare a comerțului dintre cele două țări. În exportul Poloniei un loc din ce în ce mai important îl ocupă produsele industriale. În acest context, este amintită comanda franceză executată de Polonia — 22 de traulere care navighează actualmente sub pavilionul Franței. După reuniunile unor comisii de experți, care au avut loc în ultima vreme, se consideră că există perspective mai bune pentru exportul polonez de mașini în Franța și îmbunătățirea structurii schimburilor — inclusiv pe calea cooperării industriale.

S-au dezvoltat, de asemenea, contactele pe linia colaborării tehnico-științifice. Primele lucrări de cercetări comune au fost organizate între firma franceză Stein Roubaix și organizația poloneză Energopomiar. Se prevede semnarea, în viitorul apropiat, a unui acord privind cumpărarea unei uzine franceze de îngrășăminte, a cărei valoare se va cifra la 300 de milioane de franci.

Vizita lui Adam Rapacki la Paris, se subliniază în comentariile presei poloneze, a fost utilă. Primele relatări de la Paris vădesc și ele aceeași apreciere privind atît atmosfera prietenească în care s-au desfășurat discuțiile, cît și pozițiile exprimate.

Varșovia, 31 ianuarie

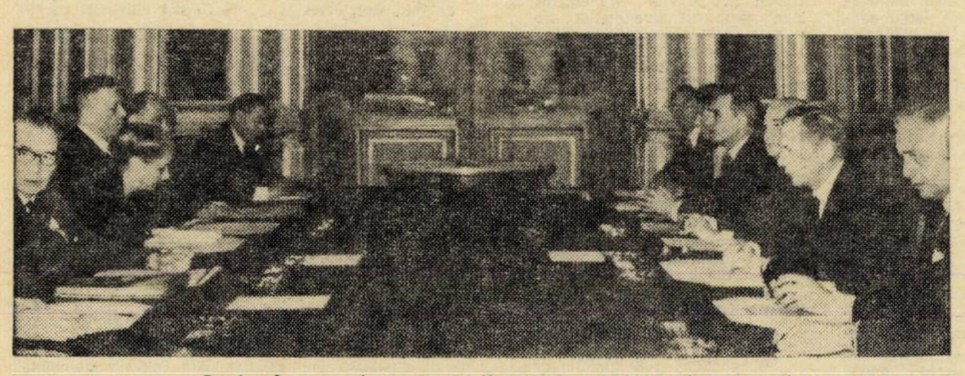

Paris. În cursul convorbirilor dintre ministrul afacerilor externe al Poloniei, Adam Rapacki și ministrul de externe francez, Maurice Couve de Murville

CONTRAPUNCT

Scara meritului patern

Pînă de curînd se credea că, pentru a fi un părinte bun, sînt necesare cîteva calități, printre care fermitatea exigentă (uneori), indulgența înțelegătoare (alteori) și dragostea fără limite (totdeauna). Iată însă că s-a mai ivit o condiție care le anulează pe toate celelalte : culoarea părului. Se pare că bruneții sînt mai puțin dotați decît blonzii pentru dificila profesie de mamă și tată. Cel puțin așa susține Joseph Fitzsimmons, șeful departamentului de asistență publică a comitatului Ulster (statul New York). Postul pe care-l ocupă îi conferă dreptul nu numai să se pronunțe în practică asupra cererilor de adopțiune de pe cuprinsul teritoriului său, ci să emită și judecăți de valoare cu caracter generalizator-teoretic. Prilejul de a se afirma pe acest tărîm i l-a oferit cazul soților Liuni. Aceștia au luat în casa lor pe orfana Elisabeth-Grace încă înainte ca ea să aniverseze o săptămînă de la naștere. Acum, fetița are patru ani și jumătate și soții au vrut să oficializeze adopțiunea, adresîndu-se în acest scop autorității pe care o reprezintă Fitzsimmons. Răspunsul : un categoric nu. Motivul : Elisabeth-Grace e bălaie iar ambii Liuni sînt oacheși. Concluzia : un copil blond nu poate fi fericit cu doi părinți bruni.

În primul moment, soții Liuni au crezut că nu înțeleg bine. În al doilea moment și-au închipuit că-i o glumă. În al treilea moment au început să discute. Și în esență replicile s-au succedat cam așa :

Liuni : — Bine, dar o creștem pe fetiță de atîta vreme...

Fitzsimmons : — Da, dar aveți părul negru.

L. — Și e fericită cu noi...

F. — Da, dar aveți părul negru.

L. — O iubim la fel ca pe cei doi copii ai noștri...

F. — Da, dar aveți părul negru.

L. — Și ea ne iubește pe noi...

F. — Da, dar aveți părul negru.

L. — Toți cei care ne cunosc vă pot spune că nu ne dăm înapoi de la nici un sacrificiu ca să...

F. — Da, dar aveți părul negru.

Etc., etc.

În loc să se lase convinși de bogata argumentație a maimarelui asistenței publice, bruneții nevrednici de o fiică blondă au cerut ajutorul justiției. Opinia publică a aflat astfel de interesantele opinii ale lui Fitzsimmons în materie capilară și, spre dureroasa stupoare a acestuia, nu și le-a însușit. Ceea ce l-a silit ca, în fața tribunalului, să fie ceva mai concret : soții Liuni sînt americani de origine italiană, în vreme ce defuncții părinți ai fetiței erau americani de origine anglo-irlando-germană. Și originea nr. 1 e inferioară originii nr. 2, nu-i așa?

Nu-i așa, au răspuns soții Liuni și, alături de ei, opinia publică. Împotriva celor care vînturau asemenea teorii au luptat și murit, în cel de al doilea război mondial, americani de origini diferite. Iar rasiștii asasini condamnați la Nürnberg, indiferent dacă erau blonzi sau bruni, au fost spînzurați cu același șireang.

Intimidat de uraganul pe care-l dezlănțuise, Fitzsimmons a cedat și și-a dat, scrîșnit, aprobarea. Neputîndu-și desăvîrși concepția paterno-cromatică, el nu ne-a permis să aflăm pe ce treaptă a meritului se situează părinții cu părul șaten, roșcat și cărunt.

Nicolae MINEI

MANAGUA

După „Tacho", „Tachito"...

S-ar fi părut că, după 58 de ani de liniște, Momotombo, faimosul vulcan la poalele căruia se întinde mica Republică Nicaragua, deși stins, și-a reînceput activitatea. Ca o lavă în clocot, 50 000 de persoane s-au îndreptat, la 22 ianuarie, spre Palatul prezidențial din centrul capitalei Managua. A urmat o „contraerupție" : mii de gloanțe s-au abătut asupra mulțimii, ucigînd și rănind. Cîți ? La început 30 de morți și peste 100 de răniți. În zilele următoare, numărul morților a crescut, ajungînd la circa 400.

În această atmosferă încinsă, Nicaragua se pregătește pentru alegerile prezidențiale, care urmează să se desfășoare la 5 februarie. La Managua miroase încă a praf de pușcă. Zidurile poartă urme de gloanțe. După aprinsele incidente, autoritățile au instaurat „ordinea" : patrule polițienești veghează în toate colțurile orașului. Motivele tulburărilor se datoresc faptului că, în ultima vreme, a devenit tot mai evidentă perspectiva revenirii la putere în mod oficial a „dinastiei" Somoza, care de trei decenii conduce Nicaragua ca pe propria feudă.

Familia Somoza reprezintă pentru istoria acestei țări ceea ce a însemnat pentru Republica Dominicană dictatura lui Trujillo. Începuturile dominației politice a ambilor „dictadores", ca și sfîrșitul ei, de altfel, oferă o coincidență izbitoare. Ca și Trujillo, „Tacho" (Anastasio Somoza-senior) și-a datorat ascensiunea politică bunăvoinței S.U.A., pe care s-a bazat fără întrerupere, de-a lungul celor două decenii de dominație (1936—1956). În acest timp, fiecare s-a străduit să-și asigure o serioasă bază materială, contopind în aceeași mînă puterea politică și economică : se putea vorbi de președintele Trujillo sau de „Tacho", dar și de monopolurile cu același nume. Sfîrșitul celor doi „T" a fost la fel de spectaculos și neașteptat : după zeci de comploturi dejucate, au fost asasinați — unul în 1956, altul în 1961.

Moartea lui Somoza-senior n-a marcat, însă, decît încheierea unei etape a dinastiei care-i poartă numele. Au urmat la putere cei doi fii : Luis, investit președinte, și Anastasio, devenit șeful „Gărzii Naționale". Alegerile din 1963, cînd, prin constituție, nici un membru al familiei Somoza nu-și putea anunța candidatura, nu au adus decît o schimbare de nume : președintele ales, René Schick, era un cunoscut prieten și protejat al familiei Somoza. Vara trecută, prin moartea subită a acestuia, puterea a fost preluată de actualul guvern. Politica noului președinte nu diferă cu nimic de cea a predecesorului său. „Somozismul", deși fără reprezentant direct, și-a menținut neîntreruptă dominația în viața politică nicaraguaiană, cu perspectiva de a reveni și mai intens.

Aceasta pentru că, din luna august a anului trecut, Convenția Partidului liber-naționalist (partid de guvernămînt) și-a anunțat drept candidat în alegeri pe generalul Anastasio Somoza, fiul fostului dictator nicaraguaian. Iar „a anunța" înseamnă, de fapt, „a alege". „Tachito", ca șef suprem al „Gărzii Naționale", organul represiv și sprijinul forțelor reacționare nicaraguaiene, deține, fără restricții, puterea executivă în stat, actualul președinte nefiind decît un credincios aliat și un reprezentant maleabil al clanului Somoza.

Drumul spre scaunul prezidențial este deschis și, chiar mai mult, pregătit cu grijă de autorități. Opoziția reală a fost anulată, printre altele, prin interzicerea partidului socialist de a participa la alegeri. Celelalte partide — conservator-tradiționalist, social-creștin și liberal independent — formînd un front comun (și totuși fragmentat) al opoziției, sub conducerea lui Pedro Chamorro, au anunțat doi candidați : doctorul Fernando Agüero și avocatul Eduardo Gasteazoro. Șansele lor sînt însă reduse, autoritățile luînd toate măsurile în vederea asigurării unei victorii necondiționate a lui Anastasio „Tachito". Printre cele mai recente, se numără promulgarea unei noi legi a presei, suspendarea ziarului de opoziție *La Prensa*, închiderea unor posturi de radio, interzicerea manifestațiilor care nu au obținut autorizația „Direcției politice" a provinciei Managua.

Acțiunile guvernului de sprijinire a generalului Somoza (susținut și de Statele Unite, care au trimis un reprezentant al Comisiei interamericane a drep-

Dinastia Somoza : „Tachito" (stînga), „Tacho" (dreapta)

turilor omului pentru a asigura ca „alegerile să nu fie compromise de fraudă și voința poporului să fie respectată") și de reprimare a forțelor democratice — prin intermediul gărzii naționale și al poliției — vin să întărească imaginea acestei dinastii precizată cu cinism chiar de întemeietorul ei : «Conduc pe baza politicii celor trei P : „plata" (bani), „palo" (bîtă) și „plomo" (gloanțe)». Violentele reacții populare din ultimele zile au ca punct de plecare tocmai „metodele de guvernămînt" pe care fiul fostului dictator se pregătește să le aplice. Ele „amintesc nicaraguaienilor lunga perioadă de opresiune politică" *(Le Monde)*.

Deocamdată, în Managua este liniște, o liniște aparentă. Nu se știe dacă, la 5 februarie, Momotombo, care l-a inspirat cîndva pe Hugo, nu se va aprinde din nou...

Anca VOICAN

A XX-a ANIVERSARE A A.I.J.D.

La Paris s-a sărbătorit recent, în Palatul U.N.E.S.C.O., împlinirea a 20 de ani de la crearea Asociației internaționale a juriștilor democrați (AIJD). Asociația are scopul de a asigura dezvoltarea contactelor dintre juriști și organizațiile științifice și profesionale de specialitate, profesori universitari și avocați. Prin statutul adoptat la cel de-al II-lea Congres al său de la Bruxelles (1947), Asociația și-a fixat drept țel participarea activă la lupta pentru menținerea păcii, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, apărarea dreptului la independență al tuturor popoarelor, studierea și aplicarea principiilor democratice în relațiile internaționale.

În perioada care a trecut de la crearea sa, Asociația internațională a juriștilor democrați a inițiat o serie de acțiuni care au tradus în fapt țelurile sale programatice.

La acțiunile inițiate de A.I.J.D., Asociația Juriștilor din România și-a adus sprijinul său activ. Asociația noastră este reprezentată atît în Consiliul A.I.J.D., cît și în secretariat.

Reuniunea de la Paris, la care am avut prilejul să particip, a trecut în revistă sarcinile de viitor care stau în fața A.I.J.D. și a asociațiilor naționale afiliate. La aceste festivități, desfășurate sub președinția lui D. N. Pritt, consilier regal din Marea Britanie, președinte de onoare al AIJD, au participat delegați din Argentina, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Chile, Danemarca, Finlanda, Guineea, Marea Britanie, Italia, Mali, R. P. Mongolă, Polonia, Spania, Ungaria, U.R.S.S. etc., precum și un mare număr de juriști reputați reprezentînd asociații care n-au fost încă afiliate. În rîndurile delegațiilor s-au numărat miniștri și miniștri adjuncți de justiție, procurori generali, profesori universitari și avocați precum și un mare număr de personalități cu renume mondial cum ar fi Pierre Cot, președintele A.I.J.D., Joe Norman, secretarul A.I.J.D., L. N. Smirnov, președintele Curții Supreme a R.S.F.S.R., Rudolf Bystricky, profesor de drept internațional la Universitatea Carol al IV-lea din Praga, Ugo Natoli, profesor la Universitatea din Pisa, Maurice Roland, președintele Amicalei magistraților rezistenței și al Asociației juriștilor europeni, Tadeusz Cyprian, decanul Facultății de drept din Poznan ș.a.

Cu această ocazie, „Amicala franceză a magistraților rezistenței" a organizat o ședință solemnă în clădirea Curții de Casație de la Palatul Justiției din Paris, unde membri ai tribunalului de la Nürnberg, evocînd principiile acestui tribunal, s-au pronunțat pentru adoptarea unei convenții asupra imprescriptibilității crimelor de război.

La 22 ianuarie, conducerea A.I.J.D. a convocat pe șefii de delegații la o întrunire consacrată agresiunii S.U.A. în Vietnam. Din raportul prezentat de comisia de anchetă, care a făcut o vizită în Vietnam în cursul anului 1965, precum și din cuvîntările delegaților, a reieșit că Statele Unite duc în Vietnam un război de nimicire a populației și de distrugere a unor obiective civile, încălcînd cele mai elementare norme ale dreptului internațional. Cu acest prilej au fost propuse o serie de măsuri menite să ducă la intensificarea luptei pentru încetarea intervenției americane în Vietnam.

Ștefan COSTĂCHESCU
secretarul general al Asociației Juriștilor din Republica Socialistă România

A 4-a sesiune

COPREDAL

DEZBATERI PRIVIND DENUCLEARIZAREA

La 31 ianuarie, s-au deschis la Ciudad de Mexico lucrările celei de-a patra sesiuni a Comisiei pregătitoare pentru denuclearizarea Americii Latine. La această reuniune, participă în calitate de observator și reprezentantul permanent al Republicii Socialiste România la Organizația Națiunilor Unite, ambasadorul Gheorghe Diaconescu.

Ideea denuclearizării continentului latino-american a fost enunțată pentru prima dată în Declarația din 29 aprilie 1963 a președinților Boliviei, Braziliei, statului Chile, Ecuadorului și Mexicului, prin care aceștia anunțau dorința guvernelor lor „de a semna un acord multilateral prin care statele s-ar obliga să nu producă, să nu accepte, să nu depoziteze sau să experimenteze arme nucleare sau mijloace de transportare a acestora la țintă".

Ca urmare a inițiativei celor cinci state, cea de-a XVIII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. (1963) a discutat punctul intitulat „Denuclearizarea Americii Latine" și a adoptat o rezoluție care „ia notă cu satisfacție de inițiativa privind denuclearizarea Americii Latine" și exprimă speranța „că statele latino-americane vor iniția studii, pe care ele le pot considera necesare, în lumina principiilor Cartei O.N.U. și a acordurilor regionale, cu mijloacele și prin canalele asupra cărora vor conveni, pentru adoptarea unor măsuri menite să contribuie la realizarea țelurilor proclamate în Declarație". Rezoluția exprima, de asemenea, convingerea că „la momentul oportun, după ce se va ajunge la un acord satisfăcător, toate statele, și îndeosebi puterile nucleare, vor acorda tot sprijinul lor realizării efective a țelurilor pașnice care au inspirat această rezoluție".

91 de delegații, printre care și delegația română, au votat în favoarea acestei rezoluții. Exprimînd poziția țării noastre în legătură cu această problemă, șeful delegației române, Mircea Malița, declara că „delegația română a votat în favoarea rezoluției propuse de unele țări latino-americane, deoarece ea poate reprezenta, după părerea noastră, o nouă contribuție la crearea unui climat de destindere a relațiilor internaționale și la promovarea încrederii în raporturile dintre state, la crearea condițiilor ca într-o întinsă parte a globului, America Latină, să ia ființă — prin negocieri între statele interesate — o regiune lipsită de arme nucleare".

Delegația română a reamintit cu acea ocazie că „preocupată de găsirea unor soluții pe plan regional în vederea limitării ariei de conflict nuclear și în dorința de a contribui la destindere și întărirea securității internaționale, România s-a adresat țărilor balcanice încă în anii 1957—1959 cu propuneri privind transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării, fără arme nucleare și rachete". Sprijinul pe care țara noastră îl acorda de la bun început inițiativei statelor latino-americane era o consecință firească a acestor preocupări.

Între 23—27 noiembrie 1964 a avut loc la Ciudad de Mexico o reuniune preliminară, care, acționînd ca o adunare constituantă, creează „Comisia pregătitoare pentru denuclearizarea Americii Latine" (COPREDAL). Comisia primește misiunea „de a pregăti un ante-proiect de tratat multilateral privind denuclearizarea Americii Latine și de a efectua în acest scop toate studiile pe care le va considera necesare".

Prima sesiune a COPREDAL a avut loc între 15 și 22 martie 1965, tot în Mexic. Capitala Mexicului devine sediul comisiei, iar un eminent diplomat mexican, ambasadorul Alfonso Garcia Robles, este ales președinte al acesteia. La această sesiune, COPREDAL hotărăște înființarea unui comitet de coordonare și a cîtorva grupe de lucru, cărora le revine sarcina de a redacta diferite secțiuni ale proiectului de tratat de denuclearizare a Americii Latine.

Între 23 august și 2 septembrie 1965 are loc cea de-a doua sesiune a COPREDAL, care elaborează un prim proiect de tratat, iar la cea de-a treia sesiune (19 aprilie—4 mai 1966), a fost adoptat în unanimitate textul unui document intitulat „Propuneri privind pregătirea unui tratat de denuclearizare a Americii Latine", constînd dintr-un preambul și 26 de articole.

Articolul 1 al acestui document prevede că „părțile contractante se obligă să interzică și să prevină pe teritoriile lor experimentarea, folosirea, fabricarea sau achiziționarea prin orice mijloace a oricărei arme nucleare : să nu primească, să nu depoziteze, să nu instaleze și să nu amplaseze nici un fel de armă nucleară, să nu posede asemenea arme, direct sau indirect, ele însele sau altcineva în numele lor".

Pentru a asigura respectarea tratatului, se prevede înființarea unui organism latino-american independent, denumit „Agenția pentru Denuclearizarea Americii Latine", organism care va fi ajutat, în exercitarea funcțiunilor sale, de către Agenția Internațională pentru Energia Atomică, prin sistemul său de garanții.

Problemele asupra carora nu s-a putut încă ajunge la o înțelegere fac obiectul discuțiilor la actuala sesiune a COPREDAL. Este vorba, în primul rînd, de demarcarea geografică a ariei care va avea statut de zonă denuclearizată, tratatul, în forma în care este conceput, fiind menit să acopere întregul continent latino-american. În această regiune se găsesc însă, după cum se știe, cîteva teritorii care nu sînt sub jurisdicția statelor latino-americane și care, ca atare, nu ar fi supuse prevederilor tratatului. Este vorba în special de bazele americane din zona Canalului Panama, Porto Rico și baza de la Guantanamo, menținută pe teritoriul Cubei împotriva voinței poporului acestei țări.

Încă în 1963, delegația română la sesiunea XVIII-a a Adunării Generale a O.N.U. declara că „susține pe deplin cererile legitime ale guvernului cubanez, fără îndeplinirea cărora crearea zonei va fi pusă sub semnul îndoielii. Într-adevăr, includerea Canalului Panama, a insulei Porto Rico și a diverselor baze ale S.U.A. pe continentul sudamerican în zona denuclearizată, precum și evacuarea acestor baze, constituie cerințe justificate, pe care România le sprijină".

Un alt element în discuție se referă la condițiile de intrare în vigoare a tratatului. Articolul 23 din proiect oferă două posibilități în această privință. În conformitate cu prima variantă, tratatul va intra în vigoare, conform regulii general aplicate în asemenea cazuri, „la data cînd statele care l-au ratificat depun instrumentele de ratificare sau accesiune" (se precizează că trebuie să fie depuse cel puțin 11 instrumente de ratificare). Cea de-a doua variantă prevede ca tratatul să intre în vigoare cînd se vor întruni unele condiții, cum ar fi : să fie ratificat de *toate* statele latino-americane, să existe garanții din partea *tuturor* puterilor nucleare și acordul *tuturor* statelor care *de jure* sau *de facto* au răspunderi internaționale pentru teritorii situate în emisfera occidentală.

O altă problemă care preocupă statele latino-americane este asigurarea cooperării puterilor nucleare. Așa cum declara Garcia Robles în fața Adunării Generale O.N.U., statele latino-americane „sînt convinse că puterile nucleare, în relațiile lor cu țările parte la tratatul de denuclearizare, vor respecta cu scrupulozitate prevederile Cartei de a se abține de la folosirea forței, obligație care include în primul rînd și îndeosebi obligația de a se abține de la folosirea sau amenințarea cu folosirea armelor nucleare împotriva statelor nenucleare".

Succesele obținute de statele latino-americane în acțiunea pentru denuclearizarea continentului lor sînt o sursă de încurajare pentru alte state care urmăresc același obiectiv — eliminarea pericolului ca zona geografică din care fac parte să fie atrasă într-un conflict nuclear. Crearea unui „lanț" de zone denuclearizate ar reprezenta o măsură eficace în direcția întăririi securității statelor, împotriva folosirii armelor nucleare, pentru lichidarea totală a acestora. În același timp, acțiunea statelor latino-americane oferă o bogată experiență și pentru alte regiuni ale lumii, unde ideea zonelor denuclearizate cîștigă tot mai multă popularitate.

Țara noastră, care se pronunță cu consecvență în favoarea oricărei măsuri menite să contribuie la eliminarea pericolului unui război nuclear, la interzicerea folosirii și lichidarea stocurilor existente de arme nucleare, a sprijinit și sprijină eforturile țărilor latino-americane de a crea, pe baza acordului exprimat prin exercitarea liberă a suveranității lor, o zonă liberă de arme nucleare. Aceasta ar reprezenta o contribuție valoroasă la întărirea păcii în această regiune a lumii, ar oferi un motiv de satisfacție pentru toate popoarele iubitoare de pace.

V. BARBU

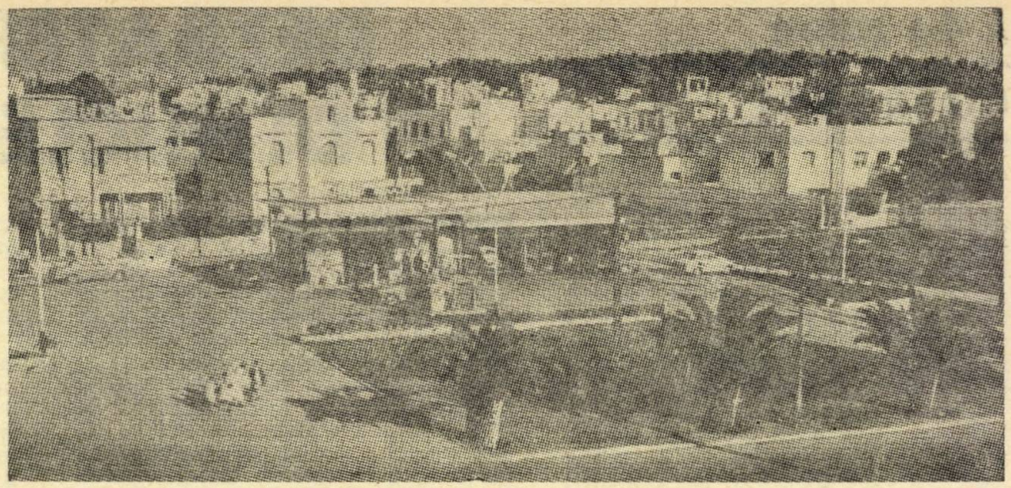

Tunis. Bulevard central al capitalei

TUNISIA
cadențe contemporane

De la trimisul nostru **Cristian POPIȘTEANU**

Joi, 2 februarie, este așteptat să sosească la Tunis — într-o vizită oficială de prietenie, la invitația președintelui Habib Burghiba — președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica. În cele două săptămîni de cînd mă aflu în această țară, gazdele tunisiene au relevat, în repetate rînduri, faptul că vizita tovarășului Chivu Stoica constituie o mărturie a bunelor relații de prietenie dintre țara noastră și Tunisia. În întrevederile avute cu președintele Habib Burghiba, cu ministrul afacerilor externe, Habib Burghiba-junior, cu Ahmed Ben Salah, secretarul de stat pentru problemele planificării și economiei, precum și în întîlnirile cu numeroase alte personalități sau cu oameni simpli din această țară, mi s-a vorbit despre marele interes cu care este urmărită dezvoltarea multilaterală a Republicii Socialiste România, au fost reliefate contribuțiile românești, în spiritul păcii și cooperării, la viața internațională. „Cunoaștem România de mai multă vreme, ne-a declarat Habib Burghiba-junior. Dar, îndeosebi după cucerirea independenței politice de către Tunisia, s-au creat posibilitățile unei cunoașteri mai aprofundate, mai ales în acele domenii în care putem dezvolta colaborarea noastră. Țara dv., care se bucură de o independență reală, aduce o contribuție prețioasă la dezvoltarea cooperării între țările lumii. Pacea merită chiar și cel mai scump preț, bineînțeles, în deplin acord cu respectarea demnității naționale. Dezvoltînd colaborarea noastră, nu o facem ca un scop în sine, ci în mod deliberat pentru a fi folositoare și reciproc avantajoasă țărilor și popoarelor noastre".

Același interes pentru România a fost vizibil, în aceste zile, și în presa de limbă arabă și franceză care apare la Tunis, precum și în emisiunile radioteleviziunii. În articolele și reportajele care amintesc cursul ascendent al relațiilor româno-tunisiene, statornicite în ultimii ani pe plan comercial, cultural, tehnico-științific, se subliniază posibilitățile de perspectivă ale intensificării schimburilor dintre Tunisia și țara noastră în diferite domenii, precum și valoarea acțiunilor prin care cele două state își aduc contribuția la înțelegerea internațională.

În loc de prolog

Atunci cînd își desenează pe hartă itinerarul ce l-ar atrage într-o țară pe care se pregătește s-o viziteze, reporterul își adună din colțuri tăinuite de memorie nume și imagini ce i s-au fixat de mult, își organizează cu scrupulozitate o documentare la zi privind aspectele economice, politice, sociale, culturale ale vieții din țara respectivă și pornește cu gîndul spre necunoscut. Pentru că, mai presus de orice, fiece reporter își îngăduie speranța de a descoperi ceea ce a scăpat atenției acelora pe ale căror urme pășește. Ar fi nedrept față de frumusețile, greu de numărat, ale țării în care mă aflu, ar fi nedrept față de o istorie în care ne simțim noi înșine adînc înrădăcinați, ca și față de civilizațiile altor lumi de strălucire antică sau medievală, ar fi nedrept față de bunăvoința și îndatoritoarea ospitalitate cu care am fost înconjurați și care oglindesc sentimentele unui întreg popor, dacă n-aș spune în cît de autentică măsură poate împlini Tunisia ambiția reportericească. Las însă pentru mai tîrziu descifrarea priveliștilor de tot felul și atît de interesante, acumulate de-a lungul și de-a latul țării. Cîte nu se pot spune atunci cînd te-ai aflat pe locurile unde Cezar a pus întîia oară piciorul în Africa, atunci cînd ai străbătut atîtea oaze sahariene — Gabès, Meturia, Gafsa, Tozeur — și unde se inițiază în prezent o modificare a condițiilor naturale pentru a se ameliora traiul oamenilor ; atunci cînd ai parcurs, cu 140 km pe oră, o autostradă ce despică, fără nici o glumă, Marea Mediterană pe o distanță de aproape 10 km, unind cu continentul insula Djerba, pe care Homer o numea paradisiacă ; atunci cînd te-ai aflat din nou în centrul siderurgic Bizerta — pînă nu de mult trecut pe hărți în grupajul bazelor militare și căruia astăzi statul îi rezervă un loc principal în producția industrială ; atunci cînd te-ai aflat în cooperative menite să valorifice mai bine cei 8 milioane de măslini ai regiunii Sfax sau cînd ai străbătut una din acele așezări montane unde noțiunea transformărilor moderne revine acut perceptibilă față în față cu o așezare arhaică a timpului și a vieții.

Dacă toate acestea și încă multe altele îmbogățesc bloc-notesul impresiilor tunisiene, adevărata revelație i-o dă călătorului aflat astăzi aici vigoarea cu care se muncește pentru ca mica țară, abia cît un timbru pe o carte poștală a continentului african, să-și schimbe vechea înfățișare.

Ritmuri noi în ținuturi arhaice

„Tunisia dispune de foarte puține bogății naturale, spunea președintele Burghiba. Marea noastră bogăție sînt oamenii și ei sînt chemați să schimbe condițiile propriei lor existențe".

Cadrele de conducere cu care am vorbit în diferite regiuni ale țării abordau problemele dezvoltării regiunii respective sau ale întregii republici avînd conștiința necesității unei estimări realiste a posibilităților de care dispun. Hotărîtoare în structura economică și demografică a Tunisiei, agricultura — și desigur transformarea ei — ne pune cele mai complexe probleme, sublinia Ahmed Ben Salah.

Am văzut la fața locului, în zone ale culturilor mediteraneene ca și în regiuni cerealiere, în zone specializate în creșterea animalelor, ca și în regiunile de pescuit, nu numai condițiile unei naturi vitrege — în stepa Keiruanului seceta ține de patru ani — dar și hotărîrea oamenilor de a schimba fața locurilor. Oamenii aceștia, înzestrați cu răbdarea, priceperea și tenacitatea de a cultiva ani îndelungați măslinul pînă să-i culeagă primul rod (în vitrinele magazinelor din Roma am observat mari cantități de ulei cu marca Sfax, dar abia aici, în zilele sfîrșitului recoltei, am făcut cunoștință cu adevărata lui fabricare), inițiază o strategie menită să smulgă pămîntului o nouă productivitate și să transforme micile proprietăți în cooperative. Am văzut culturi de legume în nisipuri sahariene ; am văzut asaltul pornit împotriva palmierilor paraziți ; am văzut cooperative model pentru creșterea vite-